

SEURAKUNTAYHTYMÄN

**TASEKIRJA
2017**

**Hyväksytty
yhteisessä kirkkovaltuustossa
4.4.2018**

SISÄLLYSLUETTELO

Yleiskatsaus

Hallintojohtajan katsaus	1
Seurakuntayhtymä pähkinäkuoressa	2
Talouden kehitys	3

Hallintoelinten kokoonpano ja toiminta 2016–2018

Yhteinen kirkkovaltuusto	7
Yhteinen kirkkoneuvosto	9
Luottamushenkilöt, johtokunnat ja toimikunnat	12

Henkilöstö

Henkilöstö	18
Yhteistyötoimikunta	19

Seurakuntien väkiluvussa tapahtuneet muutokset	20
Seurakuntien väkiluku- ja toimintatilastot	21

Talousarvion toteutuminen/ toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden arviointi

Kustannusten kohdentamisen periaatteet	25

Pääluokka 1 Yleishallinto

Talous- ja henkilöstöhallinto	26
Tietohallinto ja IT-aluekeskus	28
Toimistoyksikkö ja keskusrekisteri	29
Päijät-Hämeen seurakuntien keskusrekisteri	31

Pääluokka 2 Paikallisseurakunnat

Keski-Lahden seurakunta	34
Launeen seurakunta	37
Joutjärven seurakunta	40
Salpausselän seurakunta	43
Nastolan seurakunta	46

Pääluokka 3 Yhteiset työmuodot

Viestintä	50
Kasvatus ja perheasiat	53
Diakonia ja sairaalasielunhoito	60
Leirikeskusyksikkö	67
Muu yhteinen seurakuntatyö	70

Pääluokka 4 Hautaustoimi	75

Pääluokka 5 Kiinteistötoimi	83

Talousarvion ylitykset/alitukset	87
Tuloslaskelman toteutuminen	88
Verotulojen erittely	89
Investointiosan toteutuminen	90
Rahoitusosan toteutuminen	94

Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus	95
Tuloslaskelma ja sen tunnusluvut	95
Rahoituslaskelma ja sen tunnusluvut	97
Tase ja sen tunnusluvut	98
Yhteisen kirkkoneuvoston esitys tilikauden tuloksen käsittelystä	100

Tilinpäätöslaskelmat

1 Tuloslaskelma	101
2 Rahoituslaskelma	102
3 Tase	103
4 Konsernitase	105
5 Konsernitilinpäätöksen liitetiedot	107

Tilinpäätöksen liitetiedot

1 Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot	108
2 Tuloslaskelman liitetiedot	108
3 Taseen liitetiedot	113
4 Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot	119
5 Omistuksia muissa yhteisöissä koskevat liitetiedot	119
6 Yhteistyösopimukset	120
7 Hautainhoitorahastot	121

Allekirjoitukset ja tilinpäätösmerkintä	132

Kirjanpitokirjoja ja tositteita koskevat luettelot ja selvitykset.....	133

Liitteet

Lahden seurakuntayhtymän organisaatiokaavio

Uskon ja isänmaan juhlavuosi – iltarukous tavaksi

Vuosi 2017 oli monella tavalla Suomen ja suomalaisten juhlavuosi. Itsenäinen Suomi vietti 100-vuotisjuhlaa järjestämällä useita tilaisuuksia kaikkia kansalaisia varten. Vuonna 2017 juhlittiin myös luterilaisen kirkon juhlaa, kun reformaatiosta oli kulunut 500 vuotta. Lahti sai tilaisuuden toimia jälleen pohjoismaisten hiihtolajien maailmanmestaruuskilpailujen isäntäpaikkakuntana. Tapahtuma keräsi kaupunkiin runsaasti ulkomaalaisia vieraita parin viikon ajaksi. Kisat olivat kilpailullisesti onnistuneet ja Ristinkirkko oli auki aamusta iltaan kisapäivien ajan.

Itsenäisen Suomen juhlatapahtumia alettiin viettää jo aikaisessa vaiheessa vuoden alkupuolella. Paikkakunnat eri puolilla maata ottivat juhlavuoden omakseen ja järjestivät monenlaisia tilaisuuksia 100-vuotiaan Suomen merkeissä. Liike-elämä pyrki ottamaan oman osansa juhlahumusta, kun tarjolla oli erilaisia muistoesineitä ja tuotteita. Juhlinta huipentui itsenäisyyspäivänä, jolloin perinteiset tapahtumat; sotilasparaati ja Tasavallan presidentin vastaanotto, saivat normaalivuosia näyttävämmät puitteet.

Lahden seurakunnilla on ollut oma osansa kaikissa juhlavuoden tapahtumissa. Seurakunnilla on jo vuosien perinne vapaaehtoisten mukana olosta. Suuri osa niistä vapaaehtoisista, jotka ovat tottuneet olemaan mukana seurakunnan toiminnassa, ovat todennäköisesti olleet mukana myös vuoden muiden tapahtumien järjestelyissä. Lahti on pystynyt näyttämään, mitä yhteisellä toiminnalla saadaan aikaan.

Juhlavuoteen on liittynyt vakavampikin puolensa. Muistot 100 vuoden takaisista tapahtumista Suomen itsenäistymisen aikoihin ovat nousseet esille. Lahti on jäänyt historiaan yhtenä suurimmista vankileiripaikkakunnista. Fellmannin puiston ja Hennalan varuskunnan alueen vankileireillä on ollut suuri määrä punaisten puolella taistelleita miehiä ja naisia. Sisällissota on jättänyt kansalaisiin arvet, jotka tuntuvat usean sukupolven jälkeenkin. Kirkko on muiden mukana joutunut pohtimaan omaa osaansa kansakuntaa syvästi repineessä tilanteessa.

Taloudellisesti seurakuntayhtymän vuosi 2017 oli kaksijakoinen. Alkuvuodesta kirkollisveroa kertyi huomattavasti vähemmän kuin edellisenä vuonna. Aina marraskuuhun 2017 saakka verotulon määrä oli lähes 5 % pienempi kuin vuonna 2016. Joulukuu muutti tilannetta, kun verottaja korjasi veronsaajien jako-osuuksia. Korjauksen seurauksena seurakuntayhtymä sai koko alkuvuoden verotulon. Vuoden 2017 verotulon määrä oli siten 18,8 milj. euroa (-0,5 %). Valtion avustuksen määrä oli 2,3 milj. euroa ja toimintatuottojen määrä 5,0 milj. euroa. Kun toimintakulut olivat 21,6 milj. euroa (-1,1 %) ja rahoitustuotot 1,3 milj. euroa, jäi vuosikatteeksi 3,7 milj. euroa. Seurakuntayhtymän rahoitusasema vahvistui, investoinnit ja lainojen lyhennykset pystyttiin maksamaan tulorahoituksella.

Kiitos kaikille vuoden 2017 toiminnan toteuttamiseen osallistuneille luottamushenkilöille, vapaaehtoisille ja työntekijöille. Yhteisellä ponnistuksella saamme entistä paremmat edellytykset monipuolisen toiminnan toteuttamiseen.

Hannu Sarikka
Hallintojohtaja

Lahden seurakuntayhtymä	2017	2016	2015	2014	2013	2012
PÄHKINÄNKUORESSA			V. 2012–2015 ei sis. Nastolan seurakunnan tietoja.			
• seurakuntien väkiluku (läsnäoleva)	80 512	81 853	71 098	71 790	73 049	74 165
• seurakuntien koko jäsenmäärä	80 981	85 453	74 530	75 289	76 545	77 652
• lahtelaisista kuuluu ev.lut. kirkkoon *	67,3 %	68,5 %	68,5 %	69,2 %	70,7 %	72,0 %
• kirkkoon liittyi	489	487	412	411	335	327
• kirkosta erosi	1 456	1 380	1 065	1 820	1 530	987
* läsnäoleva jäsenmäärä/ Lahden väestö						
KIRKOLLISIA TOIMITUKSIA						
• kastettuja	670	729	648	687	721	824
• kirkolliseen avioliittoon vihittyjä	196	232	222	208	209	251
• hautaan siunattuja	1 056	1 163	1 079	1 056	993	1 055
OSALLISTUMISKERTOJA						
• pääjumalanpalveluksiin		61 539	56 823	51 260	55 773	55 053
• muihin jumalanpalveluksiin		56 183	55 965	55 691	59 627	67 302
• messuihin	58 214					
• sanajumalanpalveluksiin	19 729					
• muihin seurakuntatilaisuuksiin *, **	230 640	28 938	26 176	24 529	23 667	46 558
• musiikkitilaisuuksiin	22 015	23 926	26 007	31 085	32 381	26 355
• julkisiin tilaisuuksiin osallistuneita yhteensä	330 598	170 586	164 971	162 565	171 448	195 268
* v. 2012 Kärsimystie-katunäytelmään osallistuneita n. 22 340						
** v. 2017 uusi tilastointijärjestelmä, osallistujia tilastoituu eri tilaisuuksista kuin aiempina vuosina						
DIAKONIA						
• henkilökohtaiset asiakaskontaktit	6 534	7 095	6 811	6 454	5 798	5 856
• puhelin- ja sähköpostikontaktit	2 701	3 112	3 040	2 974	3 318	3 159
• diakoniatyön asiakaskontaktit yhteensä	9 235	10 207	9 851	9 428	9 116	9 015
• Palvelevassa puhelimessa keskusteluja *	2 332	3 995	3 446	4 044	4 283	4 518
• diakoniatyön vapaaehtoistyöntekijöitä	1 013	883	843	745	649	696
• diakonian raha-apu, euroa	177 730	182 907	173 285	186 312	172 630	164 466
• Yhteisvastuukeräys tuotti, euroa	51 266	51 427	40 274	43 945	43 845	44 670
* v. 2017 uusi TeleQ-järjestelmä, joka ei toiminut odotetusti						
SAIRAALASIELUNHOITO						
• henkilökohtaisia ja ryhmäkeskusteluja	2 030	1 739	2 169	2 403	2 598	2 167
KASVATUS						
• pyhäkoululaisia	157	196	265	302	435	502
• päiväkerholaisia	393	396	307	346	380	372
• keskussairaalan päiväkerhossa (yksittäisiä lapsia)	1 747	1 666	1 508	1 909	920	1 016
• iltapäiväkerholaisia	561	543	524	553	470	305
• yhteisillä varhaisnuorten leireillä ja retkillä	2 451	2 271	2 282	2 817	4 164	2 307
• seurakuntayhtymän järj. rippikoulun kävi	934	890	818	778	791	805
• erityisnuorisotyön ryhmiä	21	18	24	20	17	11
PERHENEUVONTA						
• asiakkaita/asiakaskäyntejä	863/ 5633	735/ 4998	568/ 4046	562/ 4372	556/ 3913	515/ 4128
SIIKANIEMEN KURSSIKESKUS						
• majoitustilojen käyttöaste	40,4 %	41,5 %	42,9 %	40,0 %	36,1 %	37,0 %
• kokonaiskäyttöaste (majoittujat + päiväkävijät)	71,0 %	64,6 %	71,9 %	71,9 %	70,4 %	63,9 %
UPILAN LEIRIKESKUS						
• majoitustilojen käyttöaste	31,9 %	30,1 %	32,7 %	24,1 %	21,5 %	22,5 %
• kokonaiskäyttöaste (majoittujat + päiväkävijät)	31,4 %	32,0 %	30,4 %	31,9 %	30,7 %	27,6 %
LUOMANIEMEN TOIMINTAKESKUS						
• majoitustilojen käyttöaste	26,9 %	30,7 %				
• kokonaiskäyttöaste (majoittujat + päiväkävijät)	49,4 %	52,2 %				
TOIMINTAKULUT, milj. €	21,6	21,8	19,5	19,4	19,4	19,1
• josta kansainväliseen diakoniaan,euroa	167 642	161 714	144 149	135 416	139 816	135 660
• josta lähetystyöhön,euroa	453 254	489 144	432 449	406 691	419 443	406 981
• kolehdit ja muut vapaaeht. kootut varat, €	225 584	239 059	216 375	221 209	269 892	285 709
• kirkollisveroprosentti	1,50 %	1,50 %	1,50 %	1,50 %	1,50 %	1,50 %
• haudanhoitosopimuksia/hautainhoitorahastot	6 048	8 120	7 386	7 474	7 389	7 625
• henkilöstön määrä	328	338	296	302	312	313
• kiinteistöissä neliöitä *	57 505	55 170	43 925	43 925	44 663	45 198
* seurakuntayhtymän käytössä olevat oma ja vuokratut tilat						

Talouden kehitys

Talouden kehitys

Vuotta 2017 leimasivat Donald Trumpin valinta Yhdysvaltojen presidentiksi ja Yhdysvaltojen vetäytyminen Pariisiin ilmastopöytäkirjasta sekä Suomen talouden positiivinen kehitys bruttokansantuotteella mitattuna. Kaikki Euribor-korkot pysyivät negatiivisena koko vuoden. Tilastokeskuksen mukaan inflaatio oli vuoden 2018 tammikuussa 0,8 % (Euroalueella 1,3 %). Joulukuussa 2017 inflaatio oli 0,5 %.

Lahden kaupungin väkiluku 119 613 (lähde Lahden kaupunki) kasvoi 161:lla vuoden aikana. Työttömien osuus työvoimasta laski 15,9 %:iin vuoden 2017 lopussa (koko maa 11,2 %). Pitkäaikaistyöttömien määrä väheni 10 %:lla. Alle 25-vuotiaiden osuus työttömistä oli 13,8 %. Vuotta aikaisemmin työttömien osuus oli 13,6 %.

Lahden seurakuntayhtymän väkiluku 80 512 pieneni 1 341:lla (-1,6 %) vuonna 2017. Vuonna 2016 Lahden seurakuntiin kuului 81 853 henkilöä. Kirkkoon kuulumisprosentti oli 67,3 % (68,5 % 31.12.2016). Liittyneitä oli 489 (487) ja eronneita 1 456 (1 380).

Tapahtumia tilikauden päättymisen jälkeen

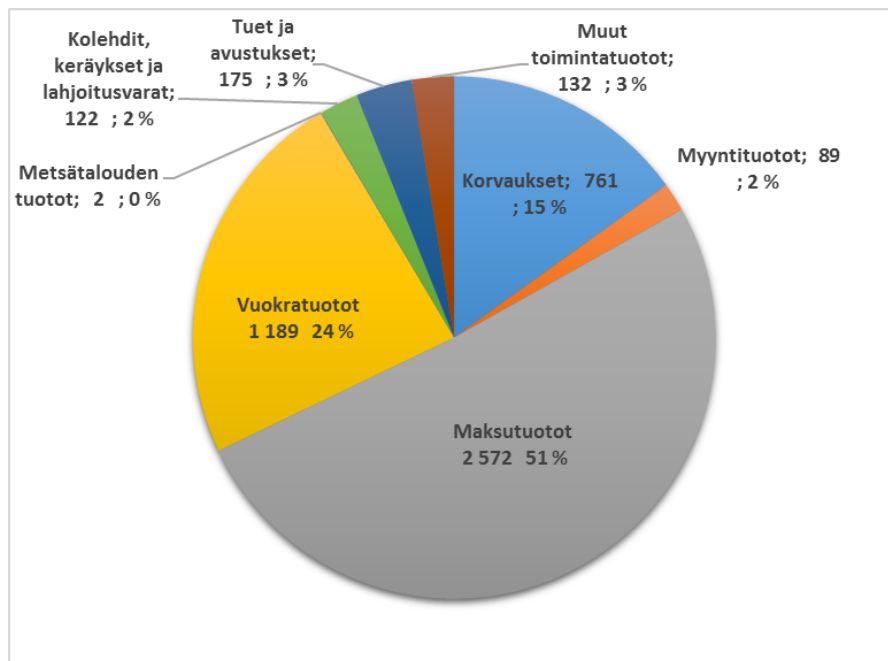
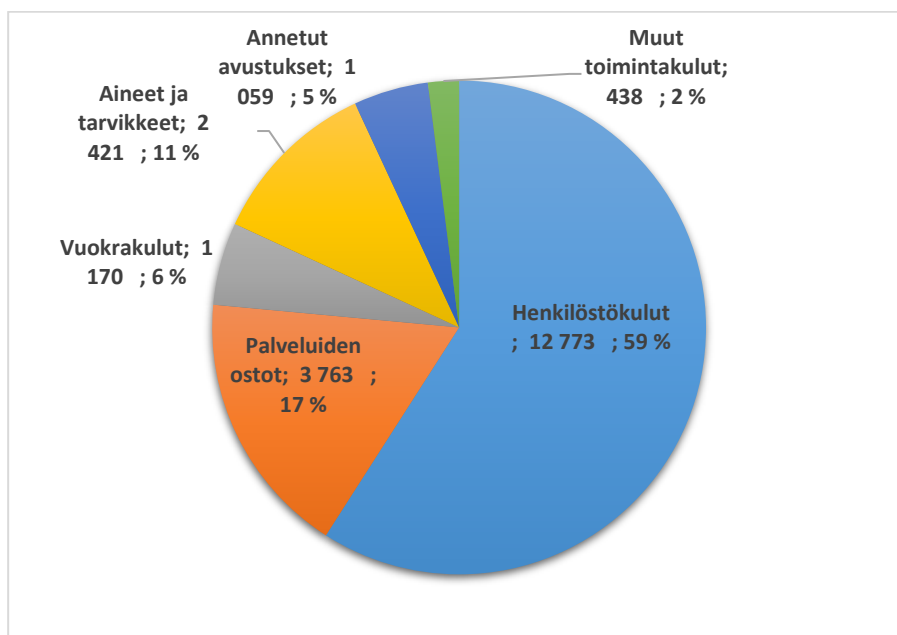
Tammikuun 2018 kirkollisverotulot ovat 1.782.961 euroa, 10,9 % vuoden 2017 tammikuuta suuremmat.

Käyttötalous

Toimintatuotot kasvoivat 6,1 %, 289.000 euroa vuodesta 2016. Korvauksista tuotot muilta seurakunnilta kasvoivat eniten (+76.000 euroa). Maksutuotoista eniten kasvua toteutui leirimaksuissa (+ 74.000 euroa) ja tuhkausmaksuissa (+ 192.000 euroa).

Henkilöstökulut pienenevät 2,0 %, 265.000 euroa edellisvuoteen verrattuna. Palkat ennen jaksotuksia pienenevät 229.000 euroa. Lomarahoissa on toteutettu kilpailukykysovimuksen mukainen leikkaus.

Muut toimintakulut kasvoivat 0,4 %, 65.000 euroa.

Käyttötalouden tuotot vuonna 2017, 1.000 € (5.042.000 €, pl. kiinteistöjen myynnit)**Käyttötalouden kulut vuonna 2017, 1.000 € (21.624.000 €)**

Toimintakate oli 0,5 milj. euroa edellisvuotta pienempi, pääosin henkilöstökulujen vähenemisen vuoksi. Vuosikate oli 3,7 miljoonaa euroa. Katteesta 0,3 milj. euroa muodostui asunto-osakkeiden myynnistä ja 1,3 milj. euroa nettosijoitustoiminnasta. Poistot 1,9 milj. euroa olivat 0,2 milj. euroa edellisvuotta suuremmat. Tilikauden ylijäämä 1,9 milj. euroa oli 0,3 milj. euroa suurempi kuin vuonna 2016.

Talouden kehitys

Toimintakuluista 23 % katettiin toimintatuotoilla. Henkilöstökulujen osuus toimintakuluista oli 59 % ja kokonaisverotuloista 61 %. Verotulojen osuus kokonaistuotoista oli 76 %. Talous on ylijäämäinen ja tasapainoinen.

1.000 €	2017	2016	muutos	%
TOIMINTATUOTOT	5.042	4.753	289	6,1 %
Henkilöstökulut	-12.773	-13.039	-266	-2,0 %
Palveluiden ostot	-3.763	-3.802	-39	-1,0 %
Vuokratulut	-1.170	-1.165	5	0,4 %
Aineet ja tarvikkeet	-2.422	-2.423	-1	-0,1 %
Annetut avustukset	-1.059	-1.052	7	0,7 %
Muut toimintakulut	-438	-373	65	17,2 %
TOIMINTAKULUT	-21.624	-21.855	-231	-1,1 %
TOIMINTAKATE	-16.582	-17.102	-520	-3,0 %
VUOSIKATE	3.711	3.170	541	17,1 %
Poistot ja arvonalentumiset	-1.896	-1.662	234	14,1 %
TILIKAUDEN TULOS	1.815	1.508	307	20,4 %
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	1.894	1.589	305	19,2 %

Talousarvion toteutuminen

Henkilöstökulut alittivat arvion 620.000 eurolla. Alituksesta 237.000 euroa aiheutui palkoista ja palkkioista, 269.000 euroa henkilösivukuista ja 114.000 euroa henkilökulujen oikaisueristä. Palvelujen ostot ylittivät arvion 50.000 eurolla ja tavaraostot alittivat 53.000 eurolla. Toimintatuotot ylittivät talousarvion 427.000 eurolla. Toimintakulut olivat 444.000 euroa talousarviota pienemmät. Toimintakate alitti arvion 871.000 eurolla. Tilikauden ylijäämä ylitti arvion 1.877.000 eurolla. Ylityksestä 309.000 euroa muodostui asunto-osakkeiden myyntivoitoista ja 1.253.000 euroa rahoitustuotoista.

1.000 €	2017	TA	yli/ali	%
Kiinteistöjen myynnit	0		0	
Muut toimintatuotot	5.042	4.615	427	9,2 %
Henkilöstökulut	-12.773	-13.393	-620	-4,6 %
Palvelujen ostot	-3.763	-3.713	50	1,3 %
Vuokrat	-1.170	-1.117	52	4,7 %
Aineet ja tarvikkeet	-2.422	-2.475	-53	-2,1 %
Avustukset	-1.059	-1.048	12	1,1 %
Muut toimintakulut	-438	-323	115	35,4 %
Toimintakulut yht.	-21.624	-22.069	-444	-2,0 %
TOIMINTAKATE	-16.582	-17.453	-871	-5,0 %
VUOSIKATE	3.711	1.714	1.997	116,5 %
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ	1.894	16	1.877	

Talouden kehitys

Verotulojen kehitys

Kokonaisverotulot olivat 438.000 euroa edellisvuotta pienemmät ja 48.000 euroa talousarviota suuremmat. Lahden seurakuntayhtymän kirkollisveroprosentti on 1,50. Toteutuneet kirkollisverotuotot olivat 83.000 euroa edellisvuotta pienemmät ja 63.000 euroa talousarviota suuremmat.

Kirkollisverotulot

	2017	TA 2017	2016	2015	2014
1.000€	18.763	18.700	18.846	19.403	19.523
Muutos €	-83	63	-558	-120	
Muutos %	-0,4	0,3	-2,9	-0,6	

Laskennallinen kirkollisverotuotto on 233 euroa / jäsen (230 euroa 2016). Luku on laskettu koko jäsenmäärästä eikä työssäkäyvien osuutta ole huomioitu. Väkiluvun pienentyminen vaikuttaa verotuloihin viiveellä.

Yhteisöveron aikaisempien vuosien osuuksia oikaistiin -10 000 eurolla. Viimeiset erät tilitettiin vuonna 2017.

Vuosikate ja tulos

Vuosikate 3.711.000 euroa kattoi investoinnit 1.602.000 euroa ja lainojen lyhennykset 814.000 euroa, yhteensä 2.416.000 euroa. Yhtymän tulos oli 1.894.000 euroa ylijäämäinen.

Rahoitustilanne

Rahoitustuotot ja -kulut olivat 1.253.000 euroa muodostuen pääosin sijoitusarvopaperien myynneistä. Realisoitumattomien arvonalennusten palautuksia kirjattiin edellisten arvonalennusten palautuksilla oikaistuna nettona 82.000 euroa. Yhtymällä oli tilinpäätöksessä Nastolan seurakunnalta siirtyneitä lainoja 4.959.000 euroa. Toteutuneet investoinnit 1.602.000 euroa alittivat muutetun talousarvion 309.000 eurolla. Suurimmat yksittäiset alitukset liittyivät Liipolan seurakuntakeskuksen korjaukseen ja Levon aluetöihin. Suurimmat yksittäiset ylitykset liittyivät Jalkarannan seurakuntakodin peruskorjaukseen ja hautausmaille hankittuihin koneisiin ja kalustoon. Asunto-osakkeiden myyntivoitot olivat 310.000 euroa. Rahavarat kasvoivat 1,2 milj. euroa.

Pysyvät vastaavat, investoinnit ja lainat

Lahden seurakuntayhtymän keskimääräinen vuosikate vuosilta 2015-2017 oli 3.068.845 euroa. Vastaavan ajankohdan keskimääräiset investoinnit olivat 1.985.000 euroa ja lainanlyhennykset 592.000 euroa. Kiinteistöosakeyhtiö Ilveksen rahoitusvastikkeen pääomaosuudesta maksettiin viimeinen erä 300.000 euroa vuonna 2017.

Suurimmat toteutuneet investoinnit olivat Jalkarannan seurakuntakodin peruskorjaus 865.000 euroa (449.000 euroa 2016) ja Salpausselän kirkon kunnostus 109.000 euroa (33.000 euroa 2016). Investointien toteutumisasaste muutettuun talousarvioon verrattuna oli 84 %.

Hallintoelinten kokoonpano ja toiminta/
Yhteinen kirkkovaltuusto

Yhteinen kirkkovaltuusto

Yhteinen kirkkovaltuusto käyttää seurakuntayhtymän ylintä päätösvaltaa kirkkolain ja kirkkojärjestyksen nojalla.

Lahden seurakuntayhtymän yhteinen kirkkovaltuusto kokoontui 5 kertaa vuonna 2017 (5 krt v. 2016), pöytäkirjapykälä kertyi 40 (49 v. 2016). Yhteinen kirkkovaltuusto päätti seuraavista asioista:

Valinnat ja henkilöstöasiat

- yhteisen kirkkovaltuuston puheenjohtajan, varapuheenjohtajan ja pöytäkirjanpitäjän valinta toimikaudeksi 2017–2018
- uuden jäsenen valinta suhteellisten vaalien vaalilautakuntaan jäljellä olevaksi toimikaudeksi 2017–2018
- yhteisen kirkkoneuvoston varapuheenjohtajan, jäsenten ja henkilökohtaisten varajäsenten valinta toimikaudeksi 2017–2018
- uuden jäsenen ja kahden henkilökohtaisen varajäsenen valinta yhteiseen kirkkoneuvostoon jäljellä olevaksi toimikaudeksi 2017–2018
- uuden jäsenen ja varajäsenen valinta diakonian ja sairaalasielunhoidon johtokuntaan jäljellä olevaksi toimikaudeksi 2017–2018
- uuden jäsenen nimeäminen strategiatyöryhmään

Hallintoa ja taloutta koskevat päätökset

- Lahden seurakuntayhtymän ja hautainhoitorahastojen vuoden 2016 tilinpäätöksen hyväksyminen ja vastuuvapauden myöntäminen
- vuoden 2018 talousarviotyöskentelyn aloittaminen toiminnan painopisteiden määrittämisellä
- toimintatuottojen, toimintakulujen, verotulojen, vuosikatteen ja investointien kokonaismäärän sekä keskeisten painopistealueiden vahvistaminen vuoden 2018 talousarvion laatimisen perusteiksi
- talousarviomuutosten hyväksyminen keväällä 2017:
  - lomarahojen 30 %:n leikkaamisesta johtuva 222.000 euron talousarviomuutos ja uudet työalakohtaiset toimintakatteet
- talousarviomuutosten hyväksyminen syksyllä 2017:
  - Salpausselän kirkon vesikaton korjaukseen 150.000 euron lisämääräraha, joka sisältyy kokonaisinvestointeihin.
  - kirkollisverotulojen määrän tarkistus 19.200.000 eurosta 18.700.000 euroon
  - määräraha yleishallinnon/toimistoyksikön toimintakuluihin
  - lisäys leirikeskusyksikön toimintatuottoihin ja lisämääräraha toimintakuluihin
- seurakuntayhtymän veroprosentin vahvistaminen vuodelle 2018
- hautapaikkamaksujen vahvistaminen 1.1.2018 alkaen
- Lahden ja Nastolan hautainhoitorahastojen yhdistäminen 1.1.2019 alkaen
- seurakuntayhtymän ja hautainhoitorahastojen vuoden 2018 talousarvioiden ja vuosien 2019–2020 toiminta- ja taloussuunnitelmien hyväksyminen

Aloitteet

- Keski-Lahden seurakunnan valtuutettu Raimo Airamo teki 29.3.2017 yhteisessä kirkkovaltuustossa seuraavan aloitteen:
”Pyydän selvittämään poistettavien hautakivien sijoittaminen, luettelointi ja käyttö arvokkaalla tavalla”.
- Raimo Airamon aloitteeseen vastattiin yhteisessä kirkkovaltuustossa 9.5.2017 ja esitettiin puistopäällikön selvitys seurakuntayhtymän käytännöstä hautamuistomerkkien käsittelyssä.
- Keski-Lahden seurakunnan valtuutettu Pekka Eskelinen teki 29.3.2017 yhteisessä kirkkovaltuustossa seuraavan sisältöisen aloitteen:
”Edellisellä valtuustokaudella rakennettiin seurakuntastrategiaa. Haluttiin joustavuutta seurakunnan henkilöstön toimia yli seurakuntarajojen. Ehkä se on tarpeen. Varoitin kuitenkin liiallisesta intoilusta tässä asiassa ja totesin, että seurakunta saa kasvonsa paikallisista työntekijöistä, joista vähäisimpiä eivät ole suntiot eivätkä vahtimestarit. En tullut varmaankaan riittävästi kuulluksi. Nykyisin suntioita heitellään kirkosta ja kiinteistöstä toiseen. Ainakin Ankkurin seurakuntakodissa asia on koettu lievästi sanoen ongelmalliseksi. Meillä on hienoja ja kutsumustietoisia suntioita ja vahtimestareita, mutta tullessaan muualta vain yhtä tilaisuutta varten he eivät voi ottaa suurta vastuusta tilasta, jossa he vain tilapäisesti palvelevat, mikä vaikuttaa tilan kuntoon ja on omiaan vähentämään myös työssä viihtyvyyttä. Siksi ehdotan, että
  - 1) seurakuntien henkilöstösuunnitelmassa ei ainakaan vähennetä suntioita ym. kiinteistöhenkilökuntaa, ja että
  - 2) suntioille nimetään selkeät vastualueet, joilla he pääsääntöisesti työskentelevät.”
- Pekka Eskelisen aloitteeseen vastattiin yhteisessä kirkkovaltuustossa 9.5.2017 ja esitettiin kiinteistöpäällikön selvitys kiinteistötoimen henkilöstöstä.
- Joutjärven seurakunnan valtuutettu Tapani Ripatti teki 29.3.2017 yhteisessä kirkkovaltuustossa seuraavan sisältöisen aloitteen:
”Lahden seurakuntayhtymä nostaa vuonna 2018 esiin eri tavoin kirkon sekä kirkon työntekijöiden roolin ja toimet vuoden 1918 tapahtumissa Lahdessa ja Nastolassa. Samalla seurakuntayhtymä peilaa tuon vuoden täkäläistä todellisuutta kirkon ja sen työntekijöiden toimintaan muualla Suomessa. Lahden yhteiselle kirkkovaltuustolle esitellään suunnitelma, miten Lahdessa muistetaan vuonna 2018 vuoden 1918 tapahtumia. Jos kyseiset tilaisuudet/tapahtumat vaikuttavat seurakuntayhtymän vuoden 2018 talousarvioon, ne tulee huomioida vuoden 2018 talousarviota laadittaessa. Aloitteeni lopussa on toimenpide-ehdotukseni tällaisista tilaisuuksista.”
- Tapani Ripatin aloitteeseen vastattiin yhteisessä kirkkovaltuustossa 29.11.2017. Yhteinen kirkkovaltuusto merkitsi tiedoksi seurakuntayhtymän vastauksen valtuutettu Tapani Ripatin aloitteeseen ja päätti edellyttää, että Lahden seurakuntayhtymän 1918 muistovuoden kaikissa tapahtumissa kuten jumalanpalveluksissa ja muistomerkkikäynneillä muistetaan ja kunnioitetaan tasapuolisesti sekä ns. valkoisia että punaisia vainajia ja ihmisarvoa.

Hallintoelinten kokoonpano ja toiminta/
Yhteinen kirkkoneuvosto

Yhteinen kirkkoneuvosto

Yhteisen kirkkoneuvoston tehtävänä on johtaa seurakuntayhtymän hallintoa, talouden ja omaisuuden hoitoa ja valmistella yhteisen kirkkovaltuuston käsittelemät asiat ja panna täytäntöön sen päätökset.

Vuonna 2017 yhteinen kirkkoneuvosto kokoontui 9 kertaa (9 krt v. 2016), pöytäkirjanpykälä kertyi 138 (155 krt v. 2016). Tärkeimmät päätökset yhteiselle kirkkovaltuustolle esiteltyjen asioiden lisäksi olivat:

Valinnat ja henkilöstöasiat

- yhteisen kirkkoneuvoston edustajan nimeäminen yhteisen kirkkovaltuuston kokouksiin vuosiksi 2017–2018
- yhteisen kirkkoneuvoston edustajien nimeäminen kasvatuksen ja perheasioiden johtokuntaan sekä diakonian ja sairaalasielunhoidon johtokuntaan vuosiksi 2017–2018
- kiinteistötoimikunnan, viestintätoimikunnan, ympäristötoimikunnan ja taidetoimikunnan nimeäminen vuosiksi 2017–2018
- Lahden seurakuntayhtymän yhteistyötoimikunnan asettaminen vuosiksi 2018–2021
- kahden uuden jäsenen nimeäminen viestintätoimikuntaan jäljellä olevaksi toimikaudeksi 2017–2018
- seurakuntayhtymän keskusvaalitoimikunnan asettaminen syksyn 2018 seurakuntavaaleihin
- seurakuntayhtymän edustajien nimeäminen Kiinteistösaakeyhtiö Levon krematorion yhtiökokouksiin vuodeksi 2018
- seurakuntayhtymän edustajien nimeäminen Kiinteistö Oy Ilveksen yhtiökokouksiin vuodeksi 2018
- seurakuntayhtymän edustajien nimeäminen Asunto Oy Nastolan Anttilanmäen ja Asunto Oy Nastolan Anttilanrinteen yhtiökokouksiin vuodeksi 2018
- seurakuntayhtymän edustajien nimeäminen yksittäisiä huoneistoja koskevien asunto- ja kiinteistösaakeyhtiöiden yhtiökokouksiin vuodeksi 2018
- seurakuntayhtymän ehdokkaan nimeäminen Lahden Kansainvälinen Urkuviikko ry:n hallitukseen vuodeksi 2018
- hautaustoimen erityisammattimiehen (413) ottaminen palvelussuhteeseen 1.7.2017 alkaen
- toimistoyksikön toimistosihteerin (580) ottaminen palvelussuhteeseen 1.9.2017 alkaen
- taloustoimiston toimistosihteerin (18) ottaminen palvelussuhteeseen 1.10.2017 alkaen
- puistopäällikön (321) valinta ja ottaminen palvelussuhteeseen 1.11.2017 alkaen
- leirikeskusyksikön kokin (307) ottaminen palvelussuhteeseen 30.11.2017 alkaen
- hautaustoimen puistopuutarhurin (409) ottaminen palvelussuhteeseen 1.12.2017 alkaen
- kiinteistötoimen suntio-vahtimestarin ottaminen palvelussuhteeseen 1.1.2018 alkaen
- talouspäällikön (5) valinta ja ottaminen palvelussuhteeseen 1.1.2018 alkaen
- luottamushenkilöiden kokouspalkkioiden vahvistaminen 1.1.2017 alkaen
- paikallisen virka- ja työehtosopimuksen hyväksyminen ajalle 1.2.2017–31.1.2018
- tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman hyväksyminen vuosille 2017–2018
- seurakuntayhtymän henkilöstösuunnitelman hyväksyminen vuosille 2018–2020
- seurakuntayhtymän matkustussäännön hyväksymien 1.1.2018 alkaen

Hallintoa ja taloutta koskevat päätökset

- työalakohtaisten määräraha-kehysten ja talousarvion laatimissuhteiden vahvistaminen vuodelle 2018
- vuoden 2017 talousarvion ja toiminnallisten painopisteiden toteutumisen arviointi työmuodoittain kesäkuussa 2017
- kirkon virallisille lähetysjärjestöille ja Kirkon Ulkomaanavulle osoitettavan avustuksen jakosuhteesta päättäminen vuodelle 2018
- seurakuntayhtymän vuoden 2018 toimintasuunnitelman laatiminen 10 prosenttia pienemmällä määrärahalla
- seurakuntayhtymän lyhyen ja pitkän aikavälin investointisuunnitelmien laatiminen
- talousarvion käyttöohjeiden hyväksyminen seurakuntayhtymän määrärahojen käyttäjille vuodelle 2018
- Lahden seurakuntayhtymän vastauksen antaminen kirkkohallitukselle koskien kirkolliskokouksen tekemiä tulevaisuuslinjauksia 2017
- Lahden seurakuntayhtymän sähköenergian hankintaa koskevan sopimuksen jatkaminen ajalle 1.1.–31.12.2018
- päätös osallistua vuosien 2019–2024 sähköenergian hankintaan Lahden kaupungin kanssa ja valtakirjan antaminen Lahden kaupungille kilpailuttamista ja sähkösalkun hoitamista varten
- hautausmaiden koneiden huollon ja korjauksen antaminen itsenäisen yrittäjän hoidettavaksi ja korjaamotoiminnan koskevan sopimuksen hyväksyminen ajalle 10.4.2017–9.4.2018.
- seurakuntayhtymän ruokapalvelusopimuksen jatkaminen ajalle 1.4.2017–31.3.2019
- Lahden seurakuntayhtymän/IT-aluekeskuksen liittyminen KL-Kuntahankinnat Oy:n IT-laitteita ja niihin liittyviä palveluja koskevaan puitesopimukseen vuosiksi 2017–2021
- leirikeskusyksikön siivouspalvelujen hankinta vuosille 2017–2019
- seurakuntayhtymän maksuliikenne- ja rahahuoltopalvelun hankinta 1.9.2017 alkaen
- liittyminen KL-Kuntahankinnat Oy:n elintarvikkeita ja non-food-tuotteita koskevaan puitesopimukseen ajalle 1.9.2017–31.1.2020
- Salpauselän kirkon vesikaton peruskorjauksen hankinta
- Levon hautausmaan käytävien asfaltointiurakan hankinta
- arkkuhautojen kaivamista ja peittämistä koskevan sopimuksen jatkaminen vuodelle 2018
- Lahden seurakuntayhtymän/ IT-aluekeskuksen tietoliikennepalvelujen hankinta vuosille 2018–2020
- Lahden seurakuntayhtymän perheneuvonnan palveluja koskevien sopimusten hyväksyminen Päijät-Hämeen hyvinvointiyhtymän, Heinolan kaupungin ja Attendo Oy:n/Sysmän kunnan välillä 1.1.2018 alkaen
- yhteistoimintasopimuksen hyväksyminen Monitoimikeskus Takataskun toiminnan ylläpitämisestä Lahden kaupungin kanssa 1.1.2018 alkaen
- Lahden seurakuntayhtymän ja Suomen Diakoniaopisto Oy:n välisen kumppanuussopimuksen solmiminen 1.1.2018 alkaen
- Lahden seurakuntayhtymän ja Suomen Diakoniaopisto Oy:n välisen puitesopimuksen solmiminen koskien humanistisen ja kasvatustalouden sekä sosiaali- ja terveystalouden koulutusta 1.1.2018 alkaen

Hallintoelinten kokoonpano ja toiminta/
Yhteinen kirkkoneuvosto

- Nastolassa sijaitsevan venäläisten sotavankien hautausmaa-alueen vuokrasopimuksen jatkaminen ajalle 18.12.2017–31.12.2027
- seurakuntayhtymän vastineen antaminen Lahden kaupungille Nastolan kirkonkylän alueen 18.5.2017 jätetyn maisematyölupahakemuksen lausunnoista
- seurakuntayhtymän tilavuokrien ja erilaisten palvelumaksujen vahvistaminen 1.1.2018 alkaen
- hautausmaksujen ja haudanhoitomaksujen vahvistaminen 1.1.2018 alkaen
- seurakuntayhtymän sijoitustoiminnan periaatteiden tarkentaminen vuodelle 2018
- valtuuksien myöntäminen seurakuntayhtymän pankkitilien käyttäjille vuodelle 2018

Yhteinen kirkkovaltuusto v. 2017–2018**Puheenjohtaja:** Vänskä Seppo**Varapuheenjohtaja:** Vierumäki Matti**Keski-Lahden seurakunnan valtuutetut:**

1. Airamo Raimo
2. Eskelinen Pekka
3. Hiilamo Simo
4. Halme Lauri, 27.9.2017 alkaen
5. Hovi Iida
Malinen Tapani, 27.9.2017 asti
6. Nieminen Erkki
7. Nivala Katri
8. Norjava (e. Määttä) Merja-Liisa
9. Ojala Pekka
10. Reijomaa Lasse
11. Taavila Marja-Leena
12. Vahter Merja
13. Vierumäki Matti
14. Viinanen Riitta
15. Öster Kirsi

Joutjärven seurakunnan valtuutetut:

1. Falk Mika
2. Kantoluoto Jussi
3. Karisto Virpi
4. Peippo Timo
5. Ripatti Tapani
6. Simolin Kari
7. Taipale Esa
8. Wallin Tiina
9. Vikman Keijo

Nastolan seurakunnan valtuutetut:

1. Eskola Päivi
2. Honkanen Reino
3. Istukaissaari Juha
4. Kaukonen Simo
5. Nyman Tarja 29.11.2017 alkaen
6. Oksanen Ohto
Reinikka Pasi, 27.8.2017 asti
7. Silventoinen Sari, 27.9.2017 alkaen
8. Suhonen Virpi
Takala Riitta, 4.11.2017 asti

Launeen seurakunnan valtuutetut:

1. Jokinen Eila
2. Kaakinen Risto
3. Laine Heikki
4. Leppänen Regina
5. Miettunen Martti
6. Paulamäki Risto
7. Taipale Esko
8. Talja Martti
9. Uutela Kirsi
10. Vallinen Jouni
11. Vierumäki Marja-Leena

Salpausselän seurakunnan valtuutetut:

1. Haara Matti
2. Helanterä Antero
3. Kaartinen Leena
4. Salonen Matti
5. Sintonen Eija
6. Sunna Seija
7. Uronen Hanna
8. Vänskä Seppo

Yhteinen kirkkoneuvosto v. 2017–2018**Puheenjohtaja:** Pelkonen Heikki, kirkkoherra**Jäsenet:**

1. Hiilamo Simo, varapuheenjohtaja
2. Eskola Päivi, 29.11.2017 alkaen
3. Jokinen Eila
4. Kaartinen Leena
5. Kaukonen Simo
6. Leppänen Jari
7. Nieminen Erkki
8. Pesonen (e. Uronen) Hanna
9. Taipale Esa
Takala Riitta, 4.11.2017 asti
10. Viinanen Riitta
11. Vikman Keijo

Henkilökohtaiset varajäsenet:

1. Nivala Katri
2. Nyman Tarja, 29.11.2017 alkaen
3. Lampen Pia
4. Taipale Esko
5. Lahtinen Lasse
6. Leivo Olli
7. Helanterä Antero
8. Kotinurmi Heikki
9. Simolin Kari
Eskola Päivi, 29.11.2017 asti
10. Vahter Merja
11. Nygren Kerttu, 29.11.2017 asti,
Karisto Virpi, 29.11.2017 alkaen

Suhteellisten vaalien vaalilautakunta v. 2017–2018**Jäsenet:**

Määttä Merja-Liisa
Taipale Esa
Viinanen Riitta

Varajäsenet tässä järjestyksessä:

1. Vallinen Jouni
2. Vierumäki Marja-Leena
3. Helanterä Antero

Tilintarkastaja v. 2015–2018

Säilä Esko, JHT, HT/
KPMG Julkishallinnon Palvelut Oy

Seurakuntaneuvostot v. 2017–2018**Keski-Lahden seurakuntaneuvosto****Puheenjohtaja:** Hämäläinen Miika, kirkkoherra**Jäsenet:**

1. Eskelinen Pekka
2. Hiilamo Simo
3. Hovi Iida
4. Huusari Hannu
5. Ihalainen Antero
6. Iso-Kuortti Marketta
Malinen Tapani, 29.8.2017 asti
7. Nieminen Erkki
8. Nivala Katri
9. Norjava Matti
10. Norjava (e. Määttä) Merja-Liisa
11. Ojala Pekka
12. Reijomaa Lasse
13. Taavila Marja-Leena
14. Vartiainen Ritva, 29.8.2017 alkaen
15. Vierumäki Matti, varapuheenjohtaja
16. Viinanen Riitta

Launeen seurakuntaneuvosto**Puheenjohtaja:** Pelkonen Heikki, kirkkoherra**Jäsenet:**

1. Ikonen Jouni
2. Jokinen Eila
3. Kaakinen Risto
4. Kotinurmi Heikki
5. Laine Heikki
6. Linkola Seppo
7. Leppänen Regina, varapuheenjohtaja
8. Matikainen Jorma
9. Nurminen Atte
10. Paulamäki Risto
11. Siivonen Anni
12. Tölli Saara
13. Uosukainen Nina
14. Vierumäki Marja-Leena

Joutjärven seurakuntaneuvosto**Puheenjohtaja:** Wallin Hannes, kirkkoherra**Jäsenet:**

1. Falk Mika, varapuheenjohtaja
2. Haarala Martti
3. Kantoluoto Jussi
4. Karisto Virpi
5. Kemppainen Pekka
6. Kumpulainen Saara
7. Lehto Janne, 21.3.2017 alkaen
Nygren Kerttu, 31.10.2017 asti
8. Ojala Tuula
9. Reponen Arto, 1.11.2017 alkaen
10. Ripatti Tapani
11. Toikka Janne
12. Wallin Tiina
13. Vanhanen Matti
14. Vikman Keijo
Väänänen Hannu, 21.3.2017 asti

Nastolan seurakuntaneuvosto**Puheenjohtaja:** Eskelinen Kari, kirkkoherra**Jäsenet:**

1. Arraste-Kihlakaski Mervi
2. Eskola Päivi
3. Honkanen Reino
4. Immonen Marja-Liisa
5. Istukaissaari Juha
6. Kaukonen Simo
7. Kulonen Esko
8. Känkänen Kari, 12.12.2017 alkaen
9. Natunen Salla
10. Nyman Tarja
11. Oksanen Ohto, varapuheenjohtaja
12. Pynnönen Hannu, 28.9.2017 alkaen
Reinikka Pasi, 27.8.2017 asti
13. Silventoinen Sari
14. Suhonen Virpi
Takala Riitta, 4.11.2017 asti

Salpausselän seurakuntaneuvosto**Puheenjohtaja:** Kuirinlahti Sari, kirkkoherra**Jäsenet:**

1. Annola Hannu
2. Helanterä Antero
3. Kutvonen Maija-Liisa
4. Perkiö Kyösti
5. Pesonen (e. Uronen) Hanna
6. Rothberg-Mikkonen Jonna
7. Savolainen Merja
8. Sintonen Eija
9. Sunna Seija
10. Takala Anne
11. Tikka Tarmo
12. Uski Anna-Maija
13. Uski Raimo
14. Vänskä Simopekka, varapuheenjohtaja

Yhteisten työmuotojen johtokunnat ja toimikunnat**Kasvatuksen ja perheasioiden johtokunta v. 2017–2018****Puheenjohtaja:** Kaakinen Risto**Yhteisen kirkkoneuvoston edustaja:**
Pesonen (e. Uronen) Hanna**Jäsenet:**

1. Ahonen Jan
2. Falk Mika
3. Jokinen Marjo
4. Laukkanen Anita
5. Niinistö Sari
6. Norjava Matti
7. Ojala Tuula
8. Paulamäki Risto
9. Tölli Saara
10. Uski Anna-Maija

Varajäsenet tässä järjestyksessä:

1. Karisto Virpi
2. Simolin Kari
3. Hietala Minna
4. Lempinen Merja
5. Uosukainen Kimi

Diakonian ja sairaalasielunhoidon johtokunta v. 2017–2018**Puheenjohtaja:** Norjava (e. Määttä) Merja-Liisa**Yhteisen kirkkoneuvoston edustaja:**
Jokinen Eila**Jäsenet:**

1. Björkman Reijo
2. Hyppölä Inga-Maija
3. Kemppainen Pekka
4. Malinen Tapani, 27.9.2017 asti
5. Nikkinen Janne
6. Nivala Katri
7. Nyman Tarja
8. Ojala Pekka, 27.9.2017 alkaen
9. Shchederkin Roman
10. Uutela Kirsi
11. Vierumäki Marja-Leena

Varajäsenet tässä järjestyksessä:

1. Eskelinen Pekka, 27.9.2017 alkaen
Ojala Pekka, 27.9.2017 asti
2. Uski Raimo
3. Vuorenmaa Pirkko
4. Massingberd Kaija
5. Ojanen Veijo

Kiinteistötoimikunta v. 2017–2018**Puheenjohtaja:** Taavila Marja-Leena**Yhteisen kirkkoneuvoston edustaja:**
Nieminen Erkki**Jäsenet:**

1. Haara Matti, varapuheenjohtaja
2. Korkkinen Arvo
3. Kukkurainen Paula
4. Känkänen Kari
5. Lahtinen Lasse
6. Leppänen Regina
7. Luukka Maarit
8. Miettunen Martti
9. Pohjantuli Tuomo
10. Virkajärvi Marja

Varajäsenet tässä järjestyksessä:

1. Lehto Janne
2. Siren Tuula-Anneli
3. Lampio Eila
4. Puttila Keijo
5. Olkkola Jarmo

Viestintätoimikunta v. 2017–2018**Puheenjohtaja:**

Väänänen Hannu, 20.4.2017 asti
Kemppainen Pekka, 16.5.2017 alkaen

Jäsenet:

1. Kakko Hilla
2. Kaukonen Simo
3. Luukkanen Taina
4. Natunen Salla, 20.4.2017 alkaen, varapj.
5. Nieminen Pertti, 7.9.2017 alkaen
6. Reijomaa Lasse
Savela Kati, 6.9.2017 asti
7. Sorvali Leena
8. Suhonen Virpi
9. Sutela Esko
10. Uosukainen Kimi

Yhteisen kirkkoneuvoston edustaja:

Vikman Keijo

Varajäsenet tässä järjestyksessä:

1. Keto Juha
2. Iso-Kuortti Marketta
3. Puttila Keijo
4. Lehto Janne
5. Eskola Päivi

Yhteiset toimikunnat**Ympäristötoimikunta v. 2017–2018****Puheenjohtaja:** Lehdeskoski Elina**Jäsenet:**

1. Aartolahti Mari
2. Kemppainen Hilda
3. Lehdeskoski Elina
4. Mäkinen Heikki
5. Nivala Mauno
6. Riihelä Asko
7. Ristkari Kirsi
8. Suontama Pasi
9. Takala Hannu

Yhteisen kirkkoneuvoston edustaja:

Kaukonen Simo

Taidetoimikunta v. 2017–2018**Puheenjohtaja:** Sarikka Hannu**Jäsenet:**

1. Kaakinen Terhi, kuvataiteilija
2. Nykänen Janne, videoalan yrittäjä
3. Valola Marianne, kuva- ja tekstiilitaiteilija
4. Ristkari Kirsi, varhaiskasvatuksen ohjaaja
5. Suokas Riku, oppilaitostyön pastori
6. Penttinen Jukka-Pekka, kiinteistöpäällikkö

Yhteistyötoimikunta v. 2017**Puheenjohtaja:** Penttinen Jukka-Pekka

Työsuojelualue 1: hallinto- ja toimistotyö, kirkkomuusikot ja lähetyssihteerit

Työsuojeluvaltuutettu: Muhli Sirkku, tiedottaja

1. varavaltuutettu: Perttola Anitta, lähetyssihteeri

2. varavaltuutettu: Laitinen Sanna, toimistosihteeri

Työsuojelualue 2: lapsityöntekijät ja nuorisotyöntekijät

Työsuojeluvaltuutettu: Rouvinen Tiina, lastenohjaaja

1. varavaltuutettu: Rakkolainen Yrjö, nuorisotyönohjaaja

2. varavaltuutettu: Hakatie Maritta, lastenohjaaja

Työsuojelualue 3: hautausmaan työntekijät, keittiöhenkilöstö, leirikeskusyksikkö

Työsuojeluvaltuutettu: Olonen Pasi, erityisammattimies

1. varavaltuutettu: Pekkonen Joel, suntio-vahtimestari

2. varavaltuutettu: Jäkälä Anna, suntio-vahtimestari

Työsuojelualue 4: diakoniatyöntekijät, perheneuvojat, seurakuntapapisto

Työsuojeluvaltuutettu: Lehdeskoski Elina, yhteiskunnallisen työn pastori

1. varavaltuutettu: Poikolainen Timo, perheneuvoja

2. varavaltuutettu: Alasalmi Tomi, seurakuntapastori

Henkilöstön edustajat:**Jäsenet:**

Kähkönen Mira, lastenohjaaja

Alasalmi Tomi, seurakuntapastori

Suokas Riku, oppilaitostyön pastori

Mähönen Ari, krematorionhoitaja

Varajäsenet:

Salokannel Sirpa, arkistosihteeri

Perttola Anitta, lähetyssihteeri

Pietiläinen Pauli, kanttori

Poikolainen Timo, perheneuvoja

Seurakuntayhtymän edustajat:**Jäsenet:**

Työsuojelupäällikkö, Penttinen Jukka-Pekka

Joutjärven kirkkoherra, Wallin Hannes

Henkilöstöpäällikkö, Juurinen Tiina

Viestintäpäällikkö, Roslakka Maritta

Varajäsenet:

Nastolan seurakunnan kirkkoherra, Eskelinen Kari

Kasvatuksen ja perheasioiden johtaja, Vesala Seppo

Henkilöstö

Henkilöstö

Henkilöstömenot

Lahden seurakuntayhtymässä on laadittu henkilöstötilinpäätös omana asiakirjanaan vuodesta 2016 alkaen.

Henkilöstömenojen osuus kaikista toimintamenoista oli 59 %. Verotuloista henkilöstömenot olivat 61 %. Nastolan seurakunta on liittynyt Lahden seurakuntayhtymään 1.1.2016 alkaen. Vertailuvuodet 2009–2015 eivät sisällä Nastolan lukuja.

Henkilöstökulut, milj. €	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009
Palkkakulut	10,1	10,2	9,4	9,4	9,4	9,3	9,1	9,1	9,2
Muut henkilöstökulut	2,7	2,8	2,9	3,0	3,0	2,9	2,8	2,9	2,9
Yhteensä	12,8	13,0	12,3	12,4	12,4	12,2	11,9	12,0	12,1
Henkilöstökulut/verotulot	61%	61 %	66 %	66 %	64 %	67 %	64 %	66 %	65 %
Verotulot	21,1	21,5	18,7	18,8	19,2	18,1	18,6	18,1	18,6
Henkilöstökulut/toimintakulut	59 %	60 %	64 %	64 %	64 %	64 %	64 %	65 %	66 %
Toimintakulut	21,6	21,9	19,5	19,4	19,4	19,1	18,7	18,6	18,3

Henkilöstön määrä

Henkilöstön määrä 31.12.2017	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009
Vakinaiset	247	257	234	241	241	243	259	260	268
Määräaikaiset	81	81	62	61	71	70	53	49	62
Virkasuhteiset	155	158	136	142	147	150	157	159	173
Työsopimussuhteiset	173	180	160	160	165	163	155	150	157
Miehiä	93	93	87	83	86	87	80	79	84
Naisia	235	245	209	219	226	226	232	230	246
Yhteensä	328	338	296	302	312	313	312	309	330

Kokoaikaisten työntekijöiden yhteismäärä 31.12.2017 oli 264 henkilöä (80,5 %). Osa-aikaisia työntekijöitä oli 64 (19,5 %).

Henkilöstön keski-ikä vuonna 2017 oli 49,4 vuotta, edellisenä vuonna se oli 49,1.

Naisten keski-ikä oli 49 vuotta ja miesten 50,3 vuotta. Naisten ja miesten keski-ikä on noussut tasaisesti.

Yhteistyötoimikunta**Tehtävä**

Yhteistyötoimikunnan pääasiallinen tehtävä on edistää työnantajan ja työntekijöiden välistä vuorovaikutuksellista yhteistoimintaa, ylläpitää ja kehittää henkilöstön fyysistä ja henkistä työhyvinvointia sekä huolehtia työsuojeluun ja yhteistoimintaan liittyvistä asioista.

Seurakuntayhtymän strategian ja vuoden 2017 painopisteiden toteuttaminen

Yhteistyötoimikunta on tukenut ja tuottanut työhyvinvointia edistäviä toimenpiteitä ja toimintamalleja. Henkilöstön työhyvinvointia on tuettu liikunta- ja kulttuuriseteleillä, järjestetty yhteisiä tapahtumia sekä vaikutettu työhyvinvointikyselyn toteuttamiseen.

Työmuodon oma painopiste: Henkinen ja fyysinen työhyvinvointi

- Syyskauden avajaisiin kutsuttiin kouluttaja puhumaan työpaikan sisäisistä haastavista viestintätilanteista.

Vuoden 2017 tavoitteet ja niiden toteutuminen

1. Työhyvinvoinnin edistäminen
  - toteutettiin työhyvinvointikysely
  - seurattiin sairaspöissaoloja ja pyydettiin työterveyshoitaja kokoukseen kertomaan työterveyshuollon näkökulma pöissaolojen syille sekä työterveyspalvelujen kustannuksista
  - seurattiin liikuntasetelien hakijoiden määrää
2. Työterveyshuollon palveluihin vaikuttaminen
  - käsiteltiin työterveyden toimintasuunnitelma
3. Henkisen työhyvinvoinnin kehittäminen
  - kutsuttiin Mielenrauhaa Oy:n kouluttaja Totti Karpela puhumaan työpaikan sisäisistä haastavista viestintätilanteista syyskauden avajaisissa
4. Ympäristötavoite: Kimppakyydit
  - järjestettiin syyskauden avajaisten iltatilaisuus keskustassa, johon pääsee hyvin julkisilla kulkuneuvoilla.

Tunnuslukuja

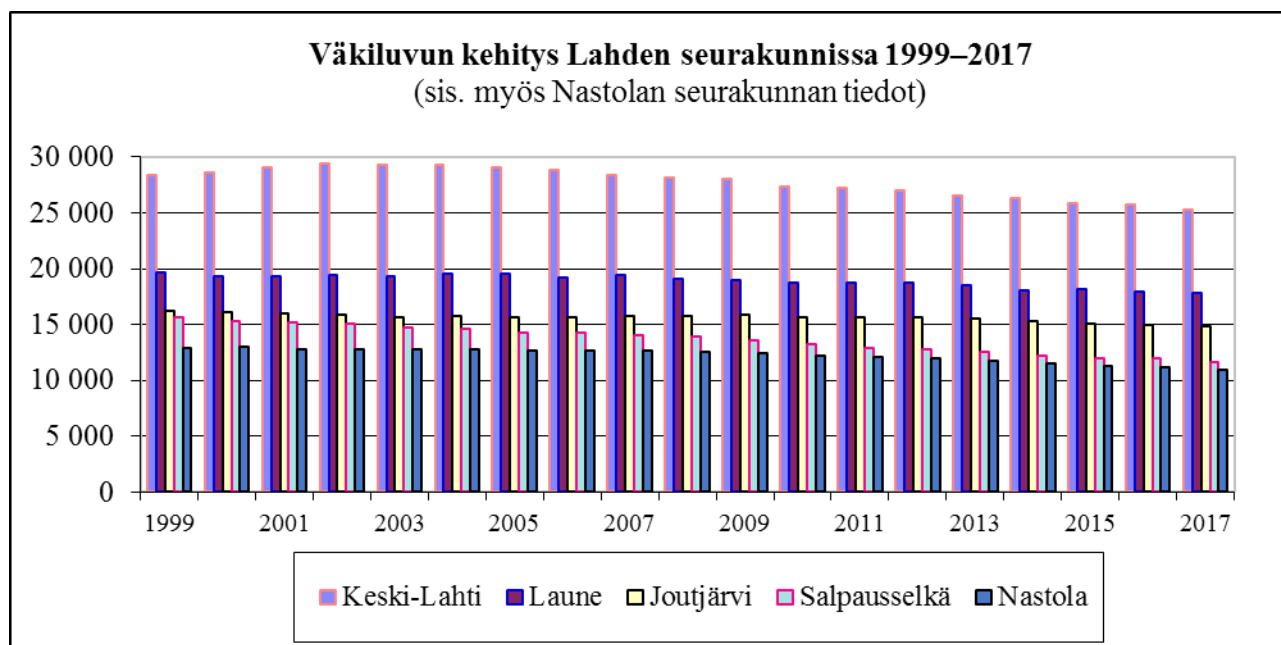
- Smartum kulttuuri- ja liikuntasetelit 286 henkilölle
- 25.8.2017 Gloria patri -jalkapalloturnaus, Helsinki, 16 henkilöä
- 6.9.2017 syyskauden avaus, aamun ohjelma Joutjärven kirkossa, 170 henkilöä
- 6.9.2017 syyskauden avaus, iltahjelma Fellmanniassa, 104 henkilöä
- 24.11.2017 Saarat ja Samuelit 55+ ikäryhmän risteily Tallinnaan, 35 henkilöä
- 12.12.2017 eläkeläisten jouluruoka, 85 eläkeläistä
- 13.12.2017 henkilökunnan jouluruoka, 194 henkilöä

Väkiluku

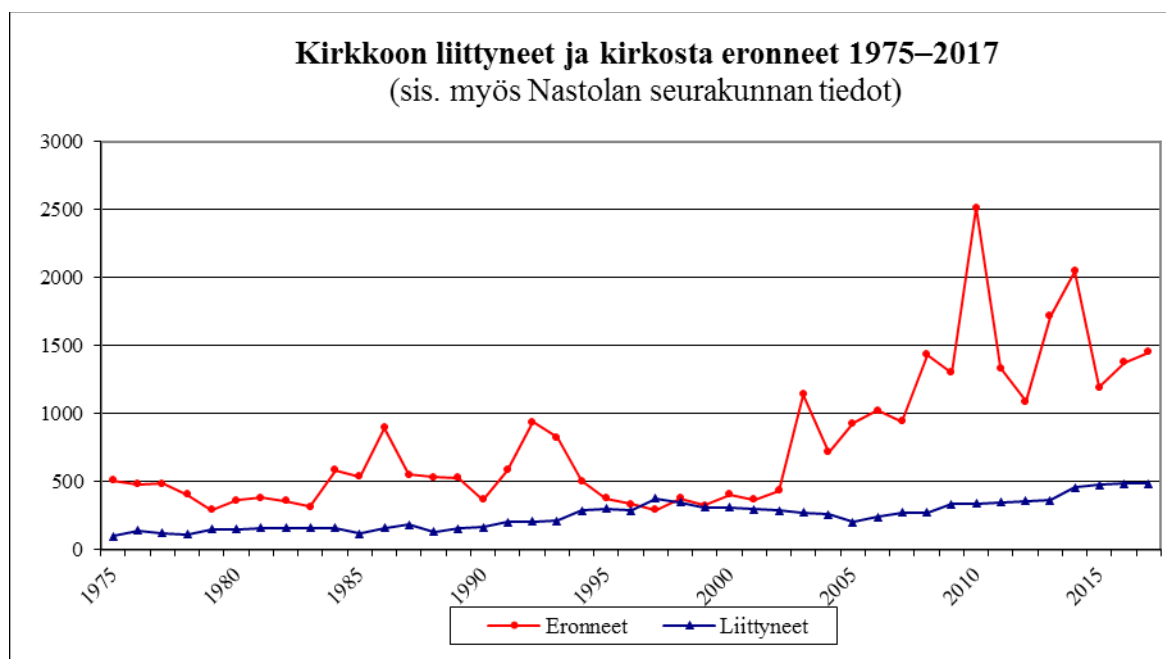
SEURAKUNTIEN VÄKILUVUSSA TAPAHTUNEET MUUTOKSET

Lahden evankelis-luterilaisten seurakuntien jäsenmäärä eli läsnä olevien ja poissaolevien yhteismäärä oli vuoden 2017 lopussa 80 981. Läsnä olevia vuoden lopussa oli 80 512. Tilastokeskuksen ennakkotiedon mukaan Lahden kaupungin asukasluku vuoden 2017 lopussa oli 119 613. Kirkkoon kuului vuoden lopussa 67,3 % lahtelaisista.

Lahden seurakuntayhtymän seurakuntien väkiluvut olivat: Keski-Lahden seurakunta 25 262, Laune 17 811, Joutjärvi 14 817, Salpausselkä 11 667 ja Nastola 10 955 jäsentä.

Vuonna 2017 kirkosta erosi 1 456 ja kirkkoon liittyi 489 henkilöä.

Lahden seurakuntayhtymä

Toimintakertomus ja tilinpäätös 2017

SEURAKUNNAN KOKO JÄSENMÄÄRÄ

	Keski-Lahti	Laune	Joutjärvi	Salpausselkä	Nastola	Yht.
2008	30 111	19 806	16 282	14 330		80 529
2009	29 869	19 644	16 414	14 063		79 990
2010	29 235	19 416	16 209	13 693		78 553
2011	29 087	19 367	16 166	13 382		78 002
2012	28 825	19 456	16 144	13 227		77 652
2013	28 368	19 188	16 019	12 970		76 545
2014	28 130	18 773	15 794	12 592		75 289
2015	27 694	18 800	15 598	12 438		74 530
2016	27 432	18 630	15 476	12 392	11 523	85 453
2017	25 352	17 911	14 914	11 796	11 008	80 981

SEURAKUNNAN VÄKILUKU

	Keski-Lahti	Laune	Joutjärvi	Salpausselkä	Nastola	Yht.
2008	28 211	19 141	15 749	13 910		77 011
2009	27 992	18 985	15 884	13 645		76 506
2010	27 370	18 746	15 678	13 270		75 064
2011	27 216	18 699	15 641	12 959		74 515
2012	26 964	18 783	15 618	12 800		74 165
2013	26 503	18 508	15 493	12 545		73 049
2014	26 274	18 094	15 259	12 163		71 790
2015	25 886	18 122	15 066	12 024		71 098
2016	25 749	17 957	14 965	11 989	11 193	81 853
2017	25 262	17 811	14 817	11 667	10 955	80 512

SEURAKUNTAAN TULLEET

	Keski-Lahti	Laune	Joutjärvi	Salpausselkä	Nastola	Yht.
2008	4 152	2 387	2 097	1 749		10 385
2009	3 853	2 281	2 183	1 601		9 918
2010	4 022	2 443	2 046	1 571		10 082
2011	3 921	2 396	2 036	1 508		9 861
2012	3 828	2 422	2 044	1 532		9 826
2013	3 720	2 228	1 946	1 493		9 387
2014	3 905	2 033	1 873	1 444		9 255
2015	3 538	2 181	1 761	1 505		8 985
2016	3 722	2 131	1 843	1 417	701	9 814
2017	3 242	1 853	1 558	1 200	529	8 382

SEURAKUNNASTA LÄHTENEET

	Keski-Lahti	Laune	Joutjärvi	Salpausselkä	Nastola	Yht.
2008	4 357	2 638	2 107	1 835		10 937
2009	4 064	2 436	2 053	1 869		10 422
2010	4 638	2 682	2 257	1 945		11 522
2011	4 069	2 448	2 071	1 817		10 405
2012	4 074	2 340	2 070	1 692		10 176
2013	4 183	2 506	2 071	1 749		10 509
2014	4 135	2 448	2 109	1 828		10 520
2015	3 926	2 153	1 954	1 644		9 677
2016	3 875	2 349	1 966	1 569	859	10 618
2017	3 081	1 835	1 474	1 369	636	8 395

Lahden seurakuntayhtymä

Toimintakertomus ja tilinpäätös 2017

KIRKKOON LIITTYNEET

	Keski-Lahti	Laune	Joutjärvi	Salpausselkä	Nastola	Yht.
2008	105	75	32	45		257
2009	99	101	65	36		301
2010	113	73	72	49		307
2011	127	93	60	44		324
2012	128	72	71	56		327
2013	131	74	79	51		335
2014	166	105	85	55		411
2015	159	105	80	68		412
2016	157	121	95	66	48	487
2017	135	155	71	75	53	489

KIRKOSTA ERONNEET

	Keski-Lahti	Laune	Joutjärvi	Salpausselkä	Nastola	Yht.
2008	561	286	246	196		1 289
2009	481	244	250	184		1 159
2010	918	530	453	354		2 255
2011	517	281	238	173		1 209
2012	416	219	194	158		987
2013	584	361	342	243		1 530
2014	685	463	380	292		1 820
2015	434	245	222	164		1 065
2016	496	308	249	181	146	1 380
2017	486	298	305	202	165	1 456

KASTETUT

	Keski-Lahti	Laune	Joutjärvi	Salpausselkä	Nastola	Yht.
2008	244	248	177	144		813
2009	238	220	221	146		825
2010	270	246	205	142		863
2011	223	226	186	135		770
2012	210	247	213	154		824
2013	220	201	190	110		721
2014	197	212	165	113		687
2015	195	172	171	110		648
2016	187	185	139	103	115	729
2017	172	159	145	98	96	670

KUOLLEET

	Keski-Lahti	Laune	Joutjärvi	Salpausselkä	Nastola	Yht.
2008	411	154	107	132		804
2009	405	181	117	118		821
2010	440	172	137	117		866
2011	417	185	113	134		849
2012	441	190	127	120		878
2013	432	162	128	138		860
2014	438	160	128	136		862
2015	470	178	81	128		857
2016	425	170	120	107	116	938
2017	448	171	134	121	115	989

KIRKOLLISET AVIOLIITOT

	Keski-Lahti	Laune	Joutjärvi	Salpausselkä	Nastola	Yht.
2008	111	75	51	53		290
2009	102	72	54	58		286
2010	114	89	84	46		333
2011	93	64	55	46		258
2012	83	77	46	45		251
2013	84	53	43	29		209
2014	73	59	41	35		208
2015	89	65	35	33		222
2016	65	53	55	33	26	232
2017	54	45	38	32	27	196

SIVIILIAVIOLIITOT

	Keski-Lahti	Laune	Joutjärvi	Salpausselkä	Nastola	Yht.
2008	94	69	39	44		246
2009	73	56	43	35		207
2010	62	51	33	35		181
2011	80	45	46	32		203
2012	67	50	50	35		202
2013	54	49	43	28		174
2014	57	51	37	32		177
2015	69	44	35	28		176
2016	64	38	28	19	25	174
2017	63	38	31	39	29	200

AIKUISRIPPIKOULUN KÄYNEET

	Keski-Lahti	Laune	Joutjärvi	Salpausselkä	Nastola	Srk. yhtymä	Yht.
2013	1	2	0	0			3
2014	7	4	0	0			11
2015	6	0	4	0			10
2016	0	9	1	2	0		12
2017	9	5	0	4	0	(87)*	18

* maahanmuuttajia, jotka aikuisrippikoulun jälkeen kastettu ja tilastoitu kastettuihin

PÄÄJUMALANPALVELUKSIIN OSALLISTUNEET

	Keski-Lahti	Laune	Joutjärvi	Salpausselkä	Nastola	Yht.
2008	22 352	13 488	16 276	9 066		61 182
2009	21 242	13 389	13 333	9 931		57 895
2010	19 864	11 720	12 902	9 091		53 577
2011	21 019	11 572	13 894	9 046		55 531
2012	21 195	12 106	12 949	8 803		55 053
2013	19 321	12 268	13 794	10 390		55 773
2014	18 348	12 146	12 380	8 386		51 260
2015	21 191	12 242	13 088	10 302		56 823
2016	19 826	11 800	12 224	8 947	8 742	61 539

MESSUIHIN OSALLISTUNEET

	Keski-Lahti	Laune	Joutjärvi	Salpausselkä	Nastola	Srk. yhtymä	Yht.
2017	20 807	12 032	9 402	8 337	7 587	49	58 214

MUIHIN JUMALANPALVELUKSIIN OSALLISTUNEET

	Keski-Lahti	Laune	Joutjärvi	Salpausselkä	Nastola	Srk. yhtymä	Yht.
2008	27 019	11 107	7 460	8 471		7 500	61 557
2009	21 445	13 162	11 041	8 489		7 530	61 667
2010	24 481	10 366	18 387	11 064		7 468	71 766
2011	29 240	10 517	13 645	10 343		2 470	* 66 215
2012	29 041	11 633	16 032	9 607		989	* 67 302
2013	26 375	10 423	13 764	8 628		437	* 59 627
2014	28 207	10 586	10 349	6 293		256	55 691
2015	26 870	11 192	9 152	6 906		1 845	55 965
2016	25 587	7 395	9 614	4 962	6 714	1 911	56 183

* nuoriso-/varhaisnuorisotyön erityisjumalanpalvelukset
seurakuntien järjestämiä vuodesta 2011 lähtien

SANAJUMALANPALVELUKSIIN OSALLISTUNEET

	Keski-Lahti	Laune	Joutjärvi	Salpausselkä	Nastola	Srk. yhtymä	Yht.
2017	10 619	3 710	3 074	821	1 502	3	* 19 729

* uusi tilastointijärjestelmä

MUIHIN JULKISIIN TILAISUUKSIIN OSALLISTUNEET

	Keski-Lahti	Laune	Joutjärvi	Salpausselkä	Nastola	Srk. yhtymä	Yht.
2008	14 502	4 577	7 788	4 589		1 749	33 205
2009	17 041	4 860	7 733	4 153		690	34 477
2010	5 204	3 917	5 860	3 497		444	18 922
2011	11 363	5 046	8 451	3 860		17 671	* 46 391
2012	10 157	3 592	5 604	3 671		23 534	** 46 558
2013	11 781	3 130	4 981	3 169		606	23 667
2014	12 720	3 197	6 651	1 260		701	24 529
2015	11 286	4 075	6 863	3 095		857	26 176
2016	9 289	3 176	8 645	2 939	4 083	806	28 938

* josta Kirkkopäivien tilaisuuksiin osallistuneita 17 150

** josta Kärsimystie-katunäytelmän tilaisuuksiin osallistuneita 22 340

MUIHIN JULKISIIN TILAISUUKSIIN OSALLISTUNEET

	Keski-Lahti	Laune	Joutjärvi	Salpausselkä	Nastola	Srk. yhtymä	Yht.
2017	80 817	22 773	33 726	23 726	33 244	36 354	* 230 640

* Uusi tilastointijärjestelmä, jossa seurakuntatilaisuuksin tilastoitu laajasti kaikilta seurakuntatyön osa-alueilta; kasvatuksen, diakonian, lähetyksen ja yleisen seurakuntatyön alueelta. Aikaisemmin tähän on tilastoitu ainoastaan yleisen seurakuntatyön tilaisuudet.

MUSIIKKITILAISUUKSIIN OSALLISTUNEET

	Keski-Lahti	Laune	Joutjärvi	Salpausselkä	Nastola	Srk. yhtymä	Yht.
2008	25 082	1 450	2046	4 844			33 422
2009	3 859	2 312	1931	4 485			12 587
2010	7 338	1 591	1206	1 787			11 922
2011	15 037	2 058	859	1 969			19 923
2012	20 559	2 630	367	2 799			26 355
2013	27 016	3 078	1014	1 273			32 381
2014	24 492	3 136	1213	2 244			31 085
2015	20 326	2 899	1209	1 573			26 007
2016	15 563	2 089	2210	1 440	2 574	50	23 926
2017	12 374	2 976	1130	2 864	1 907	764	22 015

Kustannusten kohdentamisen periaatteet

Kustannusten kohdentamisen periaatteet

Kustannusten kohdentamisen tavoitteena on saada esiin tieto, miten voimavarat jakautuvat kirkon perustehtävien kesken. Kirkon perustehtäviksi on luokiteltu seurakunnallinen toiminta paikallisseurakunnissa, yhteiset seurakunnalliset tehtävät ja hautaustoimi sekä kirkonkirjojen pito. Kiinteistötoimi ja yhtymän yhteinen hallinto ovat seurakuntayhtymän tukipalveluita, joiden tehtävänä on mahdollistaa perustehtävien suorittaminen. Kustannusten kohdentaminen tarkoittaa lähinnä palkkaus-, kiinteistö-, pääoma- ja hallintokulujen jakamista perustehtävien kesken aiheuttamisperiaatteen mukaan. (Kirkkohallituksen yleiskirje 44/2002 kustannusten kohdentaminen seurakunnissa ja seurakuntayhtymissä.)

Sisäiset palvelujen ostot

Leirikeskusyksikön ruokailulaskut ja majoitusmaksut, kasvatustyön auton käyttö, Kirkonseudun ilmoituskulut, hautaustoimen kiinteistötoimelta laskuttamat konetyöt, kiinteistötoimen kiinteistöiltä laskuttamat pientarvikkeet, taloushallinnon palvelut IT-aluekeskukselle ja keskusrekisterille, yhtymän noin 47 % osuus IT-aluekeskuksen kuluista (jako seurakuntien väkiluvun mukaan).

Kiinteistötoimen nettokulut (ulkoinen ja sisäinen toimintakate, poistot ja korot) kohdistetaan tilinpäätöksessä työaloille aiheuttamisperiaatteen mukaisesti käytettyjen neliöiden suhteessa. Kiinteistötoimen tehtäväalueille jää asuinkiinteistöt ja -osakkeet, metsätalous sekä sijoituskiinteistöt ja -osakkeet seurakuntayhtymän perustoiminnon ulkopuolisena toimintona.

Sisäiset vuokratulot = käyttöosuus kiinteistökuluista

Kiinteistötoimen nettokulut (ulkoinen ja sisäinen toimintakate, poistot ja korot) kohdistetaan tilinpäätöksessä työaloille aiheuttamisperiaatteen mukaisesti käytettyjen neliöiden suhteessa. Kiinteistötoimen tehtäväalueille jää asuinkiinteistöt ja -osakkeet, metsätalous sekä sijoituskiinteistöt ja -osakkeet seurakuntayhtymän perustoiminnon ulkopuolisena toimintona.

Sisäiset korkokulut

Sisäiset korkokulut ovat 12 kuukauden euribor-koron mukaisesti laskettuja laskennallisia erä käyttöomaisuudesta.

Sisäiset vyörytyserät = hallinto- ja rahoituskuluosuus

Eläkerahastomaksut vyörytetään niiden pääluokkien tehtäväalueille, joille on kirjattu palkkoja. Kiinteistö- ja hautausmaahallinnon nettokulut vyörytetään kiinteistö- ja hautaustoimen tehtäväalueille. Toimistoyksikön kulut vyörytetään seurakunnille, kasvatus- ja diakoniatyölle sekä hautaustoimelle työajan mukaan lasketun ja sovitun prosentin mukaan. Muut hallinnon nettokulut (sis. sisäiset vuokrat, korot ja poistot), verotuskulut ja keskusrahastomaksu vyörytetään seurakunnille, yhteisille työmuodoille ja hautaustoimelle sekä kiinteistötoimen asuinkiinteistöille ja -osakkeille, metsätaloudelle, sijoituskiinteistöille ja -osakkeille laskennallisina erinä. Vyörytysperusteena on bruttokulut (sisältää sisäiset vuokrat, korot ja poistot). Keskusrekisterin toiminta (kirkonkirjojen pito) jätetään hallinnon pääluokkaan.

Kopiointi- ja postikulut

Kopiointikulut jaetaan todellisen käytön mukaan työmuodoille kolmen kuukauden välein. Postikulut laskutetaan työmuodoilta postitusten seurantataulukoiden mukaisesti todellisen käytön mukaan kuukausittain.

Yleishallinto/ Talous- ja henkilöstöhallinto**Tehtävä**

Talous- ja henkilöstöhallinnon toiminta-ajatuksena on Lahden seurakuntayhtymän seurakuntien ja yhtymän työalojen tukeminen huolehtimalla keskitetysti taloushallinnosta, yhteisestä henkilöstöhallinnosta sekä työterveyshuollon ja tilintarkastuksen järjestämisestä.

Talous- ja henkilöstöhallintoon kuuluvat maksuliikenne, ostolaskujen kierrätys, osa myyntilaskutuksesta, kirjanpito Kirkon Palvelukeskuksen vastuualueen ulkopuolelta, talousarvion ja tilinpäätöksen kokoaminen, veroasiat, talouteen liittyvät hankinnat, palkkojen käsittely, henkilöstöasiat. Taloustiimiin kuuluu talouspäällikkö, taloussihteeri ja kolme toimistosihteeriä. Henkilöstötiimiin kuuluu henkilöstöpäällikkö, henkilöstösihteeri ja kaksi palkanlaskijaa.

Hallintotoimiston tehtäviä ovat yleishallinto, asiakirjahallinta sekä osa sihteeripalveluista. Hallintoon kuuluu hallintojohtaja, hallintosihteeri ja arkistosihteeri.

Seurakuntayhtymän strategian ja vuoden 2017 painopisteiden toteuttaminen

Teemme yhteistyötä yli seurakunta- ja työalarajojen. Kehitämme hallintoa toimintaa tukevaksi, kevyeksi ja tehokkaaksi. Henkilöstösuunnitelman avulla tavoittelemme henkilöstömenoissa kaikkien seurakuntien keskimääräistä tasoa. Pidämme talouden tasapainossa siten, että vuosikate riittää investointimenoihin.

Vuoden 2017 tavoitteet ja niiden toteutuminen**Taloushallinto**

1. Laskutuksen digitalisointi leiri-ilmoittautumisissa
  - Laskutuksen digitalisoinnin kehittämistyötä on jatkettu.
  - Palvelukeskusmaksut myyntilaskujen osalta ovat pysyneet vuoden 2016 tasossa.
2. Vuoden 2016 pankkikilpailutuksen tuloksen käytännön toteuttaminen
  - Maksuliikenne toimii.
  - Pankin palvelumaksut ovat alentuneet 650 euroa (-2,8 %) vuodesta 2016.
3. Työergonomia tehokkaaseen käyttöön työhyvinvoinnin edelleen kehittämiseksi
  - Tiimin jäsenet ovat muistuttaneet toisiaan työergonomia-asioista.
4. Ympäristötavoite: Väritulosteiden vähentäminen
  - Materiaaleja arkistoidaan sähköisesti paperitulosteiden sijaan.

Henkilöstöhallinto

- Henkilöstötiimin toimintatapojen vakiinnuttaminen mahdollisimman joustavaksi ja kaikkia palvelevaksi
  - Henkilöstöhallinnon toimintaprosessia on tarkennettu keskittämällä tiettyjä tehtäviä työyksiköistä henkilöstötiimille ja seurattu uudistetun toimintaprosessin noudattamista. Tiimin työjärjestelyjä on muutettu ja työtapoja on tehostettu.
- Työvuorovelhon laajempi käyttöönotto ja sen hyödyt henkilöstöhallinnossa
  - TyövuoroVelho otettiin käyttöön hautausmaan työntekijöille vuoden alusta ja vuoden loppuun mennessä sen käyttöönotto on toteutettu lähes kaikilla yleis- ja toimistotyöajallisilla työntekijöillä.
  - TyövuoroVelhon käyttöönotto on poistanut palkanlaskennassa manuaalisen paperityön ja työaikaseuranta on ajan tasalla.
- Luoda yhdessä avoimuuden ilmapiiri palvelemaan yhteistyötä
  - Tiimi on käynyt kertomassa henkilöstötiimin tehtävistä ja palveluista työyksiköiden palaverissa ja seurakuntien työntekijäkokouksissa.

Yleishallinto

- Nastolan seurakunnan arkistoitavan aineiston siirto päätearkistoon
  - Nastolan seurakunnan pysyvästi ja pitkään säilytettävä aineisto on siirretty Lahden seurakuntayhtymän päätearkistoon.
- Sähköisen arkistonmuodostussuunnitelman päivittäminen selainpohjaiseen versioon ja suunnitelman täydentäminen
  - Selainpohjainen WebArkki -sovellus on otettu käyttöön.
  - Tiedonohjaussuunnitelmaa on päivitetty.

Tunnuslukuja

Vuoden 2017 palvelukeskusmaksut olivat 197.000 euroa. Palvelukeskusmaksut kasvoivat 6.000 euroa vuodesta 2016, kun vertailussa ei oteta huomioon Nastolan liittymisestä aiheutuneita lisäkustannuksia.

	Yhteensä	Palkat	Matka-laskut	Osto-laskut	Myynti-reskontra	Myynti-laskut	Maksut	Kirjan-pito
€/kpl		12,77	5,61	2,92	2,78	2,66	0,28	52,56
v.2017, 1.000 €	197	74	6	27	34	11	9	35
Muutos,€ 2017-2016	6.419	1.264	-269	-1.369	959	-13	14	5.834
Muutos,€ 2016-2015	13.444	-64	533	4.506	2.360	1.341	839	3.929

Yleishallinto/ Tietohallinto ja Lahden IT-aluekeskus**Tehtävä**

Lahden IT-aluekeskus huolehtii alueensa ev.lut. seurakuntien IT-palvelujen tuottamisesta. Lahden IT-aluekeskus on yksi kirkon neljästätoista IT-palvelukeskuksesta. Lahden IT-aluekeskus luo edellytykset keskitettyjen tietohallintopalvelujen tarjoamisen osapuolille niin, että tietojärjestelmät ja IT-infrastruktuuri tukevat IT-yhteistyöalueen seurakuntien toimintaa ja hallintoa mahdollistaen osapuolten lakisääteisten kirkollisten ja väestökirjanpitoon liittyvien viranomaistehtävien hoitamisen.

Seurakuntayhtymän strategian ja vuoden 2017 painopisteiden toteuttaminen

Tietohallinto tukee seurakuntien työntekijöiden työtä siten, että työntekijät voivat keskittyä omaan työhönsä ja hyödyntää parhaalla mahdollisella tavalla tieto- ja viestintäteknikkaa työssään. Valtakunnallista yhteistyötä kehitetään (IT-alueet ja kirkkohallitus) ja hankkeita tuetaan. IT-aluekeskuksen sopijaseurakuntien yhteistyötä tiivistetään ja kehitetään yhdessä keskitettyjä palveluja.

Vuoden 2017 tavoitteet ja niiden toteutuminen

1. Henkilöstön tehtävänkuvamuutosten vaatiman osaamisen varmistaminen
  - Yksittäisten henkilöiden poissaolot (lomat tms.) eivät ole vaikuttaneet palvelutuotannon laatuun samassa mittakaavassa kuin aiempina vuosina.
2. Varmistetaan kaikkien IT-alueen työpyyntöjen saanti sähköiseen järjestelmään
  - Matalan kynnyksen sähköinen yhteydenotto todettu mahdottomaksi toteuttaa tietohallinnon nykyisillä henkilöstöresursseilla.
  - Toteutetaan vuoden 2018 aikana IT-alueiden yhteistyönä, jolloin henkilöstöresurssit riittävät.
3. Sisäisestä viestinnästä sovittujen kehittämistoimenpiteiden seuranta
  - Isoista muutoksista ja käynnissä olevista projekteista on tiedotettu useammin.
  - IT-alueiden yhteinen asiantuntijoiden jakelulista ja intranet ovat myös tehostaneet tietoutta yhteisistä projekteista.
4. Lahden seurakuntayhtymän IT-alueen nimettyjen pääkäyttäjien yhteistyön kehittäminen
  - Lahden seurakuntayhtymän osalta lisätty kaksi henkilöä lisää IT-alueen pääkäyttäjiin.
5. Ympäristötavoite: Paperitulosteiden määrä vähenee ja tulostuskustannukset pienenevät
  - Henkilökohtaisia tulostimia vähennetty, keskitetty tulostustöitä keskitetyille ja kustannustehokkaammille monitoimilaitteille sekä keskitetyille verkkotulostimille.
  - Monitoimilaitteille määritetty mustavalkoinen oletukseksi tulostuksiin ja kopiointiin.

Yleishallinto / Toimistoyksikkö**Tehtävä**

Lahden seurakuntayhtymän toimistoyksikön seurakuntatiimi huolehtii Lahden seurakuntien tilaisuuksien aika-, paikka- ja työntekijävarauksista, seurakuntien toimintaan, hallintoon ja vaaleihin liittyvistä toimisto- ja kokoustehtävistä sekä hautaamiseen ja hautojen hoitoon liittyvistä asiakaspalvelutehtävistä. Yhteisten työmuotojen toimistotiimi huolehtii yhteisen kasvatuksen, diakonian ja perheneuvonnan toimistotehtävistä sekä diakonian vastaanottotehtävistä ja työmuotojen hallintoon liittyvistä kokoustehtävistä.

Seurakuntayhtymän strategian ja vuoden 2017 painopisteiden toteuttaminen

Toimistopalveluja kehitettiin siirtämällä yksi toimistosihteeri Vapaudenkadun asiakaspalvelusta Nastolan seurakuntatoimistoon. Uuden rekrytoinnin myötä saatiin lisää osaamista Prime kalenterijärjestelmän palveluihin, minkä ansiosta kalenterijärjestelmän sisäinen käyttökoulutus on saatu toimimaan. Työhyvinvointi on kohentunut edellisestä kyselystä selvästi. Vapaudenkatu 6:n palvelupisteeseen suunniteltiin uutta toimintajärjestystä.

Yhteisen kirkkovaltuuston vahvistama painopiste: Uskon ja isänmaan juhluvuosi – iltarukous tavaksi

- Toimistoyksikkö palveli yleisen seurakuntatyön, diakonian ja kasvatustyön sihteeripalvelujen tuottajana. Palvelusta tiedotettiin monikanavaisesti palvelun käyttäjille. Palvelua tarjottiin eri viestimien välityksellä.

Työmuodon oma painopiste: Asiakaspalvelun laadun parantaminen.

- Työntekijöiden oma hyvinvoinnin koheneminen paransi asiakaspalvelun laatua.

Vuoden 2017 tavoitteet ja niiden toteutuminen

1. Palvelujen keskittäminen
  - Organisaation kannalta palvelujen keskittäminen lisää palvelutoiminnan joustavuutta ja tehokkuutta. Seurakuntalaisten haasteena on sopeutua keskitettyyn palvelurakenteeseen.
  - Sijaisuudet pystyttiin hoitamaan sisäisesti nopeasti ja ammattitaitoisesti.
  - Osaamisen laajentamiseksi käytettiin työkiertoa.
  - Palvelu toteutettiin pienemmillä henkilöstökuluilla kuin edellisenä vuonna.
  - Tietojärjestelmien ja sähköisten työvälineiden hallinta kasvoi.
2. Palveluprosessien kehittäminen
  - Sähköisistä palveluista käytössä olivat leireille ilmoittautuminen ja maksaminen. Niiden kehittämistä suunniteltiin ja toteutus alkaa vuonna 2018.
  - Sähköisten palvelujen käyttäjien määrä on nyt jo kasvussa ja tulee kasvamaan. Palvelun saamiseksi asiakkaan tarvitsemien yhteydenottojen määrät ovat laskussa.

3. Nastolan kirkkoherranviraston palvelujen järjestäminen
  - Turvataan Nastolan seurakuntalaisille tarjottavien toimitus-, tilavaraus- ja jäsenrekisteripalvelujen saatavuus ottaen huomioon operatiiviset resurssit ja palvelun taso verrattuna muiden seurakuntien palveluihin.
  - Nastolan seurakuntatoimistoon lisättiin toinen toimistos sihteeri.
4. Toimistoyksikön tavoitteiden arviointi
  - Toimistoyksikön perustamisen yhteydessä asetettujen tavoitteiden arviointi ja kehittämis ehdotusten laatiminen.
  - Toimistoyksikön tavoitteiden arviointi ja toimenpide-ehdotukset suoritettiin syksyllä 2016. Toimenpiteistä toteutettiin vuonna 2017 uusi tiimijako ja tiimin vetäjien määrittäminen, työtehtävien tasapuolisempi jakaminen, jatkuva työhyvinvointiseuranta ja työkierto.
5. Ympäristötavoite: Sähköisten työvälineiden monipuolinen käyttö, sähköinen viestintä ja asiointi vähentävät paperin käyttöä
  - Paperin kulutus väheni.

Yleishallinto/Päijät-Hämeen seurakuntien keskusrekisteri**Tehtävä**

Päijät-Hämeen seurakuntien keskusrekisterin tehtävä on huolehtia Asikkalan, Hartolan, Hollolan ja Sysmän seurakuntien sekä Lahden seurakuntayhtymään kuuluvien Keski-Lahden, Launeen, Joutjärven, Nastolan ja Salpausselän seurakuntien manuaalisista kirkonkirjoista ja jäsenrekisteritietojen ylläpitämisestä, antaa virkatodistuksia, tehdä avioliiton esteettömyyden tutkintaa ja sukututkimusta sekä huolehtia näihin liittyvästä asiakaspalvelusta ja arkistointitehtävistä.

Seurakuntayhtymän strategian ja vuoden 2017 painopisteiden toteuttaminen

Asiakaspalvelun saavutettavuutta kehitettiin siirtämällä Nastolan seurakuntatoimistoon yksi toimistovirkailija lisää. Kustannustehokkuutta kehitettiin lakkauttamalla yksi määräaikainen tehtävä keskusrekisterin asiakaspalvelusta Vapaudenkadulta ja siirtämällä hänen jäsenrekisteritehtävänsä tiimin muille toimistosihiteereille. Työn joustavuus parani ja henkilöstön osaaminen kehittyi, kun työtiimien välillä tehtiin työkiertoa yhden toimistosihiteerin vuorotteluvapaan aikana. Työhyvinvointi on kohentunut toimistoyksikössä kolmen vuoden takaisesta mittauksesta. Keskusrekisteri palveli seurakuntien toimintaa mm. laatimalla monipuolisia tilastoja jäsenistöstä seurakuntatoiminnan kehittämisen tueksi. Vapaudenkadun palvelupisteen toimintaa kehitettiin laatimalla palvelupisteeseen uusi tilasuunnitelma. Virkatodistuksen on voinut tilata verkossa syysystä 2017 lukien. Valmisteilla on verkkoversio avioliiton esteiden tutkintapyyntöä.

Yhteisen kirkkovaltuuston vahvistama painopiste: Uskon ja isänmaan juhluvuosi – iltarukous tavaksi

- Keskusrekisteri palveli seurakuntatyötä ja tuki siellä tapahtuvaa painopisteen toteuttamista. Verkkopalvelun kautta tapahtuvan kirkkoon liittymisen yksinkertaistamisella ja keskusrekisterin johtajan kirkosta eronneiden palautteiden käsittelyllä on edesautettu jäsenmäärän myönteistä kehitystä.

Työmuodon oma painopiste: Asiakaspalvelun kehittäminen

- Työntekijöiden työhyvinvointiin kiinnitetään edelleen huomiota asiakaspalvelun laadun parantamiseksi.

Vuoden 2017 tavoitteet ja niiden toteutuminen**1. Asiakaspalvelun keskittäminen**

- Asiakaspalvelutapahtumien kokoamista Lahden seurakuntayhtymän palvelupisteeseen kehitettiin osallistumalla Vapaudenkatu 6 palvelupisteen toimintaan ja palvelujen kehittämiseen. Aluerekisterin puitteissa tutkittiin mahdollisuutta palvella sukuselvityksen tilaajia yhdellä pyynnöllä. Palvelu toimii tällä periaatteella jäsenseurakunnissa osittain.

Yleishallinto/ Päijät-Hämeen seurakuntien
keskusrekisteri

- Asiakkailta ei ole systemaattisesti koottu palautetta, mutta muutoin saatujen palautteiden perusteella asiakaspalvelua on kehitetty. Jäsentietojen luovutusten määrä on säilynyt ennallaan. Jäsentietojen rekisteröintejä on ollut jonkin verran vähemmän.
2. Kustannustehokkuuden lisääminen
    - Tietojen luovutukseen liittyvien palvelujen kustannustehokkuuden lisääminen on toistaiseksi riippuvainen Kirjurin Kirdi-toiminnallisuuden käyttöönotosta. Asiakaspalvelun aika- ja paikkasidonnaisuus on vähentynyt, kun uusia palvelumahdollisuuksia on avautunut internetissä.
    - Virkatodistus on mahdollista tilata sähköisesti verkkopalvelun kautta.
  3. Nastolan seurakuntatoimiston palvelujen turvaaminen
    - Nastolan kirkkoherranviraston palvelujen laatu turvattiin sillä, että virastoon siirrettiin toinen työntekijä.
    - Odotusajat sekä puhelimessa että kasvotusten ovat vähentyneet.
  4. Ympäristötavoite: Paperitulosteiden määrä vähenee
    - Paperitulosteiden määrä on pysynyt ennallaan.
    - Jäsenrekisterin rekisteröinnissä seurattavien korjaustapahtumien tulosteita on vähennetty.

YLEISHALLINTO

	TA kuluva 2017	TA muutokset 2017	TA muutosten jälkeen 2017	Toteuma 2017	Yli-ali	T-%
▼ Toimintatuotot						
▪ Korvaukset	-202.439		-202.439	-167.206,39	-35.232,61	82,6
▪ Myyntituotot	-7.000		-7.000	0,00	-7.000,00	0,0
▪ Maksutuotot	-140.400		-140.400	-145.012,27	4.612,27	103,3
▪ Vuokratuotot						
▪ Metsätalouden tuotot						
▪ Kolehdit, keräykset ja lahjoitusvarat						
▪ Tuet ja avustukset	-75.000		-75.000	-69.044,48	-5.955,52	92,1
▪ Muut toimintatuotot	-4.000		-4.000	-2.287,98	-1.712,02	57,2
▪ Toimintatuotot (ulkoiset)	-428.839		-428.839	-383.551,12	-45.287,88	89,4
▼ Toimintakulut						
▪ Valmisteverastojen muutos						
▪ Valmistus omaan käyttöön						
▼ Henkilöstökulut	1.621.868	14.200	1.636.068	1.551.832,75	84.235,25	94,9
▪ Palkat ja palkkiot	1.254.864	13.408	1.268.272	1.217.630,57	50.641,43	96,0
▪ Henkilösivukulut	367.004	792	367.796	337.632,90	30.163,10	91,8
▪ Henkilökulujen oikaisuerät				-3.430,72	3.430,72	0,0
▪ Palvelujen ostot	815.471		815.471	810.984,92	4.486,08	99,4
▪ Investointi				0,00	0,00	0,0
▪ Vuokrakulut	37.100		37.100	33.062,05	4.037,95	89,1
▼ Aineet ja tarvikkeet	315.200		315.200	301.636,24	13.563,76	95,7
▪ Ostot tilikauden aikana	315.200		315.200	301.636,24	13.563,76	95,7
▪ Varastojen lisäys (+) tai vähennys (-)						
▪ Annetut avustukset				1.000,00	-1.000,00	0,0
▪ Muut toimintakulut	5.700		5.700	4.123,36	1.576,64	72,3
▪ Toimintakulut (ulkoiset)	2.795.339	14.200	2.809.539	2.702.639,32	106.899,68	96,2
▪ Toimintakate 1 (ulkoinen)	2.366.500	14.200	2.380.700	2.319.088,20	61.611,80	97,4
▪						
▪ Toimintatuotot (sisäiset)	-111.852		-111.852	-103.771,14	-8.080,86	92,8
▪ Toimintakulut (sisäiset)	317.076		317.076	307.264,79	9.811,21	96,9
▪ Toimintakate 2 (ulkoinen ja sisäinen)	2.571.724	14.200	2.585.924	2.522.581,85	63.342,15	97,6
▪						
▪ Poistot ja arvonalentumiset	134.240		134.240	131.777,48	2.462,52	98,2
▼ Laskennalliset erät						
▪ Sisäiset korkokulut	0		0		0,00	
▪ Sisäiset vyörytyserät				-2.375.606,53	2.375.606,53	0,0
▪ Työalakate (ulkoiset ja sisäiset)	2.705.964	14.200	2.720.164	278.752,80	2.441.411,20	10,2

Keski-Lahden seurakunta**Tehtävä**

Keski-Lahden seurakunnan tarkoitus on ”julistaa Jumalan sanaa ja jakaa sakramentteja sekä toimia muutenkin kristillisen sanoman levittämiseksi.” (KL 1:2) Seurakunnan tehtävänä on työntekijöiden, luottamushenkilöiden ja vapaaehtoisten vastuunkantajien kautta ”kutsua ihmisiä armollisen Jumalan yhteyteen, tuoda elämään kestävä perusta ja rohkaista välittämään lähimmäisistä ja luomakunnasta” (MeidänKirkko, osallisuuden yhteisö -strategia 2010).

Seurakuntayhtymän strategian ja vuoden 2017 painopisteiden toteuttaminen

Lahden seurakuntayhtymän voimassa olevan strategian viisi painopistettä ovat: hengellisen elämän vahvistaminen, seurakuntalaisten osallisuuden tukeminen ja vastuun kantaminen, yhteistyö ja johtaminen, viestintä luo vuorovaikutusta ja verkostoja ja hyvä taloudenpito luo edellytyksiä toiminnalle. Keski-Lahden seurakunta on pääpiirteissään pysynyt viime vuodet taloudellisesti raamissaan ja mahdollistanut osaltaan hyvän taloudenpidon yhtymässä. Sosiaalista mediaa on lisätty viestinnässä v. 2017. Seurakunnan työntekijät ovat suunnanneet toimintaansa tietoisesti keskelle lahtelaisten elämää tilanteessa, jossa kirkkoon kuuluvien seurakuntalaisten määrä on tasaisesti pienentynyt. Hengellisen elämän keskus on jumalanpalveluselämä. Messuihin osallistuminen on lievästi heikentynyt. Jumalanpalveluselämää uudistetaan seurakuntalaisten osallisuuden kautta perusteita muuttamatta. On jatkettu ja vahvistettu Raamattuopetusta. Yhteisen kirkkovaltuuston vahvistama painopiste: Uskon ja isänmaan juhluvuosi – iltarukous tavaksi sekä seurakunnan oma painopiste: Lähiyhteisöjen vahvistaminen, kristillisen sanoman eteenpäin vieminen.

Vuoden 2017 tavoitteet ja niiden toteutuminen

1. Juhlavuoden 2017 tapahtumien huomioiminen
  - Vuoden 2017 hiihdon MM-kisojen aikaan Ristinkirkko oli auki aamusta iltaan ja päivän päätteeksi pidettiin iltahartaus joka ilta. Ristinkirkon alakerrassa oli esillä Kristillisen Taideseuran ja kristillisen koulun järjestämä taidenäyttely. Järjestettiin radioitava monikielinen kisamessu 26.2.2017, kisatuomasmessu sekä kristittyjen yhteinen iltakirkko.
  - Reformaation juhluvuotta on toteutettu osin yhtymän tasolla toteutetulla yhteistyöllä seuraavilla tavoilla:
    - Virsikirjan veisuumaratonit toteutettiin eri kirkoilla kevään 2017 aikana
    - Ristinkirkossa järjestettiin neljän konsertin sarja reformaation juhluvuoden kunniaksi.
    - Musiikillinen matka Peciin omien muusikoiden ja orkesterien edustajien kanssa.
    - Keski-Lahden seurakunnan Armoa-toritapahtuma helatorstaina käsitti jumalanpalveluksen, sopparuokailun ja vohvelikahvit sekä toimintapisteitä.

Mukana toteutuksessa rippikouluryhmiä, eri työmuotojen viranhaltijoita ja vapaaehtoisia. Ristinkirkon rinteeseen istutettiin kolme omenapuuta

- Perhetyön rakkaus-tapahtuma yhteistyössä järjestöjen, yhtymän perhetyön ja kaupungin kanssa 2017 syksyllä.
- TunnustuskirjaluENTOSARJA Ristinkirkossa keväällä 2017. Luennoitsijoina teologeja, Miikka Ruokanen, Matti Repo, Eero Huovinen, Juha Pihkala, Timo Pokki ja Jaakko Ripatti.
- Lahden pappien pitämä RaamattuluENTOSARJA Roomalaiskirjeestä Ristinkirkossa syksyllä 2017.
- Reformaatioon liittyvät kouluvierailut
- Uskon ja isänmaan juhla 15.10.2017 mukana laulamattomien kuoro, kenttäpiispa Pekka Särkiö, dosentti Hannu Takala, Hannu Lehtonen sekä 780 seurakuntalaista.
- Johannes Kastaja -oratorio toteutettiin Ristikirkossa marraskuussa 2017 sekä oratorioon liittyvä ennakkoseminaari, jossa alustajana toimi mm. emeritusarkkipiispa John Vikström. Oratorion yhteydessä Ristinkirkon alakerrassa oli esillä kristillisen taide-seuran näyttely.
- Suomi 100 vuotta juhlaan liittyen järjestettiin yhdessä lasten ja nuorten kuoron ja kaupungin kulttuuritoimen kanssa suomalainen messu 19.11.2017 Ristinkirkossa. Osallistujia oli 1150.
- Iltarukouksen merkitystä uskon hoitajana ja elämän perusturvan tuojana pidetään esillä kerhoissa, toimitusperheissä, lehtikirjoituksissa ja erillisissä rukoukseen liittyvissä tapahtumissa.

2. Lähiyhteisöjen vahvistaminen, kristillisen sanoman eteenpäin vieminen

- Kouluja tuettiin kasvatustehtävässä koulupastoritoiminnan kautta. Aamunavausperinne pyritään säilyttämään.
- Torikylien (kesä-, syys-, jouluku-, talvikylä) toimintaa kehitettiin edelleen perheitä ja yhteisöllisyyttä tukevasti yhteistoiminnassa kaupungin ja järjestöjen kanssa siten, että seurakunnan sanoma näkyy ja suuntautuu ulospäin.
- Siirryttiin antamaan ruoka-apua ruokakassien sijasta järjestämällä yhteisöllisiä ruokailuja ja ruokakaupan ostoluvilla. Jouluku- jaettiin myös 100 ruokaerää. Yhteinen keittiö -ruokailuissa Kirkkokatu 5:n seurakuntasalissa kävi viikoittain keskimäärin 34 ihmistä, joista parhaimmillaan 15 henkilöä tuli diakonian ilmaisella lounaslipulla. Yhteiseen keittiöön osallistui 6 vapaaehtoistyöntekijää.
- Sosiaalisen median käyttöä viestintävälineenä vahvistettiin lisäämällä tapahtumailmoittelua facebookissa.
- 70- ja 75-vuotiaiden yhteiset juhlat neljä kertaa vuodessa ovat tulleet suosituiksi.

3. Ympäristötavoitteet

- Yhteiskuljetuksia ja kimpakyytejä käytettiin mahdollisuuksien mukaan, työmatkakävelyn ja pyöräilyn esillä pitäminen, kertakäyttöastoiden välttäminen, kierrätyksen sekä viljele ja varjele -teemojen esillä pitäminen toiminnassa, yhteisten bussikuljetusten säilyttäminen leireille, roskien kierrätys ja lajittelu kaikessa toiminnassa. Ympäristötietoutta pidettiin esillä.

KESKI-LAHDEN SEURAKUNTA

	TA kuluva 2017	TA muutokset 2017	TA muutosten jälkeen 2017	Toteuma 2017	Yli-ali	T-%
▼ Toimintatuotot						
▪ Korvaukset						
▪ Myyntituotot	-4.500		-4.500	-10.366,40	5.866,40	230,4
▪ Maksutuotot	-11.300		-11.300	-13.064,49	1.764,49	115,6
▪ Vuokratuotot	-45.200		-45.200	-43.828,91	-1.371,09	97,0
▪ Metsätalouden tuotot						
▪ Kolehdit, keräykset ja lahjoitusvarat	-13.900		-13.900	-14.080,71	180,71	101,3
▪ Tuet ja avustukset	-1.000		-1.000	-1.352,35	352,35	135,2
▪ Muut toimintatuotot	-7.100		-7.100	-67.685,83	60.585,83	953,3
▪ Toimintatuotot (ulkoiset)	-83.000		-83.000	-150.378,69	67.378,69	181,2
▼ Toimintakulut						
▪ Valmisteverastojen muutos						
▪ Valmistus omaan käyttöön						
▼ Henkilöstökulut	1.414.470	-23.000	1.391.470	1.373.498,07	17.971,93	98,7
▪ Palkat ja palkkiot	1.088.930	-18.114	1.070.816	1.080.374,31	-9.558,31	100,9
▪ Henkilösivukulut	325.540	-4.886	320.654	299.109,55	21.544,45	93,3
▪ Henkilökulujen oikaisuerät				-5.985,79	5.985,79	0,0
▪ Palvelujen ostot	111.235		111.235	131.375,25	-20.140,25	118,1
▪ Investointi						
▪ Vuokrakulut	26.150		26.150	32.355,45	-6.205,45	123,7
▼ Aineet ja tarvikkeet	59.930		59.930	62.831,87	-2.901,87	104,8
▪ Ostot tilikauden aikana	59.930		59.930	62.831,87	-2.901,87	104,8
▪ Varastojen lisäys (+) tai vähennys (-)						
▪ Annetut avustukset	288.365		288.365	295.490,17	-7.125,17	102,5
▪ Muut toimintakulut	5.900		5.900	52.840,55	-46.940,55	895,6
▪ Toimintakulut (ulkoiset)	1.906.050	-23.000	1.883.050	1.948.391,36	-65.341,36	103,5
▪ Toimintakate 1 (ulkoinen)	1.823.050	-23.000	1.800.050	1.798.012,67	2.037,33	99,9
▪						
▪ Toimintatuotot (sisäiset)						
▪ Toimintakulut (sisäiset)	676.352		676.352	775.252,68	-98.900,68	114,6
▪ Toimintakate 2 (ulkoinen ja sisäinen)	2.499.402	-23.000	2.476.402	2.573.265,35	-96.863,35	103,9
▪						
▪ Poistot ja arvonalentumiset						
▼ Laskennalliset erät						
▪ Sisäiset korkokulut						
▪ Sisäiset vyörytyserät				560.701,18	-560.701,18	0,0
▪ Työalakate (ulkoiset ja sisäiset)	2.499.402	-23.000	2.476.402	3.133.966,53	-657.564,53	126,6

Launeen seurakunta**Tehtävä**

Launeen seurakunnan tehtävänä on luterilaisen tunnustuksen mukaisesti julistaa Jumalan sanaa, jakaa sakramenteja sekä levittää kristillistä sanomaa ja toteuttaa lähimmäisenrakkautta. Seurakunnan toiminnan keskeisimpänä osana ovat jumalanpalveluselämä ja kirkolliset toimitukset. Muilta osin seurakuntatyö on jaettu viiteen eri työalaan: 1. lapsi- ja nuorisotyö, 2. diakonia, 3. lähetys ja evankeliointi, 4. musiikki ja 5. aikuistyö. Aluetyötä tehdään neljällä alueella; Liipolassa, Nikkilässä, Renkomäessä ja Patoseudussa. Launeen seurakunnalla on ystävyysseurakuntasopimus Hatsinan seurakunnan kanssa.

Seurakuntayhtymän strategian ja vuoden 2017 painopisteiden toteuttaminen

Yhteisen kirkkovaltuuston vahvistama painopiste: Uskon ja isänmaan juhluvuosi – iltarukous tavaksi

Yhteisen tavoitteen lisäksi työmuodot saattoivat asettaa oman painopisteen.

Vuoden 2017 tavoitteet ja niiden toteutuminen

1. Reformaatio tutuksi läpäisyperiaatteella
  - kouluille tarjottiin kirkossa reformaatioteemaan liittyvä elämyksellinen vierailu
  - reformaatioilta Launeen kirkossa
  - osallistuttiin koko seurakuntayhtymän tasolla tapahtuviin juhluvuoden tilaisuuksien valmisteluun ja toteutukseen. Tällaisia yhteisiä tapahtumia olivat mm. yleisöluentosarja Lutherista, kristinopista, virsimaraton, luentosarja Roomalaiskirjeestä.
  - jatkoripari aikuisille ei toteutunut. Sen sijaan monissa ryhmissä ja seurakunnan tilaisuuksissa käsiteltiin reformaation teemaa.
2. Isänmaan juhluvuosi: itsenäisyys ja uskon vapaus on suuri lahja
  - järjestettiin Suomi 100 -kansanjuhla Launeen kirkolla
  - järjestetyissä konserteissa näkyi isänmaa-teema
  - oltiin mukana hiihdon MM-kisoissa toteuttamassa kisahartauksia
  - järjestettiin juhlatilaisuus 70-vuotiaille, mutta juhlan järjestäminen uudelle kokonaiselle ikäluokalle ei toteutunut
3. Rukouksen mahdollisuus
  - Yhteinen rukous: tilaisuuksia, joissa pääsi rukoilemaan, rukouksen esillä pitämistä pienryhmissä.
  - Launeen kirkolla järjestettiin syksyllä taiteen ja rukouksen yö, johon osallistui runsaasti seurakuntalaisia. Otettiin käyttöön kasteperheisiin jaettava iltarukouspussi, jossa on muutamia kankaalle painettuja iltarukouksia.

4. Kirkko – seurakuntalaisten olohuone
  - Liipolan seurakuntakeskuksen tilanteeseen on etsitty ratkaisua. Seurakuntaneuvosto asetti työryhmän asiaa valmistelemaan.
  - Launeen kirkon ovet olivat avoinna arkisin ja kirkossa oli tarjolla aina kahvia. Kirkkoon hankittiin kahviautomaatti.
  - Kaikille avoin yhteinen ruokailu alkoi vuoden 2017 alusta Launeen kirkolla torstaisin, Liipolassa ruokailu on ollut maanantaisin ja palveluryhmä Launeen (ParLan) ruokailu keskiviikkoisin. Ne kokosivat melko runsaasti ihmisiä kirkkoille.
5. Ympäristötavoite: kaksipuoleinen tulostus, kimppakyydit
  - suositettiin kaksipuoleista tulostusta
  - käytettiin kimppakyytejä

LAUNEEN SEURAKUNTA

	TA kuluva 2017	TA muutokset 2017	TA muutosten jälkeen 2017	Toteuma 2017	Yli-ali	T-%
▼ Toimintatuotot						
▪ Korvaukset						
▪ Myyntituotot				-1.975,10	1.975,10	0,0
▪ Maksutuotot	-39.000		-39.000	-46.094,25	7.094,25	118,2
▪ Vuokratuotot	-23.900		-23.900	-16.991,27	-6.908,73	71,1
▪ Metsätalouden tuotot						
▪ Kolehdit, keräykset ja lahjoitusvarat	-6.000		-6.000	-15.092,10	9.092,10	251,5
▪ Tuet ja avustukset	-700		-700	-10.456,91	9.756,91	1.493,8
▪ Muut toimintatuotot	-400		-400	-4.831,67	4.431,67	1.207,9
▪ Toimintatuotot (ulkoiset)	-70.000		-70.000	-95.441,30	25.441,30	136,3
▼ Toimintakulut						
▪ Valmisteverastojen muutos						
▪ Valmistus omaan käyttöön						
▼ Henkilöstökulut	1.061.350	-16.900	1.044.450	1.017.199,49	27.250,51	97,4
▪ Palkat ja palkkiot	817.440	-14.189	803.251	809.907,30	-6.656,30	100,8
▪ Henkilösivukulut	243.910	-2.711	241.199	222.834,20	18.364,80	92,4
▪ Henkilökulujen oikaisuerät				-15.542,01	15.542,01	0,0
▪ Palvelujen ostot	111.750		111.750	118.143,35	-6.393,35	105,7
▪ Investointi						
▪ Vuokrakulut	18.800		18.800	20.258,71	-1.458,71	107,8
▼ Aineet ja tarvikkeet	66.770		66.770	60.570,85	6.199,15	90,7
▪ Ostot tilikauden aikana	66.770		66.770	60.570,85	6.199,15	90,7
▪ Varastojen lisäys (+) tai vähennys (-)						
▪ Annetut avustukset	178.680		178.680	180.124,78	-1.444,78	100,8
▪ Muut toimintakulut	4.650		4.650	4.902,47	-252,47	105,4
▪ Toimintakulut (ulkoiset)	1.442.000	-16.900	1.425.100	1.401.199,65	23.900,35	98,3
▪ Toimintakate 1 (ulkoinen)	1.372.000	-16.900	1.355.100	1.305.758,35	49.341,65	96,4
▪						
▪ Toimintatuotot (sisäiset)						
▪ Toimintakulut (sisäiset)	482.789		482.789	530.374,74	-47.585,74	109,9
▪ Toimintakate 2 (ulkoinen ja sisäinen)	1.854.789	-16.900	1.837.889	1.836.133,09	1.755,91	99,9
▪						
▪ Poistot ja arvonalentumiset						
▼ Laskennalliset erät						
▪ Sisäiset korkokulut						
▪ Sisäiset vyörytyserät				420.886,72	-420.886,72	0,0
▪ Työalake (ulkoiset ja sisäiset)	1.854.789	-16.900	1.837.889	2.257.019,81	-419.130,81	122,8

Joutjärven seurakunta**Tehtävä**

Joutjärven seurakunta toteuttaa maailmanlaajuisen kirkon lähetystehtävää yhtenä kirkkomme ja yhtymämme paikallisseurakuntana. Keskeisin tehtävä on julistaa Jumalan sanaa ja jakaa sakramentteja.

Seurakuntayhtymän strategian ja vuoden 2017 painopisteiden toteuttaminen

Yhteisen kirkkovaltuuston vahvistama painopiste: Uskon ja isänmaan juhlavuosi – iltarukous tavaksi

- Luterilaisuutta on seurakuntamme toiminnassa pidetty esillä. Myös Luther ja hänen elämäkertansa on reformaation juhlavuonna ollut esillä.
- Rukous oli keskeisellä sijalla kaikessa toiminnassa. Rukouksen merkitys tuli esille eri tilanteissa ja opetuksissa. Rukouksen opetettiin olevan keskeinen osa Jumala-suhdetta, osa luontevaa luterilaisuutta ja sitä kautta myös suomalaisuutta.
- Suomen itsenäisyyden juhlavuosi oli yksi keskeinen painopiste. Teema tuli koko vuoden ajan esille seurakunnan tilaisuuksissa. Seurakuntamme osallistui myös yhtymän kanssa yhdessä järjestettyihin tilaisuuksiin teemojen ympärillä.

Vuoden 2017 tavoitteet ja niiden toteutuminen

Keskeistä toiminnassamme on myös tehdä seurakuntalaisille ainutkertaiset kirkolliset toimitukset niin hyvin kuin osaamme. Tärkeää on osoittaa lähimmäisenrakkautta diakonian vastaanotolla sekä kaikessa kohtaamisissa. Seurakuntamme alueella asuu paljon lapsiperheitä ja siksi on erityisen tärkeää tarjota erilaisia palveluja lapsille ja lapsiperheille sekä nuorille.

Haluamme kantaa vastuuta jäsentemme hengellisistä tarpeista. Edellä mainittuja asioita on saatu toteutettua kuluneena vuonna. Jos seurakunta ei saa kontakteja laajaan jäsenistöön, ihmiset alkavat vieraantua kirkosta.

Joutjärven työntekijät pitävät tärkeänä laajan jäsenistön kohtaamista messussa, toiminnassa, kodeissa, kerhoissa, tapahtumissa ja kouluissa sekä palvelutaloissa. Näissä kohteissa yleensä odotetaan perinteistä ja kansakirkollista lähestymiskulmaa kirkollisen palvelun suhteen. Toki seurakunnan tulee vastata ajan haasteisiin ja löytää uudistuneita toimintatapoja.

Joutjärven seurakunnassa on paljon lapsia ja nuoria. Näihin ikäryhmiin kohdistuva seurakunnallinen työ on viime vuonna ollut yhtä mittavaa kuin edellisinäkin vuosina. Tämä työ on näkyvää, ja laaja rippikoulutyö kohtaa runsaasti myös perheitä.

Diakoniatyössä kohdataan laajasti yksittäisiä seurakuntalaisia ja pureudutaan heidän yksilölliseen auttamiseensa sekä hengellisesti että aineellisella tasolla. Diakoniatyön toteuttamat viikkoruokailut ovat kohdanneet runsaasti seurakuntalaisia.

Messuryhmätoiminta Joutjärven seurakunnassa on monista alkuvaikeuksista huolimatta parantunut seurakunnassamme. On ollut vaikeaa saada sitoutuneita ryhmänvetäjiä vapaaehtoisten aktiivien messuryhmille. Näyttää kuitenkin siltä, että vaikeuksien kautta voidaan toiminta saada kukoistamaan.

Vuoden 2017 ilmaisiin messuruokailuihin on osallistunut enenevässä määrin seurakuntalaisia. Iloitsimme siitä, että ruokailuihin on saatu hyvät pysyväisjärjestelyt. On odotettavissa, että ruokailut tulevat lisäämään runsaasti myös messuissa kävijöiden määrää. Ruokailun yhteydessä tapahtuva kohtaaminen on ollut myös merkityksellistä.

Kariston asuinalue on ollut kuluneena vuonna vailla pysyvää toimitilaa. Asuinalueen tilanne on huolestuttanut seurakuntamme työntekijöitä, luottamushenkilöitä ja seurakuntalaisia. Alueella asuu eniten lapsiperheitä koko Lahdessa. Seurakunta menettää koko ajan mahdollisuuttaan kohdata näitä perheitä pysyvän toimintatilan puutteen vuoksi.

Monet työntekijät ja seurakuntalaiset oireilevat kirkon sisäilman laadun vuoksi. Ongelma on mittava, eivätkä pienet parannukset ole poistaneet kokonaisongelmaa.

Seurakunnan taloustilanne on hyvin mahdollistanut monipuolisen toiminnan kaikilla työaloilla.

Joutjärven seurakunta tarjoaa useille yhdistyksille oivat mahdollisuudet toteuttaa omaleimaista hengellistä toimintaansa. Toiminta on hyvää ja merkittävää heille, jotka ovat löytäneet yhteisöistä ns. hengellisen kodin. Hengellisten yhdistysten kävijämäärät näyttävät pysyvän vakiona. Yhdistysten toiminta on kohdannut runsaasti myös turvapaikanhakijoita.

Ympäristötavoite: Pidämme esillä seurakuntayhtymän ympäristöstrategiaa.

- Olemme lisänneet tavaroiden yhteiskäyttöä seurakunnassa. Pohdimme, miten paremmin saisimme kirkon tilat hyötykäyttöön. Olemme arvioineet jokainen myös itse ympäristötavoitteen toteutumista elämässämme ja työssämme. Kokouksissa käytimme vähemmän monisteita. Myös musiikin toteuttamiseen käytetään vähemmän paperia. Yhä useammin laulujen sanat heijastetaan valkokankaalle.

JOUTJÄRVEN SEURAKUNTA

	TA kuluva 2017	TA muutokset 2017	TA muutosten jälkeen 2017	Toteuma 2017	Yli-ali	T-%
▼ Toimintatuotot						
▪ Korvaukset						
▪ Myyntituotot						
▪ Maksutuotot	-46.000		-46.000	-28.569,86	-17.430,14	62,1
▪ Vuokratuotot	-5.300		-5.300	-5.694,96	394,96	107,5
▪ Metsätalouden tuotot						
▪ Kolehdit, keräykset ja lahjoitusvarat	-4.700		-4.700	-13.141,98	8.441,98	279,6
▪ Tuet ja avustukset				-2.020,34	2.020,34	0,0
▪ Muut toimintatuotot				-1.938,50	1.938,50	0,0
▪ Toimintatuotot (ulkoiset)	-56.000		-56.000	-51.365,64	-4.634,36	91,7
▼ Toimintakulut						
▪ Valmisteverastojen muutos						
▪ Valmistus omaan käyttöön						
▼ Henkilöstökulut	916.340	-15.000	901.340	828.063,91	73.276,09	91,9
▪ Palkat ja palkkiot	706.160	-13.062	693.098	661.253,71	31.844,29	95,4
▪ Henkilösivukulut	210.180	-1.938	208.242	183.861,79	24.380,21	88,3
▪ Henkilökulujen oikaisuerät				-17.051,59	17.051,59	0,0
▪ Palvelujen ostot	99.470		99.470	88.516,08	10.953,92	89,0
▪ Investointi						
▪ Vuokrakulut	11.100		11.100	13.114,74	-2.014,74	118,2
▼ Aineet ja tarvikkeet	63.030		63.030	61.289,43	1.740,57	97,2
▪ Ostot tilikauden aikana	63.030		63.030	61.289,43	1.740,57	97,2
▪ Varastojen lisäys (+) tai vähennys (-)						
▪ Annetut avustukset	155.574		155.574	164.131,31	-8.557,31	105,5
▪ Muut toimintakulut	4.970		4.970	4.819,95	150,05	97,0
▪ Toimintakulut (ulkoiset)	1.250.484	-15.000	1.235.484	1.159.935,42	75.548,58	93,9
▪ Toimintakate 1 (ulkoinen)	1.194.484	-15.000	1.179.484	1.108.569,78	70.914,22	94,0
▪						
▪ Toimintatuotot (sisäiset)						
▪ Toimintakulut (sisäiset)	534.463		534.463	683.038,25	-148.575,25	127,8
▪ Toimintakate 2 (ulkoinen ja sisäinen)	1.728.947	-15.000	1.713.947	1.791.608,03	-77.661,03	104,5
▪						
▪ Poistot ja arvonalentumiset						
▼ Laskennalliset erät						
▪ Sisäiset korkokulut						
▪ Sisäiset vyörytyserät	0		0	400.282,26	-400.282,26	0,0
▪ Työalakate (ulkoiset ja sisäiset)	1.728.947	-15.000	1.713.947	2.191.890,29	-477.943,29	127,9

Salpausselän seurakunta**Tehtävä**

Salpausselän seurakunnan tehtävänä on välittää kristillistä sanomaa sanoin ja teoin.

Seurakuntayhtymän strategian ja vuoden 2017 painopisteiden toteuttaminen

Salpausselän seurakunnan toimintaa ohjasi seurakuntayhtymän strategia Meidän Kirkko – osallisuuden yhteisö 2011–2020. Salpausselän seurakuntaneuvosto asetti talousarviovuoden 2017 toiminnalle ainoaksi painopisteeksi yhteisen kirkkovaltuuston asettaman strategisen painopisteen *Uskon ja isänmaan juhluvuosi 2017 – iltarukous tavaksi*. Toimintavuotena vietettiin reformaation 500- ja Suomen itsenäisyyden 100-juhluvuotta.

Vuoden 2017 tavoitteet ja niiden toteutuminen**1. Uskon ja isänmaan juhluvuosi 2017 – iltarukous tavaksi**

Juhlateemoja ja iltarukousta pyrittiin huomioimaan kaikessa toiminnassa. Osallistuttiin aktiivisesti jalkautuvaan yhteistoimintaan ympäri vuoden (MM-kisat, omenapuu- ja teesitapahtumat, Suomi 100 v. juhlat, Joulukylä jne.) Opeteltiin uutta tilastointia. Pidettiin iltakoulua luottamushenkilöiden kanssa sekä henkilöstön suunnittelupäiviä konsulttien avulla. Johtokunnat muutettiin toimikunniksi. Jokainen työntekijä liittyi tiimiin: varhaiskasvatus-, nuorisotyö-, diakoniatyö- tai ilosanomatiimiin (uusi tiimi, johon sisältyy jumalanpalveluselämä, lähetys- ja ystävyysseurakuntatyö, aikuis- ja evankelioimistyö). Toukokuussa tiimivetäjät asettuivat alustaviin rooleihinsa ja seurakuntaneuvosto perusti organisaation kehittämistyöryhmän. Syksyllä aloitettiin kaikille tiimeille tiimityönohjukset. Vuodelle 2018 annettu entistä tiukempi talousraami loi painetta etsiä ajoissa säästökohteita.

Seurakunta toimi kansankirkollisten periaatteiden mukaisesti ollen läsnä kaikenikäisten ihmisten elämässä mahdollisimman kattavasti. Palmusunnuntaina kirkossa otettiin käyttöön kastepuu. Varhaiskasvatus järjesti mm. hartauksia ja perhemessuja, pyhäkoulu-, kerho- ja retkitoimintaa sekä kotikäyntejä. Diakoniatyössä toteutettiin vastaanotto- ja kotikäyntityön lisäksi mm. yhteisvastuukeräys sekä yhteinen keittiö -hanke ja LapsiArkki-hanke (em. hanke yhteistyössä varhaiskasvatuksen kanssa). Nuorisotyössä järjestettiin kerhoja, retkiä ja leirejä, kehitettiin kouluyhteistyötä sekä kehitettiin seurakunnan viestintää. Ilosanomatiimin työalojen piirissä järjestettiin mm. aikuisriippikoulua, pienryhmätoimintaa, SenioriFoorumeita ja Toivonsilta-iltoja, satoja innostuneita vapaaehtoisia kokoavaa kuorotoimintaa ja konsertteja, tehtiin ystävyysseurakuntavierailuja sekä tuettiin lähetystä lähellä ja kaukana. Tarve kehittää vertaisjakamista sisältävää aikuisriippikoulua sekä nuorten aikuisten toimintaa oli ilmeistä. Jalkarannan seurakuntakodilla alkaneissa uusissa Soul Food -illoissa tartuttiin tähän haasteeseen ja kokeilua päätettiin jatkaa keväällä 2018.

Jumalanpalveluelämässä huomioitiin kaikki vuoden merkkitapahtumat. Kirkkoväärtit, eri toimintaryhmät ja yhteistyötahot moninkertaistivat henkilöresurssit. Myös lapset pääsivät ehtoollisavustajien joukkoon. Salpausselän kirkon messun su klo 10 aikana toimi pyhäkoulu. Harjunalustan vähäväkiset messut päättyivät toukokuussa. Kesäkuun alussa piispa Matti Repo vihki käyttöön Läntisellä hautausmaalla uuden uurna-alueen. Elokuussa otettiin käyttöön Jalkarannan remontoitu seurakuntakoti. Jalkarannan messu klo 16 toteutui joka toinen viikko. Syyskuun alusta ehtoollisella otettiin koko seurakunnassa käyttöön gluteeniton leipä ja alkoholiton ehtoollisviini. Erityisesti perhemessut ja avoimen päiväkerhon hartaudet kokosivat lapsiperheitä, nuorten messut nuoria ja rippikoululaisia. Vapaaehtoisten osallistamista ja huomioimista pyritään vahvistamaan. Vapaaehtoisten joulujuhlassa koottiin vapaaehtoisten ajatuksia unelmaseurakunnasta. Kirkkoherra ja organisaation kehittämistyöryhmän kaksi jäsentä osallistuvat yhteisörakentajakoulutukseen, jossa unelmia työstetään jatkokäyttöön.

2. Ympäristötavoitteet:

- Käytettiin ympäristöystävällisiä materiaaleja ja Reilun kaupan tuotteita.
- Vältettiin turhaa kopiointia ja suosittiin sähköistä asiointia, esim. seurakuntaneuvoston kokousmateriaali toimitettiin syksystä alkaen sähköisessä muodossa.
- Pidettiin esillä ympäristöarvoja ja kuljettiin kimppakyydeillä.

SALPAUSSELÄN SEURAKUNTA

	TA kuluva 2017	TA muutokset 2017	TA muutosten jälkeen 2017	Toteuma 2017	Yli-ali	T-%
▼ Toimintatuotot						
▪ Korvaukset						
▪ Myyntituotot	-80.400		-80.400	-67.228,29	-13.171,71	83,6
▪ Maksutuotot	-54.400		-54.400	-58.289,53	3.889,53	107,1
▪ Vuokratuotot	-8.400		-8.400	-8.203,40	-196,60	97,7
▪ Metsätalouden tuotot						
▪ Kolehdit, keräykset ja lahjoitusvarat	-7.700		-7.700	-16.434,28	8.734,28	213,4
▪ Tuet ja avustukset				-2.991,34	2.991,34	0,0
▪ Muut toimintatuotot				-1.651,50	1.651,50	0,0
▪ Toimintatuotot (ulkoiset)	-150.900		-150.900	-154.798,34	3.898,34	102,6
▼ Toimintakulut						
▪ Valmisteverastojen muutos						
▪ Valmistus omaan käyttöön						
▼ Henkilöstökulut	898.400	-14.200	884.200	849.849,22	34.350,78	96,1
▪ Palkat ja palkkiot	692.340	-12.168	680.172	680.268,87	-96,87	100,0
▪ Henkilösivukulut	206.060	-2.032	204.028	185.883,07	18.144,93	91,1
▪ Henkilökulujen oikaisuerät				-16.302,72	16.302,72	0,0
▪ Palvelujen ostot	118.830		118.830	142.676,63	-23.846,63	120,1
▪ Investointi						
▪ Vuokrakulut	11.700		11.700	8.930,01	2.769,99	76,3
▼ Aineet ja tarvikkeet	30.650		30.650	36.839,08	-6.189,08	120,2
▪ Ostot tilikauden aikana	30.650		30.650	36.839,08	-6.189,08	120,2
▪ Varastojen lisäys (+) tai vähennys (-)						
▪ Annetut avustukset	118.427		118.427	120.804,40	-2.377,40	102,0
▪ Muut toimintakulut	950		950	7.583,02	-6.633,02	798,2
▪ Toimintakulut (ulkoiset)	1.178.957	-14.200	1.164.757	1.166.682,36	-1.925,36	100,2
▪ Toimintakate 1 (ulkoinen)	1.028.057	-14.200	1.013.857	1.011.884,02	1.972,98	99,8
▪						
▪ Toimintatuotot (sisäiset)						
▪ Toimintakulut (sisäiset)	322.588		322.588	346.758,54	-24.170,54	107,5
▪ Toimintakate 2 (ulkoinen ja sisäinen)	1.350.645	-14.200	1.336.445	1.358.642,56	-22.197,56	101,7
▪						
▪ Poistot ja arvonalentumiset						
▼ Laskennalliset erät						
▪ Sisäiset korkokulut						
▪ Sisäiset vyörytyserät	0		0	351.657,81	-351.657,81	0,0
▪ Työalakate (ulkoiset ja sisäiset)	1.350.645	-14.200	1.336.445	1.710.300,37	-373.855,37	128,0

Nastolan seurakunta**Tehtävä**

Huolehtia Nastolan seurakunnan alueella jumalanpalvelusten pitämisestä, kasteen ja ehtoollisen toimittamisesta sekä muista kirkollisista toimituksista, kristillisestä kasvatuksesta ja opetuksesta, sielunhoidosta, diakoniasta ja lähetystyöstä sekä muista kristilliseen sanomaan perustuvista julistus- ja palvelutehtävistä.

Seurakuntayhtymän strategian ja vuoden 2017 painopisteiden toteuttaminen

Yhteisen kirkkovaltuuston vahvistama painopiste: Uskon ja isänmaan juhluvuosi – iltarukous tavaksi

- Iltarukouksen merkityksestä on kerrottu kaste keskusteluissa sekä perhekerhoissa.

Seurakunnan painopiste: Yhteisöllisyyden lisääminen ja perustehtävään keskittyminen

Vuoden 2017 tavoitteet ja niiden toteutuminen**1. Messussa yhteisöllisyyden lisääminen**

- tuttujen elementtien vaaliminen
- kirkkokahvien järjestäminen säännölliseksi
- osallistuminen seurakuntayhtymässä reformaatio 2017 -juhluvuoden ohjelman suunnitteluun ja tapahtumien toteuttamiseen

Toteutuminen

- Kirkossa kävijöiden määrä kasvoi 3,9 %, kun tavoitteena oli 2 % kasvu. Kirkkokahveista tuli osa messua. Reformaation juhluvuoden tapahtumia järjestettiin mm. helatorstain messuna ja pienempien tilaisuuksien, kuten palvelupäivän ja kirkkokahvien yhteydessä.

2. Perhe, lapsi ja nuorisotyö

- kotien kristillisen kasvatuksen tukeminen, kasvatuskumppanuus, perhekerhot
- kouluikäisten perheiden leireille, retkille ja tapahtumiin saaminen mukaan
- vahvistetaan nuorten uskoa kolmiyhteiseen Jumalaan ja nuoren saaminen mukaan yksivuotiseen isoskoulutukseen sekä auttaa nuorta löytämään paikkansa ja tehtävänsä seurakuntayhteisössä ja yhteiskunnassa

Toteutuminen

- Hengellisen elämän tukemiseen paneuduttiin eri ikäryhmille sopivilla ja osallistavilla hartaushetkillä kerhoissa ja leireillä. Perhekerhojen hartauksissa on puhuttu rukouksesta ja tehty iltarukousta ulkoilma- ja kotien seinille. Työmuotojen yhteinen joulutapahtuma keräsi perheitä kirkon ympäristöön ja perheiden jouluhartauksissa oli aattona noin 700.
- rippikoulujen vierailupäivissä kävi omaisia ja ystäviä 320 henkeä
- isosena toimi yhteensä 39 nuorta ja nuorten vastuuryhmässä 14

3. Monipuolinen diakoniatyö

- sielunhoitotyön toteuttaminen diakonian perustehtävän yhteydessä
- vanhustyön kehittäminen, tukea turvalliseen vanhenemiseen ja elämästä luopumiseen
- eri tavoin vammaisten näkökulman huomioiminen, etujen ja ihmisarvon puoltaminen
- omaishoitajina toimivien tukeminen
- yhteiskunnan antaman avun täydentäminen akuuteissa tilanteissa
- diakoniavastaanotot kolme kertaa viikossa

Toteutuminen

- Ihmisiä on autettu kokonaisvaltaisesti, heidän yksilöllisen elämäntilanteensa huomioiden niin aineellisesti, henkisesti kuin hengellisestikin. Erilaiset muistiryhmät ja Suomi 100 -teeman ylläpitäminen on lisännyt mm. ikäihmisten ja kehitysvammaisten osallisuutta eri tapahtumissa. Turvapaikanhakijoita on ohjattu mukaan vapaaehtoiseen toimintaan esim. Yhteinen keittiö -ruokailuissa.
- Palvelutaloissa ja hoitolaitoksissa diakonia on huolehtinut säännöllisistä vierailuista sekä hartauksien järjestämisestä. Papit ovat osallistuneet seurakuntayhtymän kuolinviesti- ja saattohoitopäivystykseen.

4. Vapaaehtoistyön vahvistaminen

- vapaaehtoistoiminnassa olevien tukeminen ja kouluttaminen sekä uusien vapaaehtoisten toimintaan rekrytointi
- lähimmäispalvelu, Bedan pirtillä avoimet ovet kaksi kertaa viikossa, hoivasoittorengas
- retket, leirit, virkistyspäivät, hartaushetket, laitospäiväkäynnit, onnittelukäynnit
- sosiaalinen ruokalatoiminta
- Missiokaupan toiminnan ylläpitäminen ja kehittäminen
- nuorten seurakuntalaisten motivoiminen lähetystehtävään

Toteutuminen

- Missiokaupan työryhmä kokoontui 11 kertaa ja Missiokaupan myynti oli 46 321,15 euroa. Missiokaupan 30-vuotisjuhlaa vietettiin messussa ja päiväjuhlassa. Kaupan toimintaa esiteltiin Kirkonseutu-lehdessä. Toimintaan on saatu muutamia uusia vapaaehtoisia.
- Nuorisotyössä vapaaehtoisia oli mukana yhteensä 120 henkilöä. Vapaaehtoisia on ollut mukana myös messuissa, kirkkokahvien järjestämisessä, piirakka- ja pullatalkoissa ja yhteisvastuukeräyksessä.

5. Ympäristötavoite: Kierrätys tutuksi ja osaksi toimintaa, erityisesti lasten ja nuorten kasvatustyössä

- vuoden aikana on seurattu, että leirien ja tilaisuuksien yhteydessä tilat ja ympäristö on pidetty siistinä oma-aloitteisesti
- nuorille on opetettu ympäristönsuojelun tärkeyttä

NASTOLAN SEURAKUNTA

	TA kuluva 2017	TA muutokset 2017	TA muutosten jälkeen 2017	Toteuma 2017	Yli-ali	T-%
▼ Toimintatuotot						
▪ Korvaukset						
▪ Myyntituotot	-1.500		-1.500	-1.086,50	-413,50	72,4
▪ Maksutuotot	-43.300		-43.300	-37.690,90	-5.609,10	87,0
▪ Vuokratuotot						
▪ Metsätalouden tuotot						
▪ Kolehdit, keräykset ja lahjoitusvarat	-5.100		-5.100	-10.271,92	5.171,92	201,4
▪ Tuet ja avustukset				-61,01	61,01	0,0
▪ Muut toimintatuotot	-100		-100	-20.112,10	20.012,10	20.112,1
▪ Toimintatuotot (ulkoiset)	-50.000		-50.000	-69.222,43	19.222,43	138,4
▼ Toimintakulut						
▪ Valmisteverastojen muutos						
▪ Valmistus omaan käyttöön						
▼ Henkilöstökulut	827.964	-13.800	814.164	783.493,91	30.670,09	96,2
▪ Palkat ja palkkiot	636.930	-11.853	625.077	615.421,54	9.655,46	98,5
▪ Henkilösivukulut	191.034	-1.947	189.087	171.451,30	17.635,70	90,7
▪ Henkilökulujen oikaisuerät				-3.378,93	3.378,93	0,0
▪ Palvelujen ostot	69.150		69.150	80.011,02	-10.861,02	115,7
▪ Investointi						
▪ Vuokrakulut	2.300		2.300	12.376,45	-10.076,45	538,1
▼ Aineet ja tarvikkeet	37.760		37.760	42.700,24	-4.940,24	113,1
▪ Ostot tilikauden aikana	37.760		37.760	42.700,24	-4.940,24	113,1
▪ Varastojen lisäys (+) tai vähennys (-)						
▪ Annetut avustukset	119.406		119.406	118.499,83	906,17	99,2
▪ Muut toimintakulut	1.420		1.420	13.791,85	-12.371,85	971,3
▪ Toimintakulut (ulkoiset)	1.058.000	-13.800	1.044.200	1.050.873,30	-6.673,30	100,6
▪ Toimintakate 1 (ulkoinen)	1.008.000	-13.800	994.200	981.650,87	12.549,13	98,7
▪						
▪ Toimintatuotot (sisäiset)						
▪ Toimintakulut (sisäiset)	700.091		700.091	611.336,86	88.754,14	87,3
▪ Toimintakate 2 (ulkoinen ja sisäinen)	1.708.091	-13.800	1.694.291	1.592.987,73	101.303,27	94,0
▪						
▪ Poistot ja arvonalentumiset						
▼ Laskennalliset erät						
▪ Sisäiset korkokulut						
▪ Sisäiset vyörytyserät				329.005,02	-329.005,02	0,0
▪ Työalakate (ulkoiset ja sisäiset)	1.708.091	-13.800	1.694.291	1.921.992,75	-227.701,75	113,4

PAIKALLISSEURAKUNNAT YHTEENSÄ

	TA kuluva 2017	TA muutokset 2017	TA muutosten jälkeen 2017	Toteuma 2017	Yli-ali	T-%
▼ Toimintatuotot						
▪ Korvaukset						
▪ Myyntituotot	-86.400		-86.400	-80.656,29	-5.743,71	93,4
▪ Maksutuotot	-194.000		-194.000	-183.709,03	-10.290,97	94,7
▪ Vuokratuotot	-82.800		-82.800	-74.718,54	-8.081,46	90,2
▪ Metsätalouden tuotot						
▪ Kolehdiit, keräykset ja lahjoitusvarat	-37.400		-37.400	-69.020,99	31.620,99	184,5
▪ Tuet ja avustukset	-1.700		-1.700	-16.881,95	15.181,95	993,1
▪ Muut toimintatuotot	-7.600		-7.600	-96.219,60	88.619,60	1.266,0
▪ Toimintatuotot (ulkoiset)	-409.900		-409.900	-521.206,40	111.306,40	127,2
▼ Toimintakulut						
▪ Valmisteverastojen muutos						
▪ Valmistus omaan käyttöön						
▼ Henkilöstökulut	5.118.524	-82.900	5.035.624	4.852.104,60	183.519,40	96,4
▪ Palkat ja palkkiot	3.941.800	-69.386	3.872.414	3.847.225,73	25.188,27	99,3
▪ Henkilösivukulut	1.176.724	-13.514	1.163.210	1.063.139,91	100.070,09	91,4
▪ Henkilökulujen oikaisuerät				-58.261,04	58.261,04	0,0
▪ Palvelujen ostot	510.435		510.435	560.722,33	-50.287,33	109,9
▪ Investointi						
▪ Vuokrakulut	70.050		70.050	87.035,36	-16.985,36	124,2
▼ Aineet ja tarvikkeet	258.140		258.140	264.231,47	-6.091,47	102,4
▪ Ostot tilikauden aikana	258.140		258.140	264.231,47	-6.091,47	102,4
▪ Varastojen lisäys (+) tai vähennys (-)						
▪ Annetut avustukset	860.452		860.452	879.050,49	-18.598,49	102,2
▪ Muut toimintakulut	17.890		17.890	83.937,84	-66.047,84	469,2
▪ Toimintakulut (ulkoiset)	6.835.491	-82.900	6.752.591	6.727.082,09	25.508,91	99,6
▪ Toimintakate 1 (ulkoinen)	6.425.591	-82.900	6.342.691	6.205.875,69	136.815,31	97,8
▪						
▪ Toimintatuotot (sisäiset)						
▪ Toimintakulut (sisäiset)	2.716.283		2.716.283	2.946.761,07	-230.478,07	108,5
▪ Toimintakate 2 (ulkoinen ja sisäinen)	9.141.874	-82.900	9.058.974	9.152.636,76	-93.662,76	101,0
▪						
▪ Poistot ja arvonalentumiset						
▼ Laskennalliset erät						
▪ Sisäiset korkokulut						
▪ Sisäiset vyörytyserät	0		0	2.062.532,99	-2.062.532,99	0,0
▪ Työalalake (ulkoiset ja sisäiset)	9.141.874	-82.900	9.058.974	11.215.169,75	-2.156.195,75	123,8

Viestintä

Viestintä**Tehtävä**

Viestinnällä tuetaan kristillisen sanoman välittämistä ja julistamista. Viestinnän keinoin huolehditaan siitä, että seurakuntalaisten saatavilla on riittävästi tietoa seurakuntien ja seurakuntayhtymän toiminnasta, palveluista ja vireillä olevista asioista sekä tuetaan seurakuntien ja seurakuntalaisten keskinäistä vuorovaikutusta ja huolehditaan työyhteisön sisäisestä tiedonkulusta.

Seurakuntayhtymän strategian ja vuoden 2017 painopisteiden toteuttaminen

Yhteisen kirkkovaltuuston vahvistama painopiste: Uskon ja isänmaan juhlavuosi – iltarukous tavaksi

- Olemme tukeneet seurakuntia ja työmuotoja tämän painopisteen toteuttamisessa.

Työmuodon oma painopiste: Verkkoviestinnän kehittäminen

- Helmikuussa 2017 julkaistiin Kirkonseutu-lehden verkkolehti Kirkonseutu.fi.

Vuoden 2017 tavoitteet ja niiden toteutuminen

1. Itsenäisyyden juhlavuosi, reformaation merkkivuosi ja seurakuntien toiminta Lahden MM-kisoissa näkyy ja kuuluu Lahdessa.

- Itsenäisyyden juhlavuosi, reformaation merkkivuosi ja seurakuntien toiminta Lahden MM-kisoissa ovat olleet esillä Kirkonseudussa, seurakuntayhtymän verkkosivuilla ja sosiaalisessa mediassa. Toiminnasta on lähetetty tiedotteita medialle ja lisäksi on julkaistu ilmoituksia lehdissä. Erityisen hyvin julkisuutta sai lokakuussa toteutettu kaupunkipyhiinvaellus, jossa yhteistyökumppaneiksi saimme sekä YLE Lahden että Etelä-Suomen Sanomat.
- Seurakuntalaiset saavat äänensä kuuluviin uuden strategian valmistelussa. Seurakuntalaisille järjestetään kysely tai jollakin muulla tavoin kartoitetaan seurakuntalaisten näkemyksiä strategian sisällöstä.

Strategiatyöryhmän toimeksiannosta seurakuntayhtymä tilasi Innolink Oy:ltä tunnettuustutkimuksen, jossa kartoitettiin lahtelaisten näkemyksiä, mielipiteitä ja käsityksiä seurakuntien toiminnasta. Kyselyyn haastateltiin 400 lahtelaista puhelimitse. Kyselyn tuloksia hyödynnetään strategian valmistelussa.

2. Henkilöstön viestintätaitojen kehittäminen ja ylläpitäminen.

- Henkilöstölle on vuoden aikana järjestetty seuraavia koulutuksia: Publisher-julkaisuohjelma, Gimp-kuvankäsittelyohjelma, Facebookin alkeet, Facebookin jatkokurssi, Facebookin markkinointityökalu, Instagramin käyttö, tapahtumien markkinointi, YouTube-koulutus, SnapChatin käyttö, esimiehille koulutus esimiesviestinnästä sekä päälliköille ja johtoryhmän jäsenille koulutus viestintärakentamisesta ja esiintymisestä.

Viestintä

---

3. Painotuotteissa kiinnitämme entistä enemmän huomiota niiden ympäristöystävällisyyteen.
  - Painotuotteiden hankinnassa käytämme toimittajia, jotka noudattavat toiminnassaan ISO 14001 -ympäristöjärjestelmän periaatteita. Seurakuntayhtymän uudella esitteellä on Joutsenmerkki.

Tunnuslukuja

Sosiaalinen media:

Seurakuntayhtymän Facebook-tili saavutti 2 000 seuraajan rajan vuonna 2018.

Seurakuntayhtymän Instagram-tili saavutti 400 seuraajan rajan.

Verkkosivut:

Lahdenseurakunnat.fi -verkkosivustolle tehtiin vuodessa 224 707 vierailua, joiden aikana katsottiin 663 830 eri alasivua. Sivustolla kävi 97 789 eri henkilöä. Eniten kävijöitä oli 24.12.2017, jolloin sivustolle tehtiin 1 763 vierailua.

VIESTINTÄ

	TA kuluva 2017	TA muutokset 2017	TA muutosten jälkeen 2017	Toteuma 2017	Yli-ali	T-%
▼ Toimintatuotot						
▪ Korvaukset						
▪ Myyntituotot						
▪ Maksutuotot	-26.700		-26.700	-53.674,75	26.974,75	201,0
▪ Vuokratuotot						
▪ Metsätalouden tuotot						
▪ Kolehdit, keräykset ja lahjoitusvarat						
▪ Tuet ja avustukset				-181,01	181,01	0,0
▪ Muut toimintatuotot						
▪ Toimintatuotot (ulkoiset)	-26.700		-26.700	-53.855,76	27.155,76	201,7
▼ Toimintakulut						
▪ Valmisteverastojen muutos						
▪ Valmistus omaan käyttöön						
▼ Henkilöstökulut	249.899	-4.200	245.699	237.510,38	8.188,62	96,7
▪ Palkat ja palkkiot	195.171	-3.230	191.941	184.310,25	7.630,75	96,0
▪ Henkilösivukulut	54.728	-970	53.758	53.200,13	557,87	99,0
▪ Henkilökulujen oikaisuerät						
▪ Palvelujen ostot	358.980		358.980	364.098,09	-5.118,09	101,4
▪ Investointi						
▪ Vuokrakulut	2.200		2.200	2.052,54	147,46	93,3
▼ Aineet ja tarvikkeet	17.200		17.200	17.588,72	-388,72	102,3
▪ Ostot tilikauden aikana	17.200		17.200	17.588,72	-388,72	102,3
▪ Varastojen lisäys (+) tai vähennys (-)						
▪ Annetut avustukset	4.200		4.200	7.770,79	-3.570,79	185,0
▪ Muut toimintakulut						
▪ Toimintakulut (ulkoiset)	632.479	-4.200	628.279	629.020,52	-741,52	100,1
▪ Toimintakate 1 (ulkoinen)	605.779	-4.200	601.579	575.164,76	26.414,24	95,6
▪						
▪ Toimintatuotot (sisäiset)	-51.000		-51.000	-58.143,73	7.143,73	114,0
▪ Toimintakulut (sisäiset)	12.284		12.284	12.400,50	-116,50	100,9
▪ Toimintakate 2 (ulkoinen ja sisäinen)	567.063	-4.200	562.863	529.421,53	33.441,47	94,1
▪						
▪ Poistot ja arvonalentumiset						
▼ Laskennalliset erät						
▪ Sisäiset korkokulut						
▪ Sisäiset vyörytyserät				118.753,13	-118.753,13	0,0
▪ Työalakate (ulkoiset ja sisäiset)	567.063	-4.200	562.863	648.174,66	-85.311,66	115,2

Kasvatus ja perheasiat

Kasvatus ja perheasiat

Tehtävä Rohkaista lasta, nuorta ja perhettä elämään kristittynä.

Seurakuntayhtymän strategian ja vuoden 2017 painopisteiden toteuttaminen

Uskon ja isänmaan juhlavuosi toteutui pitämällä reformaation juhlovuotta esillä työntekijöiden koulutuksissa sekä lapsille ja nuorille järjestetyissä opetus-, hartaus- ja kirkkotilanteissa. Kaikki 6.-luokkalaiset valmistelivat juhlovuoteen liittyen omat teesit valokuvien muodossa ja syyskylän yhteydessä elokuussa pidettiin torilla teesien naulaamistapahtuma. Omat teesinsä naulasivat myös rehtorit sekä kaupungin ja seurakunnan virka- ja luottamushenkilöjohto. Tilaisuudessa oli 1200 lasta ja satoja aikuisia. Isänmaan juhlovuotta vietettiin järjestämällä kerhopisteissä itsenäisyyspäivän juhlia.

Vuoden 2017 tavoitteet ja niiden toteutuminen

1. Varhaiskasvatuksen tavoite oli vahvistaa kristillistä kasvatusta
  - Kaikkea toimintaa ohjasi kristillinen ihmiskäsitys ja arvopohja. Päivä- ja iltapäiväkerhoissa jokaisella lapsella (760) oli mahdollisuus askarrella iltarukoustaulu. Vanhempainilloissa keskusteltiin iltarukouksen merkityksestä.
  - Päivähoidolle järjestettiin joulu- ja pääsiäiskirkot (740 osallistujaa), kirkkovierailut viiden aistin pedagogiikalla Salpausselän seurakunnassa (osallistujat n. 120, on tilastoitu Salpausselän seurakunnalle) ja Nastolassa Pyhäinpäivän kirkkohetkiä (132 osallistujaa) sekä urkukonsertit kaikissa seurakunnissa (645 osallistujaa).
  - Jokainen kastettu 4-vuotias (833) sai onnittelukortin, jonka mukana oli erilaisia iltarukousmalleja sisältävä iltarukoustaulu, josta perhe sai valita mieleisenä rukouksen. 4-vuotiaiden onnittelukäyntejä koteihin tehtiin 390.
  - Lastenohjaajille ja pyhäkoulun ohjaajille oli 2 koulutusta Raamatunkerronnasta.
  - Merkittävimpiä tapahtumia olivat 5-vuotiaiden Raamattuseikkailu (240 osallistujaa), 6-vuotiaiden kummiretki Heinäsaareen (228 osallistujaa) ja kouluun lähtevien kirkkohetki 7-vuotiaille (850 osallistujaa).
  - Reformaatio oli myös merkittävässä osassa: toimintasyksy alkoi työskentelyllä ja tutustumisella Hollolan kirkkoon. Kaikki lastenohjaajat saivat käyttöönsä Martti-Playmobil -nuken, joka seikkaili kerhojen eri tilanteissa ja tapahtumissa.
2. Yhteisen rippikoulutyön tavoite oli, että rippikoulun käyvien suhteellinen osuus lahtelaisten nuorten 15-vuotiaiden ikäluokasta ei laske.
  - Tavoite toteutui. Pyrkimyksemme on säilyttää rippikoulun käyvien nuorten suhteellinen osuus mahdollisimman korkeana, jotta rippikoulun kiinnostavuus nuorten keskuudessa säilyy vakaana. Kiinnostavuuden säilyttämiseksi tarjoamme eri kohderyhmille erilaisia vaihtoehtoja käydä rippikoulu, mahdollisuuden suorittaa rippikoulu ilman kuluja sekä pyrimme mainostamaan rippikoulua nuorten suosimissa kanavissa. Erityisesti kiinnitettiin huomiota nuorten suosimiin sosiaalisen median kanaviin. Rippikouluun hakevia nuoria varten tuotettiin nettisivuille ja Facebookiin uusi rippikouluvideo rippikouluinfoja varten. Rippikouluvideota käytiin katsomassa 24 217 kertaa. Lisäksi teetettiin kaksi pienempää videopätkää Instagramiin, joita käytiin katsomassa 16 494 kertaa.

3. Yhteisen nuorisotyön tavoitteena oli tarjota monipuolista toimintaa eri kohderyhmille.
  - Yhteinen varhaisnuorisotyö järjesti kouluikäisille leiritoimintaa, johon osallistui 1020 lasta, päiväleireille osallistui 558 lasta ja järjestetyillä retkillä oli 473 osallistujaa. Yhteisen varhaisnuorisotyön hiippakunnallinen erityisleiri Pihka järjestettiin heinäkuussa Upilassa.
  - Erityisnuorisotyö järjesti Moottoripajalla pienryhmätoimintaa 10 eri ryhmälle 9 eri koulusta. Kaiken kaikkiaan erityisnuorisotyön pienryhmiä toimi 21, joihin osallistui 95 nuorta. Toimintavuotena kokeiltiin uusia toiminnallisia ryhmiä: kuntosaliryhmä, valokuvausryhmä, nuoren ja huoltajan yhteinen moottoripajaryhmä sekä digitaalisen nuorisotyön toimintaryhmä. Nastola tuli mukaan pienryhmätoimintaan. Erityistä yksilötukea tarvitsevia nuoria oli 26.
  - Erityisnuorisotyö osallistui Vesijärven Ankkuri -hankkeeseen yhdessä Hämeen Poliisin ja Lahden kaupungin kanssa; hankkeen asiakkaita oli yhteensä 258.
  - Oppilaitos- ja nuorten aikuisten työ pyrki tavoittamaan erityisesti yksinäisyyden kanssa kamppailevia opiskelijoita ja nuoria aikuisia ja järjesti Vapaudenkadulla Open Mic Cafe -tapahtumaa muutaman kerran. Nuorten aikuisten työn kampanja, jossa tarjottiin kahvit kaikille 30 vuotta täyttävälle lahtelaisille, saavutti suuren suosion.
4. Perheneuvonnan tavoitteena oli avun saamisen oikea-aikaisuus
  - Tavoitteena oli, että jonotusaika ei ylittäisi keskiarvona 26 ja mediaanina 23 päivää. Perheneuvonta ottaa 690 asiakasta ja heille 4 450 asiakaskäyntikertaa.
  - Jonotusaika oli keskiarvona 22,3 ja mediaanina 19 päivää. Asiakkaita oli 863 ja heillä oli 5 063 asiakaskäyntikertaa. Miehiä oli 47 %. Asiakkaista 87 % oli 18–49 vuotiaita. Perheneuvonta uusi ostopalvelusopimukset Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän, Heinolan kaupungin ja Attendo Oy:n/ Sysmän kunnan kanssa. Perheneuvonnan nettisivut www.parisuhdeapua.fi uusittiin vuoden lopulla.
5. Ympäristötavoite
  - Jokaisessa kerhossa noudatettiin varhaiskasvatuksen omaa ympäristösuunnitelmaa ja vuosikelloa. Leireillä ja leirikeskuksissa noudatettiin jätteiden lajittelua ja kierrätyksen opettamista. Moottoripajatoiminnassa noudatettiin erityistä huolellisuutta jätteiden kierrätyksessä huomioiden erityisesti vaaralliset ja haitalliset jätteet.

Tunnuslukuja

Kasvatus ja perheasiat	2017	2016	2015	2014	2013	2012
Päiväkerholaisia	393	396	307	346	380	346
Iltapäiväkerholaisia	561	543	524	553	470	305
Varhaisnuorten leirit ja retket	2451	2271	2282	2817	4164	2307
Pikkulapsityön tervehdykset	3212	3450	2965	3083	3236	3211
Pikkulapsityön kotikäynnit	390	618	684	731	800	743
Päivähoidon kirkot	7500	7990	8500			
Keskussairaalan päiväkerho	1747	1666	1508	1909	920	1016
Rippikoululaisia	934	890	818	778	791	805
Erityisnuorisotyön ryhmiä	21	18	24	20	17	11
Perheneuvonnan asiakaskäynnit	5633	4998	4046	4372	3913	4128

KASVATUS JA PERHEASIAT, Varhaiskasvatus

	TA kuluva 2017	TA muutokset 2017	TA muutosten jälkeen 2017	Toteuma 2017	Yli-ali	T-%
▼ Toimintatuotot						
▪ Korvaukset	-324.000		-324.000	-321.950,00	-2.050,00	99,4
▪ Myyntituotot						
▪ Maksutuotot	-256.000		-256.000	-282.553,57	26.553,57	110,4
▪ Vuokratuotot						
▪ Metsätalouden tuotot						
▪ Kolehdit, keräykset ja lahjoitusvarat				-240,00	240,00	0,0
▪ Tuet ja avustukset				-650,66	650,66	0,0
▪ Muut toimintatuotot				-7.342,40	7.342,40	0,0
▪ Toimintatuotot (ulkoiset)	-580.000		-580.000	-612.736,63	32.736,63	105,6
▼ Toimintakulut						
▪ Valmisteverastojen muutos						
▪ Valmistus omaan käyttöön						
▼ Henkilöstökulut	1.314.950	-22.300	1.292.650	1.199.835,59	92.814,41	92,8
▪ Palkat ja palkkiot	1.012.730	-17.153	995.577	945.148,14	50.428,86	94,9
▪ Henkilösivukulut	302.220	-5.147	297.073	264.111,15	32.961,85	88,9
▪ Henkilökulujen oikaisuerät				-9.423,70	9.423,70	0,0
▪ Palvelujen ostot	113.900		113.900	123.391,41	-9.491,41	108,3
▪ Investointi						
▪ Vuokrakulut	750		750	8.041,38	-7.291,38	1.072,2
▼ Aineet ja tarvikkeet	67.900		67.900	60.156,92	7.743,08	88,6
▪ Ostot tilikauden aikana	67.900		67.900	60.156,92	7.743,08	88,6
▪ Varastojen lisäys (+) tai vähennys (-)						
▪ Annetut avustukset				1.467,80	-1.467,80	0,0
▪ Muut toimintakulut	2.500		2.500	3.647,37	-1.147,37	145,9
▪ Toimintakulut (ulkoiset)	1.500.000	-22.300	1.477.700	1.396.540,47	81.159,53	94,5
▪ Toimintakate 1 (ulkoinen)	920.000	-22.300	897.700	783.803,84	113.896,16	87,3
▪						
▪ Toimintatuotot (sisäiset)						
▪ Toimintakulut (sisäiset)	431.855		431.855	432.822,99	-967,99	100,2
▪ Toimintakate 2 (ulkoinen ja sisäinen)	1.351.855	-22.300	1.329.555	1.216.626,83	112.928,17	91,5
▪						
▪ Poistot ja arvonalentumiset						
▼ Laskennalliset erät						
▪ Sisäiset korkokulut						
▪ Sisäiset vyörytyserät				375.010,53	-375.010,53	0,0
▪ Työalakate (ulkoiset ja sisäiset)	1.351.855	-22.300	1.329.555	1.591.637,36	-262.082,36	119,7

KASVATUS JA PERHEASIAI, Nuorisotyö

	TA kuluva 2017	TA muutokset 2017	TA muutosten jälkeen 2017	Toteuma 2017	Yli-ali	T-%
▼ Toimintatuotot						
▪ Korvaukset						
▪ Myyntituotot						
▪ Maksutuotot	-75.000		-75.000	-98.044,67	23.044,67	130,7
▪ Vuokratuotot						
▪ Metsätalouden tuotot						
▪ Kolehdit, keräykset ja lahjoitusvarat				-484,57	484,57	0,0
▪ Tuet ja avustukset				-2.705,33	2.705,33	0,0
▪ Muut toimintatuotot				-1.254,24	1.254,24	0,0
▪ Toimintatuotot (ulkoiset)	-75.000		-75.000	-102.488,81	27.488,81	136,7
▼ Toimintakulut						
▪ Valmisteverastojen muutos						
▪ Valmistus omaan käyttöön						
▼ Henkilöstökulut	446.160	-7.200	438.960	397.021,42	41.938,58	90,4
▪ Palkat ja palkkiot	342.930	-5.534	337.396	316.143,75	21.252,25	93,7
▪ Henkilösivukulut	103.230	-1.666	101.564	87.535,00	14.029,00	86,2
▪ Henkilökulujen oikaisuerät				-6.657,33	6.657,33	0,0
▪ Palvelujen ostot	142.260		142.260	161.655,32	-19.395,32	113,6
▪ Investointi				0,00	0,00	0,0
▪ Vuokratulut	4.800		4.800	12.290,52	-7.490,52	256,1
▼ Aineet ja tarvikkeet	56.580		56.580	65.503,51	-8.923,51	115,8
▪ Ostot tilikauden aikana	56.580		56.580	65.503,51	-8.923,51	115,8
▪ Varastojen lisäys (+) tai vähennys (-)						
▪ Annetut avustukset				300,00	-300,00	0,0
▪ Muut toimintakulut	5.000		5.000	3.194,87	1.805,13	63,9
▪ Toimintakulut (ulkoiset)	654.800	-7.200	647.600	639.965,64	7.634,36	98,8
▪ Toimintakate 1 (ulkoinen)	579.800	-7.200	572.600	537.476,83	35.123,17	93,9
▪						
▪ Toimintatuotot (sisäiset)	-3.000		-3.000	-4.366,40	1.366,40	145,5
▪ Toimintakulut (sisäiset)	193.056		193.056	350.709,14	-157.653,14	181,7
▪ Toimintakate 2 (ulkoinen ja sisäinen)	769.856	-7.200	762.656	883.819,57	-121.163,57	115,9
▪						
▪ Poistot ja arvonalentumiset	5.200		5.200	6.789,49	-1.589,49	130,6
▼ Laskennalliset erät						
▪ Sisäiset korkokulut						
▪ Sisäiset vyörytyserät				279.152,95	-279.152,95	0,0
▪ Työalakate (ulkoiset ja sisäiset)	775.056	-7.200	767.856	1.169.762,01	-401.906,01	152,3

KASVATUS JA PERHEASIAI, Rippikoulutyö

	TA kuluva 2017	TA muutokset 2017	TA muutosten jälkeen 2017	Toteuma 2017	Yli-ali	T-%
▼ Toimintatuotot						
▪ Korvaukset						
▪ Myyntituotot						
▪ Maksutuotot	-170.000		-170.000	-197.600,47	27.600,47	116,2
▪ Vuokratuotot						
▪ Metsätalouden tuotot						
▪ Kolehdit, keräykset ja lahjoitusvarat						
▪ Tuet ja avustukset						
▪ Muut toimintatuotot						
▪ Toimintatuotot (ulkoiset)	-170.000		-170.000	-197.600,47	27.600,47	116,2
▼ Toimintakulut						
▪ Valmisteverastojen muutos						
▪ Valmistus omaan käyttöön						
▼ Henkilöstökulut	192.873	-2.800	190.073	168.293,24	21.779,76	88,5
▪ Palkat ja palkkiot	148.250	-2.153	146.097	132.899,31	13.197,69	91,0
▪ Henkilösivukulut	44.623	-647	43.976	35.393,93	8.582,07	80,5
▪ Henkilökulujen oikaisuerät						
▪ Palvelujen ostot	304.400		304.400	295.036,09	9.363,91	96,9
▪ Investointi						
▪ Vuokrakulut				504,03	-504,03	0,0
▼ Aineet ja tarvikkeet	31.257		31.257	42.901,14	-11.644,14	137,3
▪ Ostot tilikauden aikana	31.257		31.257	42.901,14	-11.644,14	137,3
▪ Varastojen lisäys (+) tai vähennys (-)						
▪ Annetut avustukset				184,15	-184,15	0,0
▪ Muut toimintakulut				2.893,17	-2.893,17	0,0
▪ Toimintakulut (ulkoiset)	528.530	-2.800	525.730	509.811,82	15.918,18	97,0
▪ Toimintakate 1 (ulkoinen)	358.530	-2.800	355.730	312.211,35	43.518,65	87,8
▪						
▪ Toimintatuotot (sisäiset)	-6.000		-6.000		-6.000,00	
▪ Toimintakulut (sisäiset)	610.705		610.705	652.420,05	-41.715,05	106,8
▪ Toimintakate 2 (ulkoinen ja sisäinen)	963.235	-2.800	960.435	964.631,40	-4.196,40	100,4
▪						
▪ Poistot ja arvonalentumiset						
▼ Laskennalliset erät						
▪ Sisäiset korkokulut						
▪ Sisäiset vyörytyserät				242.746,32	-242.746,32	0,0
▪ Työalakat (ulkoiset ja sisäiset)	963.235	-2.800	960.435	1.207.377,72	-246.942,72	125,7

KASVATUS JA PERHEASIAI, Perheneuvonta

	TA kuluva 2017	TA muutokset 2017	TA muutosten jälkeen 2017	Toteuma 2017	Yli-ali	T-%
▼ Toimintatuotot						
▪ Korvaukset	-155.000		-155.000	-176.182,53	21.182,53	113,7
▪ Myyntituotot						
▪ Maksutuotot						
▪ Vuokratuotot						
▪ Metsätalouden tuotot						
▪ Kolehdit, keräykset ja lahjoitusvarat				-743,06	743,06	0,0
▪ Tuet ja avustukset				-81,34	81,34	0,0
▪ Muut toimintatuotot						
▪ Toimintatuotot (ulkoiset)	-155.000		-155.000	-177.006,93	22.006,93	114,2
▼ Toimintakulut						
▪ Valmisteverastojen muutos						
▪ Valmistus omaan käyttöön						
▼ Henkilöstökulut	347.010	-5.900	341.110	327.073,78	14.036,22	95,9
▪ Palkat ja palkkiot	268.210	-4.536	263.674	257.755,58	5.918,42	97,8
▪ Henkilösivukulut	78.800	-1.364	77.436	72.544,28	4.891,72	93,7
▪ Henkilökulujen oikaisuerät				-3.226,08	3.226,08	0,0
▪ Palvelujen ostot	21.000		21.000	25.174,48	-4.174,48	119,9
▪ Investointi						
▪ Vuokrakulut	1.700		1.700	553,89	1.146,11	32,6
▼ Aineet ja tarvikkeet	5.890		5.890	3.294,86	2.595,14	55,9
▪ Ostot tilikauden aikana	5.890		5.890	3.294,86	2.595,14	55,9
▪ Varastojen lisäys (+) tai vähennys (-)						
▪ Annetut avustukset				743,06	-743,06	0,0
▪ Muut toimintakulut				80,00	-80,00	0,0
▪ Toimintakulut (ulkoiset)	375.600	-5.900	369.700	356.920,07	12.779,93	96,5
▪ Toimintakate 1 (ulkoinen)	220.600	-5.900	214.700	179.913,14	34.786,86	83,8
▪						
▪ Toimintatuotot (sisäiset)						
▪ Toimintakulut (sisäiset)	19.899		19.899	30.401,08	-10.502,08	152,8
▪ Toimintakate 2 (ulkoinen ja sisäinen)	240.499	-5.900	234.599	210.314,22	24.284,78	89,6
▪						
▪ Poistot ja arvonalentumiset						
▼ Laskennalliset erät						
▪ Sisäiset korkokulut						
▪ Sisäiset vyörytyserät				84.570,35	-84.570,35	0,0
▪ Työalakate (ulkoiset ja sisäiset)	240.499	-5.900	234.599	294.884,57	-60.285,57	125,7

KASVATUS JA PERHEASIAT, Yhteensä

	TA kuluva 2017	TA muutokset 2017	TA muutosten jälkeen 2017	Toteuma 2017	Yli-ali	T-%
▼ Toimintatuotot						
▪ Korvaukset	-479.000		-479.000	-498.132,53	19.132,53	104,0
▪ Myyntituotot						
▪ Maksutuotot	-501.000		-501.000	-578.198,71	77.198,71	115,4
▪ Vuokratuotot						
▪ Metsätalouden tuotot						
▪ Kolehdit, keräykset ja lahjoitusvarat				-1.467,63	1.467,63	0,0
▪ Tuet ja avustukset				-3.437,33	3.437,33	0,0
▪ Muut toimintatuotot				-8.596,64	8.596,64	0,0
▪ Toimintatuotot (ulkoiset)	-980.000		-980.000	-1.089.832,84	109.832,84	111,2
▼ Toimintakulut						
▪ Valmisteverastojen muutos						
▪ Valmistus omaan käyttöön						
▼ Henkilöstökulut	2.300.993	-38.200	2.262.793	2.092.224,03	170.568,97	92,5
▪ Palkat ja palkkiot	1.772.120	-29.376	1.742.744	1.651.946,78	90.797,22	94,8
▪ Henkilösivukulut	528.873	-8.824	520.049	459.584,36	60.464,64	88,4
▪ Henkilökulujen oikaisuerät				-19.307,11	19.307,11	0,0
▪ Palvelujen ostot	581.560		581.560	605.257,30	-23.697,30	104,1
▪ Investointi				0,00	0,00	0,0
▪ Vuokrakulut	7.250		7.250	21.389,82	-14.139,82	295,0
▼ Aineet ja tarvikkeet	161.627		161.627	171.856,43	-10.229,43	106,3
▪ Ostot tilikauden aikana	161.627		161.627	171.856,43	-10.229,43	106,3
▪ Varastojen lisäys (+) tai vähennys (-)						
▪ Annetut avustukset				2.695,01	-2.695,01	0,0
▪ Muut toimintakulut	7.500		7.500	9.815,41	-2.315,41	130,9
▪ Toimintakulut (ulkoiset)	3.058.930	-38.200	3.020.730	2.903.238,00	117.492,00	96,1
▪ Toimintakate 1 (ulkoinen)	2.078.930	-38.200	2.040.730	1.813.405,16	227.324,84	88,9
▪						
▪ Toimintatuotot (sisäiset)	-9.000		-9.000	-4.366,40	-4.633,60	48,5
▪ Toimintakulut (sisäiset)	1.255.515		1.255.515	1.466.353,26	-210.838,26	116,8
▪ Toimintakate 2 (ulkoinen ja sisäinen)	3.325.445	-38.200	3.287.245	3.275.392,02	11.852,98	99,6
▪						
▪ Poistot ja arvonalentumiset	5.200		5.200	6.789,49	-1.589,49	130,6
▼ Laskennalliset erät						
▪ Sisäiset korkokulut						
▪ Sisäiset vyörytyserät				981.480,15	-981.480,15	0,0
▪ Työalakate (ulkoiset ja sisäiset)	3.330.645	-38.200	3.292.445	4.263.661,66	-971.216,66	129,5

Diakonia ja sairaalasielunhoito

Diakonia ja sairaalasielunhoito**Tehtävä**

Vahvistamme lahtelaisten hengellistä elämää ja luomme seurakuntalaisille osallistumis- ja toimintamahdollisuuksia. Puolustamme heikkojen ja syrjäytyneiden oikeuksia. Huolehdimme työyksikkömmme eri työmuodoissa syrjäytymisuhan alla olevista ihmisistä, sairaista, perheistä, yksinäisistä ja ikääntyvistä.

Seurakuntayhtymän strategian ja vuoden 2017 painopisteiden toteuttaminen

Diakoniassa ja sairaalasielunhoidossa toteutettiin yhteisen kirkkovaltuuston vahvistamaa strategiaa sekä painopisteitä, Uskon ja isänmaan juhluvuosi – iltarukous tavaksi, kolmesta näkökulmasta: uskosta nousevat teot lähimmäisten hyväksi, hiljaiset isänmaan tarinat ja äänen antaminen niille sekä työyhteisön rukouselämän hoitaminen.

Vuoden 2017 tavoitteet ja niiden toteutuminen

1. Edistämme uskosta nousevia tekoja lähimmäisten hyväksi
  - Toteutettiin vastaanottotyön, koti- ja laitospäiväntien sekä työyhteisö- ja työpaikkapäiväntien avulla Kristuksen kehoitusta lähimmäisen rakastamiseen. Vastaanotto-, koti- ja muualla tapahtuvien päiväntien määrä pysyi edellisen vuosien tasolla (3 424/3 437). Vapaaehtoisten (532/449) sekä leireille (429/273) ja retkille (1 674/1 476) osallistuvien määrä nousi edelliseen vuoteen verrattuna. Eläkeläisten ryhmien määrä laski hieman. Ryhmiä on yhdistetty seurakunnissa Yhteisen keittiön ruokailujen yhteyteen. Kirkon tilastouudistuksen vuoksi oikeiden ja luotettavien tilastolukujen tuottaminen aiheutti kuluneena vuotena paljon työtä.
  - Toimintavuoden aikana lakkautettiin ruokapankki ja aloitettiin Yhteinen keittiö -ruokailut. Ruokailuja järjestettiin noin 180 kertaa ja niissä oli yhteensä noin 4 800 kävijää. Ruoka-apua jaettiin myös lahjakorttien sekä jouluerien muodossa. Kokeilu päätettiin muuttaa pysyväksi toimintatavaksi ja Yhteinen keittiö -ruokailut jatkuvat vuonna 2018.
  - Kulunut toimintavuosi oli ensimmäinen kokonainen uusissa toimintatiloissa. Toimintatilat ovat osoittautuneet hyviksi vapaaehtoistoiminnan näkökulmasta. Marian Kammarin avoimien ovien kävijämäärä on kasvanut merkittävästi (26 482/17 621). Tämä korostuu, kun huomioimme, että avoimien ovien toimintakerrat vähenivät (240/274). Lisäksi toimintavuoden aikana diakonian ja sairaalasielunhoidon alaisuuteen liitettiin Missiokaupan toiminta.
  - Tavoite toteutui toimintavuoden aikana hyvin. Osallistujamäärät toiminnoissa pysyivät ennallaan, joissakin työmuodoissa hieman kasvoivat. Toteutettiin merkittävä muutos ruoka-avun jakamisen muodossa. Toimintatavat palvelevat entistä paremmin lahtelaisia avuntarvitsijoita.

2. Annamme äänen isänmaan tarinoille

- Pidettiin huolta toiminnoissa vuoden aikana siitä, että isänmaa kuuluu kaikille. Isänmaan monimuotoiset tarinat tulivat kuulluksi monimuotoisen perustoiminnan kautta. Takatasku järjesti toimintavuoden aikana kuusi tilaisuutta, joissa kuultiin lahtelaisten kertomuksia isänmaasta ja sen merkityksestä. Sairaalasielunhoidossa toteutettiin iltarukous ja isänmaa -ryhmät. Oltiin mukana järjestämässä verkostoyhteistyön kautta erilaisia Suomi 100 -vuoden juhlatapahtumia. Nostettiin ennen kunnallisvaaleja keskusteluun aiheita, jotka koskivat erityisesti heikossa asemassa olevia ihmisiä. Käsiteltiin diakonian ja sairaalasielunhoidon koulutuspäivässä velkaantumisen kysymyksiä sekä vanhusten itsemääräämisoikeutta ja hoitotahdon tukemista.
- Tavoite toteutui hyvin. Järjestettiin itse tai oltiin mukana sellaisissa tapahtumissa, jotka toivat esiin diakonian näkökulmaa itsenäisyyden juhluvuotena.

3. Työyhteisömme rukoilee yhdessä

- Vahvistettiin toimintavuoden aikana työyhteisön rukouselämää. Monipuolistettiin työkokousten alussa pidettäviä hartauksia. Työntekijöillä oli mahdollisuus osallistua hiljaisuuden retriitteihin ja tätä mahdollisuutta myös käytettiin. Sairaalasielunhoidon tiimi valmisteli rukouskortit, jotka on tarkoitettu vakavasti sairastuneen tai lähellä kuolemaa olevan potilaan läheiselle.
- Tavoite toteutui osittain. Pohditaan edelleen sitä, miten saadaan hartauselämä luontevaksi osaksi diakonian toimintoja.

4. Ostamme mahdollisimman vähän

- Diakonian ja sairaalasielunhoidon yksikön palveluihin ja aineisiin sekä tarvikkeisiin käytettyjen talousarviomäärärahojen käyttö laski edellisestä vuodesta (363 800 e/385 800 e).
- Tavoite mahdollistui monien toimien ja vastuullisen taloudenhoidon avulla. Ryhmissä, retkillä ja leireillä käytettiin sekä lahjoitettuja että kierrätysmateriaaleja. Diakoniakeskuksen muuton yhteydessä tehtiin inventaario olemassa olevista materiaaleista ja ko. materiaaleja käytettiin myös kuluneen toimintavuoden aikana. Kuljetuksissa käytettiin kimpapakyytejä ja asiakaskuljetusten tarvetta harkittiin aina tapauskohtaisesti.
- Tavoite toteutui hyvin ja lähtökohtana oli tahto toimia ekologisesti. Tavoitteen saavuttamista edisti myös se, että seurakuntayhtymän talousnäköymät olivat toimintavuoden kuluessa heikot ja työyhteisö sitoutui vahvasti luottamuselimistä tulleeseen toiveeseen säästöjen etsimisestä.

Yhteinen diakoniatyö

	2017	2016	2015	2014
Asiakaskontaktit	2195	2278	2 112	1 821
Vastaanotolla	1236	1324	1 159	932
Kodeissa	658	676	650	673
Muualla	301	278	303	216
Puhelin- ja sähköpostikontaktit	1229	1159	1 047	1 091
Asiakaskontaktit yhteensä	3424	3437	3 159	2 912
Tapaamisten sisältö:				
Taloudellinen auttaminen	517			
Muut	2907			
Ryhmät:	66			
Takatasku	28			
Yhteinen diakonia	38			
Retkiä, lkm	46	62	57	50
osallistujia	1674	1476	1 430	1 127
Leirejä	20	17	14	14
osallistujia	429	273	218	224
Marian Kammari, avoimet ovet	240	274	360	302
osallistujia	26482	17621	17 534	14 721
Takatasku, ruokailupalvelut, osallistujat	66183	71597	72 419	81 261
Annetut avustukset, €	142566	140360	139 232	
Vapaaehtoisia yhteensä	532 *	449	463	486
Työharjoittelu/työllistettyjä	106	109	110	99
Sidosryhmäyhteistyö	72			

* Mukana Missiokauppa 66 henkilöä

Tilastouudistus kirkossa 2017

Tilastojen lähteenä Prime

DIAKONIA JA SAIRAALASIELUNHOITO, Yhteinen diakoniatyö

	TA kuluva 2017	TA muutokset 2017	TA muutosten jälkeen 2017	Toteuma 2017	Yli-ali	T-%
▼ Toimintatuotot						
▪ Korvaukset	-64.300	0	-64.300	-61.225,17	-3.074,83	95,2
▪ Myyntituotot				0,00	0,00	0,0
▪ Maksutuotot	-314.050		-314.050	-313.302,97	-747,03	99,8
▪ Vuokratuotot	-112.900		-112.900	-120.992,24	8.092,24	107,2
▪ Metsätalouden tuotot						
▪ Kolehdit, keräykset ja lahjoitusvarat	-43.900		-43.900	-49.486,83	5.586,83	112,7
▪ Tuet ja avustukset	-83.600		-83.600	-83.172,11	-427,89	99,5
▪ Muut toimintatuotot	-4.700		-4.700	-19.504,06	14.804,06	415,0
▪ Toimintatuotot (ulkoiset)	-623.450	0	-623.450	-647.683,38	24.233,38	103,9
▼ Toimintakulut						
▪ Valmisteverastojen muutos						
▪ Valmistus omaan käyttöön						
▼ Henkilöstökulut	828.330	-13.600	814.730	812.765,10	1.964,90	99,8
▪ Palkat ja palkkiot	638.460	-10.995	627.465	640.969,01	-13.504,01	102,2
▪ Henkilösivukulut	189.870	-2.605	187.265	179.750,88	7.514,12	96,0
▪ Henkilökulujen oikaisuerät				-7.954,79	7.954,79	0,0
▪ Palvelujen ostot	186.820	0	186.820	163.368,29	23.451,71	87,4
▪ Investointi						
▪ Vuokrakulut	109.500		109.500	117.244,64	-7.744,64	107,1
▼ Aineet ja tarvikkeet	229.350	0	229.350	179.290,96	50.059,04	78,2
▪ Ostot tilikauden aikana	229.350	0	229.350	179.290,96	50.059,04	78,2
▪ Varastojen lisäys (+) tai vähennys (-)						
▪ Annetut avustukset	151.000		151.000	142.565,75	8.434,25	94,4
▪ Muut toimintakulut	650		650	51.195,60	-50.545,60	7.876,2
▪ Toimintakulut (ulkoiset)	1.505.650	-13.600	1.492.050	1.466.430,34	25.619,66	98,3
▪ Toimintakate 1 (ulkoinen)	882.200	-13.600	868.600	818.746,96	49.853,04	94,3
▪						
▪ Toimintatuotot (sisäiset)						
▪ Toimintakulut (sisäiset)	276.930		276.930	345.058,92	-68.128,92	124,6
▪ Toimintakate 2 (ulkoinen ja sisäinen)	1.159.130	-13.600	1.145.530	1.163.805,88	-18.275,88	101,6
▪						
▪ Poistot ja arvonalentumiset						
▼ Laskennalliset erät						
▪ Sisäiset korkokulut						
▪ Sisäiset vyörytyserät				387.507,39	-387.507,39	0,0
▪ Työalakate (ulkoiset ja sisäiset)	1.159.130	-13.600	1.145.530	1.551.313,27	-405.783,27	135,4

DIAKONIA JA SAIRAALASIELUNHOITO, Sairaalasielunhoito

	TA kuluva 2017	TA muutokset 2017	TA muutosten jälkeen 2017	Toteuma 2017	Yli-ali	T-%
▼ Toimintatuotot						
▪ Korvaukset	-35.000		-35.000	-34.009,97	-990,03	97,2
▪ Myyntituotot						
▪ Maksutuotot						
▪ Vuokratuotot						
▪ Metsätalouden tuotot						
▪ Kolehdit, keräykset ja lahjoitusvarat				-2.177,30	2.177,30	0,0
▪ Tuet ja avustukset				-20,34	20,34	0,0
▪ Muut toimintatuotot						
▪ Toimintatuotot (ulkoiset)	-35.000		-35.000	-36.207,61	1.207,61	103,5
▼ Toimintakulut						
▪ Valmisteverastojen muutos						
▪ Valmistus omaan käyttöön						
▼ Henkilöstökulut	292.030	-4.900	287.130	282.194,75	4.935,25	98,3
▪ Palkat ja palkkiot	224.470	-3.773	220.697	220.204,82	492,18	99,8
▪ Henkilösivukulut	67.560	-1.127	66.433	61.989,93	4.443,07	93,3
▪ Henkilökulujen oikaisuerät						
▪ Palvelujen ostot	19.500		19.500	11.339,66	8.160,34	58,2
▪ Investointi						
▪ Vuokrakulut						
▼ Aineet ja tarvikkeet	3.350		3.350	3.828,15	-478,15	114,3
▪ Ostot tilikauden aikana	3.350		3.350	3.828,15	-478,15	114,3
▪ Varastojen lisäys (+) tai vähennys (-)						
▪ Annetut avustukset						
▪ Muut toimintakulut						
▪ Toimintakulut (ulkoiset)	314.880	-4.900	309.980	297.362,56	12.617,44	95,9
▪ Toimintakate 1 (ulkoinen)	279.880	-4.900	274.980	261.154,95	13.825,05	95,0
▪						
▪ Toimintatuotot (sisäiset)						
▪ Toimintakulut (sisäiset)	3.540		3.540	3.715,80	-175,80	105,0
▪ Toimintakate 2 (ulkoinen ja sisäinen)	283.420	-4.900	278.520	264.870,75	13.649,25	95,1
▪						
▪ Poistot ja arvonalentumiset						
▼ Laskennalliset erät						
▪ Sisäiset korkokulut						
▪ Sisäiset vyörytyserät				67.491,52	-67.491,52	0,0
▪ Työalakate (ulkoiset ja sisäiset)	283.420	-4.900	278.520	332.362,27	-53.842,27	119,3

DIAKONIA JA SAIRAALASIELUNHOITO, Missiokauppa

	TA kuluva 2017	TA muutokset 2017	TA muutosten jälkeen 2017	Toteuma 2017	Yli-ali	T-%
▼ Toimintatuotot						
▪ Korvaukset						
▪ Myyntituotot						
▪ Maksutuotot	-500		-500		-500,00	
▪ Vuokratuotot						
▪ Metsätalouden tuotot						
▪ Kolehdit, keräykset ja lahjoitusvarat						
▪ Tuet ja avustukset						
▪ Muut toimintatuotot						
▪ Toimintatuotot (ulkoiset)	-500		-500		-500,00	
▼ Toimintakulut						
▪ Valmisteverastojen muutos						
▪ Valmistus omaan käyttöön						
▼ Henkilöstökulut	15.600	-300	15.300	13.408,41	1.891,59	87,6
▪ Palkat ja palkkiot	12.000	-300	11.700	10.446,46	1.253,54	89,3
▪ Henkilösivukulut	3.600		3.600	2.961,95	638,05	82,3
▪ Henkilökulujen oikaisuerät						
▪ Palvelujen ostot	7.200		7.200	4.837,36	2.362,64	67,2
▪ Investointi						
▪ Vuokrakulut						
▼ Aineet ja tarvikkeet	1.100		1.100	1.147,39	-47,39	104,3
▪ Ostot tilikauden aikana	1.100		1.100	1.147,39	-47,39	104,3
▪ Varastojen lisäys (+) tai vähennys (-)						
▪ Annetut avustukset						
▪ Muut toimintakulut						
▪ Toimintakulut (ulkoiset)	23.900	-300	23.600	19.393,16	4.206,84	82,2
▪ Toimintakate 1 (ulkoinen)	23.400	-300	23.100	19.393,16	3.706,84	84,0
▪						
▪ Toimintatuotot (sisäiset)						
▪ Toimintakulut (sisäiset)	6.712		6.712	9.085,00	-2.373,00	135,4
▪ Toimintakate 2 (ulkoinen ja sisäinen)	30.112	-300	29.812	28.478,16	1.333,84	95,5
▪						
▪ Poistot ja arvonalentumiset						
▼ Laskennalliset erät						
▪ Sisäiset korkokulut						
▪ Sisäiset vyörytyserät				5.461,79	-5.461,79	0,0
▪ Työalakat (ulkoiset ja sisäiset)	30.112	-300	29.812	33.939,95	-4.127,95	113,8

DIAKONIA JA SAIRAALASIELUNHOITO, Yhteensä

	TA kuluva 2017	TA muutokset 2017	TA muutosten jälkeen 2017	Toteuma 2017	Yli-ali	T-%
▼ Toimintatuotot						
▪ Korvaukset	-99.300	0	-99.300	-95.235,14	-4.064,86	95,9
▪ Myyntituotot				0,00	0,00	0,0
▪ Maksutuotot	-314.550		-314.550	-313.302,97	-1.247,03	99,6
▪ Vuokratuotot	-112.900		-112.900	-120.992,24	8.092,24	107,2
▪ Metsätalouden tuotot						
▪ Kolehdit, keräykset ja lahjoitusvarat	-43.900		-43.900	-51.664,13	7.764,13	117,7
▪ Tuet ja avustukset	-83.600		-83.600	-83.192,45	-407,55	99,5
▪ Muut toimintatuotot	-4.700		-4.700	-19.504,06	14.804,06	415,0
▪ Toimintatuotot (ulkoiset)	-658.950	0	-658.950	-683.890,99	24.940,99	103,8
▼ Toimintakulut						
▪ Valmisteverastojen muutos						
▪ Valmistus omaan käyttöön						
▼ Henkilöstökulut	1.135.960	-18.800	1.117.160	1.108.368,26	8.791,74	99,2
▪ Palkat ja palkkiot	874.930	-15.068	859.862	871.620,29	-11.758,29	101,4
▪ Henkilösivukulut	261.030	-3.732	257.298	244.702,76	12.595,24	95,1
▪ Henkilökulujen oikaisuerät				-7.954,79	7.954,79	0,0
▪ Palvelujen ostot	213.520	0	213.520	179.545,31	33.974,69	84,1
▪ Investointi						
▪ Vuokrakulut	109.500		109.500	117.244,64	-7.744,64	107,1
▼ Aineet ja tarvikkeet	233.800	0	233.800	184.266,50	49.533,50	78,8
▪ Ostot tilikauden aikana	233.800	0	233.800	184.266,50	49.533,50	78,8
▪ Varastojen lisäys (+) tai vähennys (-)						
▪ Annetut avustukset	151.000		151.000	142.565,75	8.434,25	94,4
▪ Muut toimintakulut	650		650	51.195,60	-50.545,60	7.876,2
▪ Toimintakulut (ulkoiset)	1.844.430	-18.800	1.825.630	1.783.186,06	42.443,94	97,7
▪ Toimintakate 1 (ulkoinen)	1.185.480	-18.800	1.166.680	1.099.295,07	67.384,93	94,2
▪						
▪ Toimintatuotot (sisäiset)						
▪ Toimintakulut (sisäiset)	287.182		287.182	357.859,72	-70.677,72	124,6
▪ Toimintakate 2 (ulkoinen ja sisäinen)	1.472.662	-18.800	1.453.862	1.457.154,79	-3.292,79	100,2
▪						
▪ Poistot ja arvonalentumiset						
▼ Laskennalliset erät						
▪ Sisäiset korkokulut						
▪ Sisäiset vyörytyserät				460.460,70	-460.460,70	0,0
▪ Työalakat (ulkoiset ja sisäiset)	1.472.662	-18.800	1.453.862	1.917.615,49	-463.753,49	131,9

Leirikeskusyksikkö**Tehtävä**

Siikaniemen kurssikeskuksen, Luomaniemen toimintakeskuksen ja Upilan leirikeskuksen tehtävänä on tarjota leiri-, kokous- ja majoituspalveluja ensisijaisesti oman seurakuntayhtymän seurakunnille ja eri työmuodoille. Vastaavia palveluja tarjotaan myös muille varaustilanteen mukaan.

Seurakuntayhtymän strategian ja vuoden 2017 painopisteiden toteuttaminen

Yhteisen kirkkovaltuuston vahvistama painopiste: Uskon ja isänmaan juhlavuosi – iltarukous tavaksi

- Leirikeskusyksikön tiloissa järjestettiin vuoden aikana neljä veteraanileiriä ja yksi virkistyspäivä Sotaveteraanipiirin ja yhteisen diakoniatyön yhteistyönä. Suomi100 -teema näkyi asiakkaiden omissa ohjelmissa pitkin vuotta. Samoin teema huomioitiin joissakin tarjoiluissamme ja koristelussa. Myös leirikeskusyksikön esimies huomioi juhnavuoden vierasryhmille pitämissään hartauksissa ja esittelyissä.

Leirikeskusyksikön oma painopiste: Vahvistetaan kirkon jäsenyyttä

- Toimintavuoden aikana kaikissa toimipaikoissa järjestettiin jumalanpalveluselämää asiakkaiden toimesta. Yksikön esimies piti tarvittaessa hartauksia. Omalla toiminnalla pyrittiin tukemaan ja tarjoamaan asiakkaille mahdollisuus henkiseen, fyysiseen ja hengelliseen virkistäytymiseen.

Vuoden 2017 tavoitteet ja niiden toteutuminen

1. Ulkoisten tulojen toteutuminen budjetin mukaan
  - Ulkoisen toiminnan tuotot kasvoivat edelliseen vuoteen verrattuna 27 %. Oman toiminnan tuotot kasvoivat 68 %. Ulkoiset tuotot ylittivät talousarvion 58.422,76 e ja sisäiset tuotot alittivat talousarvion -32.332,83 e. Sisäisten tulojen osalta 2017 vuonna oli uusi laskutuskäytäntö, jossa omaa toimintaa laskutettiin myös yöpymisistä ja tilavuokrista. Tämän toteuman arvioiminen talousarvioon oli hankalaa.
2. Nostaa edelleen käyttöastetta
  - Siikaniemen majoitustilojen käyttöaste oli 40,4 % (41,5% vuonna 2016), laskua edelliseen vuoteen 1,1 %. Kokonaiskäyttöaste oli 71 % (64,6 % vuonna 2016), nousua 6,4 %. Käyttöpäiviä oli yhteensä 25 975, joka on 2 242 käyttöpäivää enemmän kuin vuonna 2016 (23 733), nousua 9,5 %. Kävijöitä oli yhteensä 14 933, joka on 1 373 kävijää enemmän kuin vuonna 2016 (13 560), nousua 10,1 %.

- Upilan leirikeskuksen majoitustilojen käyttöaste oli 31,9 % (30,1 % vuonna 2016), nousua edelliseen 1,8 %. Kokonaiskäyttöaste oli 31,4 % (32 % vuonna 2016), laskua 0,6 %. Käyttöpäiviä oli yhteensä 11 472, joka on 242 käyttöpäivää vähemmän kuin vuonna 2016 (11 714), laskua 2,1 %. Kävijöitä oli yhteensä 6 927, joka on 1 250 kävijää vähemmän kuin vuonna 2016 (8 177), laskua 18 %.
- Luomaniemen toimintakeskuksen majoitustilojen käyttöaste oli 26,9 % (30,7 % vuonna 2016), laskua edelliseen 3,8 %. Kokonaiskäyttöaste oli 49,4 % (52,2 % vuonna 2016), laskua edelliseen 2,8 %. Käyttöpäiviä oli yhteensä 17 950, joka on 1 144 käyttöpäivää vähemmän kuin vuonna 2016 (19 094), laskua 5,9 %. Kävijöitä oli yhteensä 13 566, joka on 1 194 kävijää vähemmän kuin vuonna 2016 (14 760), laskua 8 %.

Kävijämäärä	Oma toiminta	Ulkopuolinen toiminta	Yhteensä
Siikaniemi	7 493 (50,2%)	7 440 (49,8%)	14 933
Luomaniemi	7 658 (56,4%)	5 908 (43,6%)	13 566
Upila	5 559 (80,3%)	1 368 (19,7%)	6 927

Tilaisuudet	Oma toiminta	Ulkopuolinen toiminta	Yhteensä
Siikaniemi	197 (38,5%)	315 (61,5%)	512
Luomaniemi	362 (63,2%)	211 (36,8%)	573
Upila	134 (76,6%)	41 (23,4%)	175

3. Asiakastyytyväisyys. Henkilökunnan palveluasenteeseen kiinnitetään erityistä huomiota ja viihtyvyyttä parannetaan pienin askelin.
  - Vierailijakortin ja suullisen palautteen kautta kerätään palautetta toiminnasta ja pääosin se on ollut hyvää. Palautetta käydään läpi henkilökunnan yhteisissä tilanteissa.
4. Ympäristötavoite: Toiminnan tehostaminen niin, että jätteiden määrä ei kasva asiakasmäärän kasvaessa. Yhteistyö ympäristötoimijoiden kanssa.
  - Jätteiden käsittelyä on jatkettu entiseen malliin ja hukkaruokaan on kiinnitetty huomiota annoskokojen suunnittelussa ja jälkihyödyntämisessä.
  - Siikaniemi on tarjonnut tilojaan Vesijärven kunnostus- ja tiedotusprojekteihin, esimerkkinä jokavuotinen järvikalapäivä.

LEIRIKESKUSYKSIKKÖ

	TA kuluva 2017	TA muutokset 2017	TA muutosten jälkeen 2017	Toteuma 2017	Yli-ali	T-%
▼ Toimintatuotot						
▪ Korvaukset						
▪ Myyntituotot	-3.000		-3.000	-4.519,71	1.519,71	150,7
▪ Maksutuotot	-218.500	-25.000	-243.500	-290.413,90	46.913,90	119,3
▪ Vuokratuotot	-13.500		-13.500	-21.226,97	7.726,97	157,2
▪ Metsätalouden tuotot						
▪ Kolehdit, keräykset ja lahjoitusvarat						
▪ Tuet ja avustukset				-2.082,18	2.082,18	0,0
▪ Muut toimintatuotot				-180,00	180,00	0,0
▪ Toimintatuotot (ulkoiset)	-235.000	-25.000	-260.000	-318.422,76	58.422,76	122,5
▼ Toimintakulut						
▪ Valmisteverastojen muutos						
▪ Valmistus omaan käyttöön						
▼ Henkilöstökulut	504.690	42.750	547.440	556.380,44	-8.940,44	101,6
▪ Palkat ja palkkiot	387.930	44.648	432.578	439.606,69	-7.028,69	101,6
▪ Henkilösivukulut	116.760	-1.898	114.862	121.621,74	-6.759,74	105,9
▪ Henkilökulujen oikaisuerät				-4.847,99	4.847,99	0,0
▪ Palvelujen ostot	18.190		18.190	26.705,97	-8.515,97	146,8
▪ Investointi						
▪ Vuokrakulut	1.000		1.000	3.629,96	-2.629,96	363,0
▼ Aineet ja tarvikkeet	170.935	46.500	217.435	229.295,01	-11.860,01	105,5
▪ Ostot tilikauden aikana	170.935	46.500	217.435	229.295,01	-11.860,01	105,5
▪ Varastojen lisäys (+) tai vähennys (-)						
▪ Annetut avustukset						
▪ Muut toimintakulut	600		600	1.069,26	-469,26	178,2
▪ Toimintakulut (ulkoiset)	695.415	89.250	784.665	817.080,64	-32.415,64	104,1
▪ Toimintakate 1 (ulkoinen)	460.415	64.250	524.665	498.657,88	26.007,12	95,0
▪						
▪ Toimintatuotot (sisäiset)	-782.500		-782.500	-1.625.903,85	843.403,85	207,8
▪ Toimintakulut (sisäiset)	322.085		322.085	1.044.574,75	-722.489,75	324,3
▪ Toimintakate 2 (ulkoinen ja sisäinen)	0	64.250	64.250	-82.671,22	146.921,22	-128,7
▪						
▪ Poistot ja arvonalentumiset						
▼ Laskennalliset erät						
▪ Sisäiset korkokulut						
▪ Sisäiset vyörytyserät				82.671,22	-82.671,22	0,0
▪ Työälakate (ulkoiset ja sisäiset)	0	64.250	64.250	0,00	64.250,00	0,0

Muu yhteinen seurakuntatyö

Muu yhteinen seurakuntatyö

Muu yhteinen seurakuntatyö sisältää mm:

- Reformaatio 500 vuotta
- Suomi 100 vuotta
- Lahden MM-kisat
- Kansallisen veteraanipäivän valtakunnallinen pääjuhla Lahdessa
- Jouluku-, kesä- ja syyskylät
- Ympäristötoimikunta
- Valmiustoimikunta
- Yhtymän myöntämät avustukset seurakunnalliseen toimintaan
- Lähetyskorttirahasto ja Ojaniemen testamenttirahasto
- Missiokauppa, siirretty 1.4.2017 alkaen diakonian ja sairaalasielunhoidon yksikköön

Reformaation merkkivuoden vietto Lahden seurakuntayhtymässä

Lahden seurakunnissa vietettiin monipuolisesti reformaation 500-vuotismerkkivuotta tunnuksella ”Armoa!”. Vuoden aikana järjestettiin mm. luentosarjoja, musiikkitilaisuuksia ja kouluille suunnattua ohjelmaa.

Tunnustuskirjaluennot keräsivät 100–200 osallistujaa ja niitä täydensivät keskusteluillat. Kirkkoherrat julkaisivat Etelä-Suomen Sanomissa reformaatio-aiheisen artikkelisarjan. Järjestettiin virsimaraton, joka kiersi Lahden kirkoissa 15.1.–26.11.2017, osallistujia oli 30–40/hlöä/tilaisuus. Ristinkirkossa toteutettiin kaksi urkukonserttia.

Suomi 100 vuotta

Suomi 100 vuotta -juhlavuoden tapahtumat on toteutettu osana seurakuntien ja yhteisten työmuotojen toimintaa ja on tuotu esille toimintakertomuksissa.

Lahden MM-kisat

Lahden seurakuntayhtymä osallistui Lahden MM-kisoihin järjestämällä jokaisena kilpailupäivänä kisahartauden Ristinkirkossa. Kirkko oli auki pidennetysti kisapäivinä. Marian kammari toimi kisojen aikana kisakahvilana. ”Kirkko kisoissa” -toiminnasta viestitettiin aktiivisesti sosiaalisen median ja paperilehtien kautta.

Joulu-, kesä- ja syyskylät

Torille rakennettavien kylien tavoitteena on kokonaiskirkon strategian mukaisesti jalkautua ihmisten keskelle vahvistaen kirkon roolia ihmisten arjessa ja juhlassa. Painopisteenä on yhteisöllisyyden vahvistaminen ja rakentaminen Lahden kaupungissa etsien uusia toimintatapoja. Yhteisöllisyys rakentuu vahvan vuorovaikutuksen keskellä, jossa tullaan tutuiksi ja jossa erilaiset verkostot löytävät toisensa voimavaroina. Tavoite toteutuu vain pitkäjänteisessä prosessissa. Lahden seurakuntayhtymä ja Lahden kaupunki ovat tehneet viiden vuoden yhteistyösopimuksen kylien toteuttamiseksi.

Kesäkylä toteutettiin yhden päivän tapahtumana perjantaina 9.6.2017. Seurakunta järjesti ohjelmatuokion lapsille ja keppihevostoimintaa.

Syyskylä toteutettiin kolmen päivän mittaisena pe–su 25.–27.8.2017. Teemana oli reformaation 500-vuotisjuhlavuosi ja Suomi 100 -juhlavuoden teema. Kaikki Lahden 6-luokkalaiset olivat edellisenä keväänä alkaneet valmistella teesejä, jotka naulattiin oviin koululaisten teesi-juhlassa perjantaina. Paikalla oli 1200 6-luokkalaista ja opettajia ja vanhempia. Omat teesinsä oviin naulasivat rehtorit sekä kaupungin ja seurakunnan virka- ja luottamusmiesjohto. Syyskylän aikana toteutettiin pienimuotoinen häätapahatuma ja riparilaulutapahtuma. Sunnuntaina kaupunkilaiset saivat tulla torille brunssille, jonka yhteydessä kaupunki ja seurakunta tarjosivat kakkukahvit 500 lahtelaiselle.

Joulukylä rakentui kahtena aikaisempana vuotena kehitettyjen toimintojen ympärille. Niistä keskeisimmät olivat myyntimökit, seurakunnan toimipiste, esiintymislava, elävät tulet ja jouluseimi. Uutena kyläelementtinä vuoden 2017 kylässä oli Lahti Energian lahjoittama ”jäätöri” eli kaupunkilaisten käyttöön tarkoitettu luistinrata, joka vihittiin käyttöön joulukylän avajaisissa. Uutta oli myös käytettävyydeltään korkeatasoinen esiintymislava, jonka Lahden seurakuntayhtymä oli hankkinut. Joulukylässä vieraili noin 20 000–30 000 ihmistä viikon aikana. Kohtaamisia tapahtui seurakunnan kodassa, nuotiolla, myyntikojujen ja monipuolisen lavaohjelman äärellä. Joulukylän ohjelmansuorittajia oli noin 500. Kylän lyhentäminen viikon mittaiseksi (16.–22.12.2017) aikaisemman kahden viikon sijasta osoittautui hyväksi ratkaisuksi. Lyhentäminen jännevoitti ohjelma- ja myyntitoimintaa.

Lahden seurakuntayhtymä antoi kylähankkeeseen materiaali-, talous-, viestintä- ja henkilöresursseja. Materiaaliresursseista keskeisimpiä olivat liikuteltava esiintymislava, äänentoistolaitteet, kylän maamerkinä toiminut iso joulukota, iso jouluseimiasetelma ja nuotiotulet. Joulukylän toteuttamiseen käytettiin noin 17.000 euroa. Glögiä tarjoiltiin joulukodassa yli 10 000 kävijälle. Muita merkittäviä kulueriä olivat esiintymispalkkiot ja viestintä. Viestinnässä käytettiin monipuolisesti eri viestintäkanavia: paperilehti- ja kadunvarsimainontaa sekä SOME-mainontaa. Henkilöresursseja joulukylälle antoivat viestintätoimisto, kasvatus ja perheasiat, kiinteistötoimisto ja Keski-Lahden seurakunta. Yhtymän seurakunnat antoivat oman henkilöstöressurssinsa heidän omana kylävastuupäivänään.

Ympäristötoimikunta

Ympäristötoimikunnan tehtäviin kuuluu ympäristöasioiden koordinointi ja kehittäminen, henkilökunnan ympäristökoulutus sekä erilaisten tapahtumien järjestäminen.

Ympäristötoimikunta käynnistää ja valmistelee ympäristödiplomin hankintaprosessin.

Valmistauduttiin ympäristödiplomin uusintahakuun mm. varmistamalla minimikriteerien täyttyminen Nastolan seurakunnan osalta ja terävöittämällä päätöksentekoprosesseja. Nastolan seurakuntaan muodostettiin oma ympäristöryhmä kehittämään toimintoja ympäristödiplomin mukaisiksi.

Vuonna 2017 toimittiin kolmessa verkostossa, joissa sidosryhmiä yhteensä yli 20. Verkostot toteuttivat kaksi tapahtumaa Lahdessa: Etelä-Suomen suurten seurakuntien ympäristövastaavien tapaaminen ja Ympäristökylä Lanun aukiolla. Uusina sidosryhminä metsien suojeluun liittyen Nastola-seura, Päijät-Hämeen lintutieteellinen yhdistys ja ELY-keskus.

Valmiustoimikunta

Valmiustoimikunnan tehtävänä on toimia valmiusasioiden valmistelevana elimenä, vastata normaaliolojen aikana valmiustoimen suunnittelusta, koulutuksesta ja yhteistoimintasuhteista, huolehtia henkisen huollon valmiudesta ja varmistaa edellytykset seurakunnallisen toiminnan jatkamiselle poikkeusoloissa sekä hyväksyä valmiussuunnitelman yksikkökohtaiset toimintasuunnitelmat ja niihin tehdyt muutokset.

Lahden seurakuntayhtymä osallistui syksyllä yhdessä eri toimijoiden kanssa Häme 2017 -valmiusharjoitukseen. Syksyn valmiusharjoitus nosti esiin käytännön ongelmia, jotka tulisi huomioida valmiussuunnitelmassa. Uusille kuolinviestipäivystäjille annettiin koulutusta.

Kansallisen veteraanipäivän valtakunnallinen pääjuhla Lahdessa

Kansallisen veteraanipäivän valtakunnallinen pääjuhla järjestettiin Lahdessa viimeistä kertaa. Järjestelyt olivat onnistuneet ja seurakuntayhtymä oli mukana sovitusti.

Missiokauppa

Missiokauppa on siirretty 1.4.2017 alkaen diakonian ja sairaalasielunhoidon yksikköön.

Avustukset seurakunnalliseen toimintaan

Avustuksia seurakunnalliseen toimintaan myönnettiin 19 hakijalle yhteensä 26.700 euroa.

MUU YHTEINEN SEURAKUNTATYÖ

	TA kuluva 2017	TA muutokset 2017	TA muutosten jälkeen 2017	Toteuma 2017	Yli-ali	T-%
▼ Toimintatuotot						
▪ Korvaukset						
▪ Myyntituotot	-10.000		-10.000	-4.369,15	-5.630,85	43,7
▪ Maksutuotot				-644,00	644,00	0,0
▪ Vuokratuotot	-5.600		-5.600	-5.357,04	-242,96	95,7
▪ Metsätalouden tuotot						
▪ Kolehdit, keräykset ja lahjoitusvarat				-190,70	190,70	0,0
▪ Tuet ja avustukset						
▪ Muut toimintatuotot				-285,00	285,00	0,0
▪ Toimintatuotot (ulkoiset)	-15.600		-15.600	-10.845,89	-4.754,11	69,5
▼ Toimintakulut						
▪ Valmisteverastojen muutos						
▪ Valmistus omaan käyttöön						
▼ Henkilöstökulut	28.800		28.800	-14.918,30	43.718,30	-51,8
▪ Palkat ja palkkiot	28.800		28.800	388,40	28.411,60	1,3
▪ Henkilösivukulut				-15.306,70	15.306,70	0,0
▪ Henkilökulujen oikaisuerät						
▪ Palvelujen ostot	41.100		41.100	51.572,23	-10.472,23	125,5
▪ Investointi						
▪ Vuokrakulut	5.900		5.900	4.994,67	905,33	84,7
▼ Aineet ja tarvikkeet	9.300		9.300	16.161,14	-6.861,14	173,8
▪ Ostot tilikauden aikana	9.300		9.300	16.161,14	-6.861,14	173,8
▪ Varastojen lisäys (+) tai vähennys (-)						
▪ Annetut avustukset	32.100		32.100	25.885,70	6.214,30	80,6
▪ Muut toimintakulut				2.551,87	-2.551,87	0,0
▪ Toimintakulut (ulkoiset)	117.200		117.200	86.247,31	30.952,69	73,6
▪ Toimintakate 1 (ulkoinen)	101.600		101.600	75.401,42	26.198,58	74,2
▪						
▪ Toimintatuotot (sisäiset)						
▪ Toimintakulut (sisäiset)				3.318,81	-3.318,81	0,0
▪ Toimintakate 2 (ulkoinen ja sisäinen)	101.600		101.600	78.720,23	22.879,77	77,5
▪						
▪ Poistot ja arvonalentumiset						
▼ Laskennalliset erät						
▪ Sisäiset korkokulut						
▪ Sisäiset vyörytyserät				13.647,69	-13.647,69	0,0
▪ Työalakate (ulkoiset ja sisäiset)	101.600		101.600	92.367,92	9.232,08	90,9

YHTEISET TYÖMUODOT, Yhteensä

	TA kuluva 2017	TA muutokset 2017	TA muutosten jälkeen 2017	Toteuma 2017	Yli-ali	T-%
▼ Toimintatuotot						
▪ Korvaukset	-578.300	0	-578.300	-593.367,67	15.067,67	102,6
▪ Myyntituotot	-13.000		-13.000	-8.888,86	-4.111,14	68,4
▪ Maksutuotot	-1.060.750	-25.000	-1.085.750	-1.236.234,33	150.484,33	113,9
▪ Vuokratuotot	-132.000		-132.000	-147.576,25	15.576,25	111,8
▪ Metsätalouden tuotot						
▪ Kolehdit, keräykset ja lahjoitusvarat	-43.900		-43.900	-53.322,46	9.422,46	121,5
▪ Tuet ja avustukset	-83.600		-83.600	-88.892,97	5.292,97	106,3
▪ Muut toimintatuotot	-4.700		-4.700	-28.565,70	23.865,70	607,8
▪ Toimintatuotot (ulkoiset)	-1.916.250	-25.000	-1.941.250	-2.156.848,24	215.598,24	111,1
▼ Toimintakulut						
▪ Valmisteverastojen muutos						
▪ Valmistus omaan käyttöön						
▼ Henkilöstökulut	4.220.342	-18.450	4.201.892	3.979.564,81	222.327,19	94,7
▪ Palkat ja palkkiot	3.258.951	-3.026	3.255.925	3.147.872,41	108.052,59	96,7
▪ Henkilösivukulut	961.391	-15.424	945.967	863.802,29	82.164,71	91,3
▪ Henkilökulujen oikaisuerät				-32.109,89	32.109,89	0,0
▪ Palvelujen ostot	1.213.350	0	1.213.350	1.227.178,90	-13.828,90	101,1
▪ Investointi				0,00	0,00	0,0
▪ Vuokratulut	125.850		125.850	149.311,63	-23.461,63	118,6
▼ Aineet ja tarvikkeet	592.862	46.500	639.362	619.167,80	20.194,20	96,8
▪ Ostot tilikauden aikana	592.862	46.500	639.362	619.167,80	20.194,20	96,8
▪ Varastojen lisäys (+) tai vähennys (-)						
▪ Annetut avustukset	187.300		187.300	178.917,25	8.382,75	95,5
▪ Muut toimintakulut	8.750		8.750	64.632,14	-55.882,14	738,7
▪ Toimintakulut (ulkoiset)	6.348.454	28.050	6.376.504	6.218.772,53	157.731,47	97,5
▪ Toimintakate 1 (ulkoinen)	4.432.204	3.050	4.435.254	4.061.924,29	373.329,71	91,6
▪						
▪ Toimintatuotot (sisäiset)	-842.500		-842.500	-1.688.413,98	845.913,98	200,4
▪ Toimintakulut (sisäiset)	1.877.066		1.877.066	2.884.507,04	-1.007.441,04	153,7
▪ Toimintakate 2 (ulkoinen ja sisäinen)	5.466.770	3.050	5.469.820	5.258.017,35	211.802,65	96,1
▪						
▪ Poistot ja arvonalentumiset	5.200		5.200	6.789,49	-1.589,49	130,6
▼ Laskennalliset erät						
▪ Sisäiset korkokulut						
▪ Sisäiset vyörytyserät				1.657.012,89	-1.657.012,89	0,0
▪ Työalakat (ulkoiset ja sisäiset)	5.471.970	3.050	5.475.020	6.921.819,73	-1.446.799,73	126,4

Hautaustoimi/ Hautausmaahallinto ja varsinainen hautaustoimi**Tehtävä**

Hautausmaahallinnon tehtäväalueeseen kuuluu hautausmaatoimiston aiheuttamat kulut. Varsinaisen hautaustoimen tehtäväalueeseen kuuluvat vainajan säilyttäminen, kuljettaminen ja tuhkaaminen, haudan kaivu, peitto ja peruskunnostus sekä omaisten palvelu hautausasioissa ja hautaustilaisuuksien puitteiden järjestelyt.

Seurakuntayhtymän strategian ja vuoden 2017 painopisteiden toteuttaminen

Toimintavuoden aikana pidettiin yhteistyöpalavereja lähiseurakuntien hautaustoimesta vastaavien sekä hautaustoimistojen kanssa. Yhteistyötä yli työalarajojen on tiivistetty kiinteistötoimen kanssa tehdyn yhteistyösopimuksen mukaan.

Yhteisen kirkkovaltuuston vahvistama painopiste: Uskon ja isänmaan juhluvuosi – iltarukous tavaksi

- Hautaustoimessa on toimittu hautausperinteen mukaan.
- Mustankallion hautausmaalla järjestettiin hautausmaan 100-vuotisjuhla.

Hautaustoimen oma painopiste: Käytäntöjen yhteensovittaminen Nastolan hautausmaan kanssa

- Käytäntöjä Nastolan hautaustilaisuuksissa on tarkistettu ja sovitettu yhteen.

Vuoden 2017 tavoitteet ja niiden toteutuminen**1. Krematoriotoiminta**

- uuden krematorion myötä tuhkauksen hinnoittelun pitäminen tasaisena
- yhteistyö osakasseurakuntien ja hautaustoimistojen kesken

Tuhkauksen hinnoittelu on voitu pitää tasaisena tuhkauskasvun vuoksi.

2. Nastolan hautausmaa

- jatketaan hautausmaiden käytäntöjen yhtenäistämistä ja samassa yhteydessä aloitetaan hautausmaiden käyttösuunnitelmien ja hautaustoimen ohjesäännön päivittäminen
- Nastolan hautausmaan mittauksen ja kartoituksen viimeistely karttaohjelmistoon

Hautaustoimen ohjesäännön päivitys on aloitettu ja käyttösuunnitelmien päivitystä on jatkettu. Nastolan hautausmaan kartoituksen viimeistely on edistynyt hyvin.

3. Ympäristötavoite: Jätehuollon kehittäminen hautausmailla

- Nastolan hautausmaan jätehuollon yhtenäistäminen Lahden hautausmaiden käytäntöjen mukaiseksi

Nastolan hautausmaan jätehuolto on järjestetty samoin kuin muillakin hautausmailla.

Hautaustoimi/ Hautausmaahallinto ja
varsinainen hautaustoimi

Hautaukset Lahden seurakuntayhtymän hautausmailla vuosina 2015–2017

Levon hautausmaa	2017	2016	2015
arkut	93	95	105
urnat	275	297	263
muistolehto	162	149	155
yhteensä	530	541	523

Läntinen hautausmaa

arkut	78	66	83
urnat	141	123	128
muistolehto	37	33	20
yhteensä	256	222	231

Mustankallion hautausmaa

arkut	54	45	66
urnat	128	128	139
muistolehto	0	0	0
yhteensä	182	173	205

Vanha hautausmaa

arkut	3	6	2
urnat	35	32	35
muistolehto	24	9	19
yhteensä	62	47	56

Nastolan hautausmaa

arkut	32	52	52
urnat	82	78	58
muistolehto	0	1	
sirottelu	14	14	17
yhteensä	128	145	127

Yhteensä	1 158	1 128	1 142
arkut	260	264	308
urnat	661	658	623
muistolehto	223	192	194
sirottelu	14	14	17
tuhkahautausprosentti	77,5	76,6	73,0
tuhkaukset/ uusi krematorio		1 561	
ulkopaikkakuntalaiset %	28,7	13	
osakasseurakunnan jäsenet %	71,3	87	
tuhkaukset yhteensä	2 064	1 616	1 608

HAUTAUSTOIMI, Hautausmaahallinto

	TA kuluva 2017	TA muutokset 2017	TA muutosten jälkeen 2017	Toteuma 2017	Yli-ali	T-%
▼ Toimintatuotot						
▪ Korvaukset						
▪ Myyntituotot						
▪ Maksutuotot						
▪ Vuokratuotot						
▪ Metsätalouden tuotot						
▪ Kolehdit, keräykset ja lahjoitusvarat						
▪ Tuet ja avustukset				-80,34	80,34	0,0
▪ Muut toimintatuotot						
▪ Toimintatuotot (ulkoiset)				-80,34	80,34	0,0
▼ Toimintakulut						
▪ Valmisteverastojen muutos						
▪ Valmistus omaan käyttöön						
▼ Henkilöstökulut	94.720	-1.600	93.120	98.895,69	-5.775,69	106,2
▪ Palkat ja palkkiot	72.800	-1.232	71.568	77.168,16	-5.600,16	107,8
▪ Henkilösivukulut	21.920	-368	21.552	21.727,53	-175,53	100,8
▪ Henkilökulujen oikaisuerät						
▪ Palvelujen ostot	9.000		9.000	16.046,63	-7.046,63	178,3
▪ Investointi						
▪ Vuokrakulut	2.000		2.000	5.887,12	-3.887,12	294,4
▼ Aineet ja tarvikkeet	1.850		1.850	1.268,94	581,06	68,6
▪ Ostot tilikauden aikana	1.850		1.850	1.268,94	581,06	68,6
▪ Varastojen lisäys (+) tai vähennys (-)						
▪ Annetut avustukset						
▪ Muut toimintakulut	800		800	800,00	0,00	100,0
▪ Toimintakulut (ulkoiset)	108.370	-1.600	106.770	122.898,38	-16.128,38	115,1
▪ Toimintakate 1 (ulkoinen)	108.370	-1.600	106.770	122.818,04	-16.048,04	115,0
▪						
▪ Toimintatuotot (sisäiset)				-1.147,93	1.147,93	0,0
▪ Toimintakulut (sisäiset)	10.994		10.994	13.128,96	-2.134,96	119,4
▪ Toimintakate 2 (ulkoinen ja sisäinen)	119.364	-1.600	117.764	134.799,07	-17.035,07	114,5
▪						
▪ Poistot ja arvonalentumiset						
▼ Laskennalliset erät						
▪ Sisäiset korkokulut						
▪ Sisäiset vyörytyserät				-29.283,12	29.283,12	0,0
▪ Työalakate (ulkoiset ja sisäiset)	119.364	-1.600	117.764	105.515,95	12.248,05	89,6

HAUTAUSTOIMI, Varsinainen hautaus toimi

	TA kuluva 2017	TA muutokset 2017	TA muutosten jälkeen 2017	Toteuma 2017	Yli-ali	T-%
▼ Toimintatuotot						
▪ Korvaukset						
▪ Myyntituotot						
▪ Maksutuotot	-194.000		-194.000	-210.845,08	16.845,08	108,7
▪ Vuokratuotot						
▪ Metsätalouden tuotot						
▪ Kolehdit, keräykset ja lahjoitusvarat						
▪ Tuet ja avustukset				-60,00	60,00	0,0
▪ Muut toimintatuotot						
▪ Toimintatuotot (ulkoiset)	-194.000		-194.000	-210.905,08	16.905,08	108,7
▼ Toimintakulut						
▪ Valmisteverastojen muutos						
▪ Valmistus omaan käyttöön						
▼ Henkilöstökulut	356.780	-6.000	350.780	303.625,24	47.154,76	86,6
▪ Palkat ja palkkiot	274.610	-5.265	269.345	238.499,01	30.845,99	88,5
▪ Henkilösivukulut	82.170	-735	81.435	67.146,99	14.288,01	82,5
▪ Henkilökulujen oikaisuerät				-2.020,76	2.020,76	0,0
▪ Palvelujen ostot	178.450		178.450	150.217,18	28.232,82	84,2
▪ Investointi						
▪ Vuokrakulut						
▼ Aineet ja tarvikkeet	50.530		50.530	40.168,75	10.361,25	79,5
▪ Ostot tilikauden aikana	50.530		50.530	40.168,75	10.361,25	79,5
▪ Varastojen lisäys (+) tai vähennys (-)						
▪ Annetut avustukset						
▪ Muut toimintakulut	600		600	2.085,01	-1.485,01	347,5
▪ Toimintakulut (ulkoiset)	586.360	-6.000	580.360	496.096,18	84.263,82	85,5
▪ Toimintakate 1 (ulkoinen)	392.360	-6.000	386.360	285.191,10	101.168,90	73,8
▪						
▪ Toimintatuotot (sisäiset)						
▪ Toimintakulut (sisäiset)						
▪ Toimintakate 2 (ulkoinen ja sisäinen)	392.360	-6.000	386.360	285.191,10	101.168,90	73,8
▪						
▪ Poistot ja arvonalentumiset	650		650	17.433,32	-16.783,32	2.682,0
▼ Laskennalliset erät						
▪ Sisäiset korkokulut						
▪ Sisäiset vyörytyserät				136.731,50	-136.731,50	0,0
▪ Työalakate (ulkoiset ja sisäiset)	393.010	-6.000	387.010	439.355,92	-52.345,92	113,5

Hautaustoimi/ Hautausmaakiinteistöt**Tehtävä**

Hautausmaakiinteistöjen tehtäväalueeseen kuuluu hautausmaiden perustaminen, rakentaminen, peruskorjaukset, yleishoito ja ylläpitotyöt. Tehtäväalueeseen kuuluu myös hautaukseen kuuluvien rakennusten kuten krematorion, vainajien säilytystilojen, hautausmaiden huoltorakennusten ja sosiaalityötilojen ylläpitotyöt, rakennusten rakentaminen ja peruskorjaukset. Sankarihautausmaiden ja muiden kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden hautojen hoidosta aiheutuneet kustannukset kuuluvat myös hautausmaakiinteistöihin.

Seurakuntayhtymän strategian ja vuoden 2017 painopisteiden toteuttaminen

Toimintavuoden aikana pidettiin yhteistyöpalavereja lähiseurakuntien hautaustoimesta vastaavien, Lahden kaupungin kunnallistekniikan ja kaupunginpuutarhurin kanssa. Yhteistyötä yli työalarajojen on tiivistetty kiinteistötoimen kanssa tehdyn yhteistyösopimuksen mukaan. Seurakuntien kanssa yhteistyönä toteutettiin Lutheruusuistutus Ristinkirkon rinteeseen ja omenapuuistutukset kirkkoille helatorstaina.

Yhteisen kirkkovaltuuston vahvistama painopiste: Uskon ja isänmaan juhlavuosi – iltarukous tavaksi

- Sankarihautausmaita kunnostettiin.

Työmuodon omat painopisteet:

Läntisen hautausmaan uuden urnahautaosaston rakennustöiden loppuun saattaminen

- Uusi urnahauta-osasto saatiin pääpiirteissään valmiiksi. Katoksen viimeistelyä jatketaan keväällä ja investointisuunnitelmaan on merkitty vuodelle 2020 pergolan rakentaminen.

Levon huoltorakennuksen peruskorjaustyön suunnittelu

- Toiselle kasvihuoneelle on saatu purkulupa ja toiselle sitä tullaan hakemaan. Huoltorakennuksen tiloja on otettu varastokäyttöön ja tulevaisuuden tilatarpeita selvitetään.

Levon hautausmaan vanhan pysäköintialueen ja kulkuteiden asfaltointien korjaaminen sekä kiinteistöjen piha-alueiden kohentaminen vesi-, viemäri- ja sähköjohtotöiden jälkeen

- Hautausmaan pysäköinti- ja kulkualueiden korjaustyöt on aloitettu ja pohjatyöt tehtiin syksyllä 2017. Asfaltointi ja viimeistelytyöt siirtyivät tehtäväksi keväälle 2018 sääolosuhteiden takia.

Nastolan hautausmaan uuden huoltorakennuksen suunnittelu

- Nastolan uuden huoltorakennuksen suunnittelu käynnistetään yhdessä Mustankallion hautausmaan huoltorakennuksen kanssa alkuvuodesta 2018.

Vuoden 2017 tavoitteet ja niiden toteutuminen

1. Läntisen hautausmaan uurnahautaosastojen AU1 ja AU2 rakentaminen
  - rakennustyön loppuunsaattaminen

Uuden uurnahauta-alueen istutustyöt saatiin tehtyä ja katos rakennettua. Katoksen viimeistelyä jatketaan keväällä. Vuonna 2020 on tarkoitus rakentaa vielä pergola, joka on merkitty hyväksytyyn käyttösuunnitelmaan.

2. Levonkadun eteläpuolella olevan metsäalueen hoitotyöt ja alueen suunnittelun aloittaminen

Levonkadun eteläpuolella olevan metsäalueen nuorta istutusmetsikköä harvennettiin. Uuden hauta-alueen suunnittelu on aloitettu.

3. Nastolan hautausmaan kiinteistöt
  - Nastolan hautausmaan kiinteistöjen kunnon ja korjaustarpeen selvittäminen

Nastolan hautausmaan huoltorakennuksen korjaustarpeet on selvitetty.

4. Ympäristötavoite
  - Uuden krematorion päästöjen seuranta ja lämmön talteenoton hyödyntäminen
  - Kiinteistöjen energiakulutuksien jatkuva seuranta

Krematorion päästöjä seurataan tuhkaustasolla ja raportti vuotuisista päästöistä toimitetaan ympäristöviranomaisille vuosittain. Kiinteistöjen energian kulutuksia seurataan ja krematorion lämmöntalteenoton tuottaman lämmön ja kasvihuoneille tehtyjen toimenpiteiden avulla Levon hautausmaan lämmönkulutusta väheni 19 % vuodesta 2016.

Energian kulutus hautausmaiden kiinteistöissä 2017:

	2017	2016	%
Lämpö	914,0 MWh	1 127,8 MWh	– 19,0 %
Sähkö	574,2 MWh	697,5 MWh	– 17,7 %
Vesi	3 078,1 m ³	3 670,5 m ³	– 16,1 %
Vuoden 2017 kulutuksesta ostoenergian osuus 720,2 MWh ja loppu on Levon krematorion lämmöntalteenotosta saatavaa energiaa.			

Uuden krematorion tuhkausten laskennalliset päästöt:

Tuhkauksia 2 064 kpl	g/tuhkaus	g/ vuosi	vaatimus (mg/Nm³)	mitattu (mg/Nm³)
Hiukkaset	0,27	557,28	10	0,2
Elohopea	0,001	2,064	0,1	< 0,0005
CO	2,0	4128	50	1,5
Ympäristöluvassa vaaditut savukaasun happipitoisuudet olivat lupaehtojen mukaiset.				

HAUTAUSMAAKIINTEISTÖT

	TA kuluva 2017	TA muutokset 2017	TA muutosten jälkeen 2017	Toteuma 2017	Yli-ali	T-%
▼ Toimintatuotot						
▪ Korvaukset						
▪ Myyntituotot						
▪ Maksutuotot	-597.000		-597.000	-756.759,23	159.759,23	126,8
▪ Vuokratuotot				-2.010,00	2.010,00	0,0
▪ Metsätalouden tuotot						
▪ Kolehdit, keräykset ja lahjoitusvarat						
▪ Tuet ja avustukset				-142,35	142,35	0,0
▪ Muut toimintatuotot				-1.334,00	1.334,00	0,0
▪ Toimintatuotot (ulkoiset)	-597.000		-597.000	-760.245,58	163.245,58	127,3
▼ Toimintakulut						
▪ Valmisteverastojen muutos						
▪ Valmistus omaan käyttöön						
▼ Henkilöstökulut	823.650	-13.900	809.750	843.142,79	-33.392,79	104,1
▪ Palkat ja palkkiot	632.950	-10.976	621.974	666.632,23	-44.658,23	107,2
▪ Henkilösivukulut	190.700	-2.924	187.776	187.629,52	146,48	99,9
▪ Henkilökulujen oikaisuerät				-11.118,96	11.118,96	0,0
▪ Palvelujen ostot	164.200		164.200	185.447,30	-21.247,30	112,9
▪ Investointi				0,00	0,00	0,0
▪ Vuokrakulut	324.300		324.300	336.451,00	-12.151,00	103,7
▼ Aineet ja tarvikkeet	215.050		215.050	208.048,00	7.002,00	96,7
▪ Ostot tilikauden aikana	215.050		215.050	208.048,00	7.002,00	96,7
▪ Varastojen lisäys (+) tai vähennys (-)						
▪ Annetut avustukset						
▪ Muut toimintakulut	4.100		4.100	12.452,48	-8.352,48	303,7
▪ Toimintakulut (ulkoiset)	1.531.300	-13.900	1.517.400	1.585.541,57	-68.141,57	104,5
▪ Toimintakate 1 (ulkoinen)	934.300	-13.900	920.400	825.295,99	95.104,01	89,7
▪						
▪ Toimintatuotot (sisäiset)	-11.000		-11.000	-16.730,17	5.730,17	152,1
▪ Toimintakulut (sisäiset)	1.800		1.800	642,80	1.157,20	35,7
▪ Toimintakate 2 (ulkoinen ja sisäinen)	925.100	-13.900	911.200	809.208,62	101.991,38	88,8
▪						
▪ Poistot ja arvonalentumiset	295.470		295.470	267.376,18	28.093,82	90,5
▼ Laskennalliset erät						
▪ Sisäiset korkokulut						
▪ Sisäiset vyörytyserät				482.806,58	-482.806,58	0,0
▪ Työalakate (ulkoiset ja sisäiset)	1.220.570	-13.900	1.206.670	1.559.391,38	-352.721,38	129,2

HAUTAUSTOIMI, Yhteensä

	TA kuluva 2017	TA muutokset 2017	TA muutosten jälkeen 2017	Toteuma 2017	Yli-ali	T-%
▼ Toimintatuotot						
▪ Korvaukset						
▪ Myyntituotot						
▪ Maksutuotot	-791.000		-791.000	-967.604,31	176.604,31	122,3
▪ Vuokratuotot				-2.010,00	2.010,00	0,0
▪ Metsätalouden tuotot						
▪ Kolehdit, keräykset ja lahjoitusvarat						
▪ Tuet ja avustukset				-282,69	282,69	0,0
▪ Muut toimintatuotot				-1.334,00	1.334,00	0,0
▪ Toimintatuotot (ulkoiset)	-791.000		-791.000	-971.231,00	180.231,00	122,8
▼ Toimintakulut						
▪ Valmisteverastojen muutos						
▪ Valmistus omaan käyttöön						
▼ Henkilöstökulut	1.275.150	-21.500	1.253.650	1.245.663,72	7.986,28	99,4
▪ Palkat ja palkkiot	980.360	-17.473	962.887	982.299,40	-19.412,40	102,0
▪ Henkilösivukulut	294.790	-4.027	290.763	276.504,04	14.258,96	95,1
▪ Henkilökulujen oikaisuerät				-13.139,72	13.139,72	0,0
▪ Palvelujen ostot	351.650		351.650	351.711,11	-61,11	100,0
▪ Investointi				0,00	0,00	0,0
▪ Vuokratulut	326.300		326.300	342.338,12	-16.038,12	104,9
▼ Aineet ja tarvikkeet	267.430		267.430	249.485,69	17.944,31	93,3
▪ Ostot tilikauden aikana	267.430		267.430	249.485,69	17.944,31	93,3
▪ Varastojen lisäys (+) tai vähennys (-)						
▪ Annetut avustukset						
▪ Muut toimintakulut	5.500		5.500	15.337,49	-9.837,49	278,9
▪ Toimintakulut (ulkoiset)	2.226.030	-21.500	2.204.530	2.204.536,13	-6,13	100,0
▪ Toimintakate 1 (ulkoinen)	1.435.030	-21.500	1.413.530	1.233.305,13	180.224,87	87,3
▪						
▪ Toimintatuotot (sisäiset)	-11.000		-11.000	-17.878,10	6.878,10	162,5
▪ Toimintakulut (sisäiset)	12.794		12.794	13.771,76	-977,76	107,6
▪ Toimintakate 2 (ulkoinen ja sisäinen)	1.436.824	-21.500	1.415.324	1.229.198,79	186.125,21	86,8
▪						
▪ Poistot ja arvonalentumiset	296.120		296.120	284.809,50	11.310,50	96,2
▼ Laskennalliset erät						
▪ Sisäiset korkokulut						
▪ Sisäiset vyörytyserät				590.254,96	-590.254,96	0,0
▪ Työalakate (ulkoiset ja sisäiset)	1.732.944	-21.500	1.711.444	2.104.263,25	-392.819,25	123,0

Kiinteistötoimi

Kiinteistötoimi**Tehtävä**

Kiinteistötoimen tehtävänä on luoda ja ylläpitää tarkoituksenmukaiset puitteet jumalanpalveluselämälle ja seurakuntatyölle. Kiinteistötoimi vastaa omistajan edustajana Lahden seurakuntayhtymän kiinteistöomaisuuden säilymisestä ja kunnossapidosta, kiinteistöjen tuottavuudesta ja tilojen tehokkaasta käytöstä sekä vahtimestari-, suntio-, siivous- ja ruokahuoltopalveluista.

Seurakuntayhtymän strategian ja vuoden 2017 painopisteiden toteuttaminen

Piha-alueisiin on panostettu järjestämällä talkoita, parantamalla alueiden viihtyisyyttä istutuksilla ja kunnostamalla leikkivälineitä. Suurimpina hankkeina olivat Jalkarannan seurakuntakodin piha-alueen maanrakennustyöt, Upilan leirikeskuksen monitoimikaukalon toteuttaminen ja Nastolan seurakuntatalon piha-alueen viihtyisyyden parantaminen. Itsenäisyyspäivänä toteutettiin kirkkojen juhluväläistus.

Yhteisen kirkkovaltuuston vahvistama painopiste: Uskon ja isänmaan juhluvuosi – iltarukous tavaksi

- Olemme olleet luomassa kirkkoista kutsuvia ja turvallisia paikkoja kokoontua iltarukoukseen.

Kiinteistötoimen oma painopiste: Toimintatapojen kehittäminen palvelemaan seurakuntalaisia ja työmuotoja tehokkaammin ja joustavammin

- Vahtimestarien tavoitettavuutta on parannettu ja kehitetty vahtimestaritoimintaa palvelemaan paremmin seurakunnan tiloja varanneita seurakuntalaisia. Kiinteistötoimi on ollut aktiivisesti mukana tukemassa työmuotoja yhteisten tapahtumien järjestämisessä.

Vuoden 2017 tavoitteet ja niiden toteutuminen

1. Jalkarannan seurakuntakodin peruskorjauksen suorittaminen
  - Toteutus pysyi aikataulussa.
  - Rakennusurakat pysyivät talousarviossa, mutta korjaustoiminnan haasteellisuuden vuoksi rakennusaikaisen suunnittelun ja valvonnan kustannukset ylittyivät arvioidusta.
2. Nastolan kirkon korjausten suunnittelu
  - Nastolan kirkon katon korjaussuunnittelu on käynnistetty, suunnitteluryhmä valittu ja aloituskokous pidetty.
  - Nastolan kirkon julkisivumaalauksen korjaussuunnittelu liitettiin yhteen katon korjaussuunnittelun kanssa ja suunnittelu on aloitettu.
3. Sähköisen kiinteistöjärjestelmien käytön lisääminen
  - Haahtelan kiinteistötieto-ohjelmistoon on päivitetty kiinteistöjen perustiedot.
  - Työyksiköiden käyttämien tilojen tarkastaminen ja syöttäminen ohjelmaan jää tehtäväksi vuodelle 2018

4. Ympäristötavoite: Energiatehokkuuden lisääminen

- Kiinteistöjen energian kulutusta on seurattu kuukausitasolla. Kylmän kevään ja kesän johdosta lämpöenergian kulutus on kasvanut edellisvuodesta etenkin kirkkoilla, joissa ilmanvaihtoa on tehostettu toiminnan kasvaessa. Lämmityskustannukset laskivat kuitenkin 2 % ja sähköenergiankustannukset 6,6 % vuodesta 2016.
- Kolme kiinteistöä liitettiin ulkoiseen seurantapalveluun energiategokkuuden lisäämiseksi.

Tunnuslukuja

	2017	2016	%
Lämpö (normeerattu)	5 346,1 MWh	5 000,5 MWh	+ 6,9 %
Sähkö	2 826,5 MWh	2 794,4 MWh	+ 1,1 %
Vesi	11 697,2 m ³	10 288,5 m ³	+ 13,7 %

Lämmönkulutus kasvoi kylmän kesän vuoksi. Kulutuksen kasvusta huolimatta lämmityskustannukset laskivat hieman, koska kulutus kasvoi pääosin kesäkuukausina, jolloin energian hinta on huomattavasti talvea edullisempi. Talvikuukausien kulutus oli taas hieman edellisvuosia pienempi.

Yhteisö: Lahden seurakuntayhtymä
 Omistus: Kaikki
 Kiinteistöalue: Kaikki
 Omaisuuslaji: Kaikki
 Ryhmä: Kaikki
 Päiväys: 31.12.2017

Pääkiinteistöalue	Tontit		Rakennukset		Huoneistot	
Nimi	kpl	m2	kpl	brm ²	kpl	htm ²
Kiinteistöt						
Hautausmaan kiinteistöt	12	970 035	20	7 646	1	25
Kirkot	5	52 177	14	10 580	4	291
Leiri- ja kurssikeskukset	8	1 130 824	41	10 895	4	295
Metsäalueet	1	873 400	2	29	0	0
Muut kiinteistöt	9	53 210	4	7 459	0	0
Osakehuoneistot (toimitilat)	0	0	0	0	7	1 155
Seurakuntatalot	12	67 784	20	14 450	9	515
Vuokrahuoneistot (toimitilat)	0	0	0	0	5	670
Yhteensä:	47	3 147 430	101	51 059	30	2 951
507 Asuintalot ja osakehuoneistot						
Tukirahaston huoneistot	0	0	0	0	13	450
Seurakuntayhtymän osakehuoneistot	0	0	0	0	15	967
Rahastojen huoneistot	0	0	0	0	18	858
Y-Säätiön vuokra-asunnot	0	0	0	0	14	507
Yhteensä:	0	0	0	0	60	2 782
510 Asunto-osakeyhtiöt						
As. Oy Nastolan Anttilanmäki	0	0	0	0	15	1 007
As. Oy Nastolan Anttilanrinne	0	0	0	0	20	1 339
Yhteensä:	0	0	0	0	35	2 346
Kaikki yhteensä :	47	3 147 430	101	51 059	125	8 079

KIINTEISTÖTOIMI

	TA kuluva 2017	TA muutokset 2017	TA muutosten jälkeen 2017	Toteuma 2017	Yli-ali	T-%
▼ Toimintatuotot						
▪ Korvaukset						
▪ Myyntituotot						
▪ Maksutuotot	-51.700		-51.700	-36.524,24	-15.175,76	70,6
▪ Vuokratuotot	-988.780		-988.780	-964.490,92	-24.289,08	97,5
▪ Metsätalouden tuotot	-4.000		-4.000	-2.125,10	-1.874,90	53,1
▪ Kolehdit, keräykset ja lahjoitusvarat						
▪ Tuet ja avustukset	0		0	-142,35	142,35	0,0
▪ Muut toimintatuotot				-2.930,00	2.930,00	0,0
▪ Toimintatuotot (ulkoiset)	-1.044.480		-1.044.480	-1.006.212,61	-38.267,39	96,3
▼ Toimintakulut						
▪ Valmisteverastojen muutos						
▪ Valmistus omaan käyttöön						
▼ Henkilöstökulut	1.287.825	-21.800	1.266.025	1.138.128,86	127.896,14	89,9
▪ Palkat ja palkkiot	990.030	-17.692	972.338	895.572,46	76.765,54	92,1
▪ Henkilösivukulut	297.795	-4.108	293.687	249.765,75	43.921,25	85,0
▪ Henkilökulujen oikaisuerät				-7.209,35	7.209,35	0,0
▪ Palvelujen ostot	821.750		821.750	811.437,27	10.312,73	98,7
▪ Investointi				0,00	0,00	0,0
▪ Vuokrakulut	558.010		558.010	557.970,13	39,87	100,0
▼ Aineet ja tarvikkeet	994.410		994.410	986.745,56	7.664,44	99,2
▪ Ostot tilikauden aikana	994.410		994.410	982.931,10	11.478,90	98,8
▪ Varastojen lisäys (+) tai vähennys (-)				3.814,46	-3.814,46	0,0
▪ Annetut avustukset				475,00	-475,00	0,0
▪ Muut toimintakulut	285.340		285.340	269.699,10	15.640,90	94,5
▪ Toimintakulut (ulkoiset)	3.947.335	-21.800	3.925.535	3.764.455,92	161.079,08	95,9
▪ Toimintakate 1 (ulkoinen)	2.902.855	-21.800	2.881.055	2.758.243,31	122.811,69	95,7
▪						
▪ Toimintatuotot (sisäiset)	-3.974.417		-3.974.417	-4.362.532,75	388.115,75	109,8
▪ Toimintakulut (sisäiset)	16.550		16.550	20.231,31	-3.681,31	122,2
▪ Toimintakate 2 (ulkoinen ja sisäinen)	-1.055.012	-21.800	-1.076.812	-1.584.058,13	507.246,13	147,1
▪						
▪ Poistot ja arvonalentumiset	1.340.180		1.340.180	1.465.944,58	-125.764,58	109,4
▼ Laskennalliset erät						
▪ Sisäiset korkokulut	0		0		0,00	
▪ Sisäiset vyörytyserät				91.392,72	-91.392,72	0,0
▪ Työalakate (ulkoiset ja sisäiset)	285.168	-21.800	263.368	-26.720,83	290.088,83	-10,1

Talousarvion ylitykset/alitukset

Toimintatuottojen ja toimintakulujen ylitykset/alitukset

Launeen seurakunnan toimintakate alittui 49.000 eurolla. Toimintatuottoja kertyi yhteensä 25.000 euroa suunniteltua enemmän. Merkittävimmät ylitykset kertyivät 9.000 euroa kolehtien, keräysten ja lahjoitusvarojen osalta sekä 10.000 euroa tukien ja avustusten osalta, josta pappisasessorin tehtävistä saatua korvausta oli 8.700 euroa. Toimintakulut alittuivat yhteensä 24.000 euroa. Merkittävimmät säästöt muodostuivat henkilöstökuluista, joissa alitusta oli 27.000 euroa. Henkilöstökulusäästöt muodostuivat virkavapaista ja sijaisuusjärjestelyistä.

Joutjärven seurakunnan toimintakate alittui 71.000 eurolla. Toimintakulut alittuivat yhteensä 76.000 eurolla. Eniten säästöä syntyi henkilöstökuluissa 73.000 euroa. Henkilöstökulujen säästö on aiheutunut osan vuotta täyttämättä olevista tehtävistä.

Nastolan seurakunnan toimintakate alittui 12.000 eurolla. Toimintatuottoja kertyi rahastojen korkotuotoista 19.000 euroa talousarviota enemmän.

Viestinnän toimintakate alittui 26.000 euroa. Alitus aiheutui arvioitua suuremmista ilmoitustuotoista.

Kasvatuksen ja perheasioiden yksikön toimintakate alitti talousarvion 227.000 eurolla. Toimintatuotot olivat 110.000 euroa talousarviota suuremmat. Leireille osallistuvien määrä kasvoi ja iltapäiväkerhoryhmiä toteutettiin yksi enemmän. Toimintakuluista suurimmat säästöt toteutuivat henkilöstökuluissa, jotka jäivät 171.000 euroa suunniteltua pienemmiksi. Henkilöstökulut ovat säästyneet toimintatapojen yhtenäistämisen ja täyttämättä olevien tehtävien vuoksi.

Diakonian ja sairaalasielunhoidon yksikön toimintakate alittui 67.000 eurolla. Toiminnan tuottoja toteutui 25.000 euroa talousarviota enemmän. Vuoden 2017 toimintansa aloittaneen Yhteisen keittiön lounastuottoja kertyi 31.000 euroa arviota enemmän. Toimintakulut olivat 42.000 euroa talousarviota pienemmät. Merkittävimmät säästöt 49.000 euroa muodostuivat aineista ja tarvikkeista, joista elintarvikesäästöjen osuus oli 41.000 euroa. Elintarvikesäästö toteutui ruokapankin lakkauttamisen vuoksi. Ruokapankki on korvattu Yhteisellä keittiöllä.

Leirikeskusyksikön toimintakate alitti talousarvion 26.000 eurolla. Toimintatuottoja kertyi 58.000 euroa talousarviota enemmän. Siikaniemen kurssikeskuksen kokonaiskäyttöasteen ja kävijämäärän kasvun myötä kioskimyynti-, ruokailu- ja majoitusmaksut olivat arvioitua suuremmat. Toimintakuluissa suurimmat ylitykset 12.000 euroa toteutuivat elintarvikkeissa sekä 9.000 euroa henkilöstökuluissa. Ylitykset johtuivat kokonaiskäyttöasteen ja kävijämäärän kasvusta.

Hautaustoimen toimintakate alittui 180.000 euroa. Alitus aiheutui toimintatuottojen 180.000 euroa talousarviota suuremmasta toteumasta. Maksutuottoja kertyi arvioitua enemmän hautojen lunastusmaksuista ja tuhkausmaksuista.

Kiinteistötoimen toimintakate alittui 123.000 euroa. Merkittävimmät säästöt 128.000 euroa toteutuivat henkilöstökuluissa. Henkilöstökulujen säästö on aiheutunut kolmen tehtävän täyttämättä jättämisestä. Henkilöstökulujen säästöä on syntynyt myös joiltakin osin eläkkeelle jääneiden henkilöiden tehtävien korvaamisesta ostopalveluilla.

LAHDEN SEURAKUNTAYHTYMÄ, Tuloslaskelmaosan toteumavertailu

	TP edellinen vuosi 2016	TA kuluva 2017	TA muutokset 2017	Toteuma 2017	Yli-ali	T-%
▼ Toimintatuotot	-10.045.709,37	-9.530.238,00	-25.000,00	-11.214.647,26	1.659.409,26	117,4
▪ Korvaukset	-641.351,42	-780.739,00	0,00	-760.574,06	-20.164,94	97,4
▪ Myyntituotot	-85.723,57	-106.400,00		-89.545,15	-16.854,85	84,2
▪ Maksutuotot	-2.209.123,43	-2.237.850,00	-25.000,00	-2.572.086,10	309.236,10	113,7
▪ Vuokratuotot	-1.104.678,88	-1.203.580,00		-1.188.795,71	-14.784,29	98,8
▪ Metsätalouden tuotot	-67.432,74	-4.000,00		-2.125,10	-1.874,90	53,1
▪ Kolehdit, keräykset ja lahjoitusvarat	-152.345,37	-81.300,00		-122.343,45	41.043,45	150,5
▪ Tuet ja avustukset	-204.128,94	-160.300,00		-175.244,44	14.944,44	109,3
▪ Muut toimintatuotot	-287.842,91	-16.300,00		-131.337,28	115.037,28	805,8
▪ Sisäiset tuotot	-5.293.082,11	-4.939.769,00		-6.172.595,97	1.232.826,97	125,0
▼ Toimintakulut	27.147.929,97	27.092.418,00	-83.950,00	27.796.796,48	-788.328,48	102,9
▼ Henkilöstökulut	13.038.628,12	13.523.709,00	-130.450,00	12.773.143,40	620.115,60	95,4
▪ Palkat ja palkkiot	10.204.152,53	10.426.005,00	-94.169,00	10.095.157,66	236.678,34	97,7
▪ Henkilösivukulut	2.962.312,45	3.097.704,00	-36.281,00	2.792.136,46	269.286,54	91,2
▪ Henkilöstökulujen oikaisuerät	-127.836,86			-114.150,72	114.150,72	0,0
▪ Palvelujen ostot	3.802.446,50	3.712.656,00	0,00	3.762.625,11	-49.969,11	101,3
▪ Palvelun ostot - sisäiset	866.348,07	965.352,00		1.821.446,34	-856.094,34	188,7
▪ Vuokrakulut	1.165.100,35	1.117.310,00		1.169.717,29	-52.407,29	104,7
▪ Sisäiset vuokrakulut	4.426.734,04	3.974.417,00		4.351.149,63	-376.732,63	109,5
▼ Aineet ja tarvikkeet	2.423.178,70	2.428.042,00	46.500,00	2.421.542,04	52.999,96	97,9
▪ Ostot tilikauden aikana	2.416.442,43	2.428.042,00	46.500,00	2.417.727,58	56.814,42	97,7
▪ Varastojen lisäys (+) tai vähennys (-)	6.736,27			3.814,46	-3.814,46	0,0
▪ Annetut avustukset	1.052.106,68	1.047.752,00		1.059.442,74	-11.690,74	101,1
▪ Muut toimintakulut	373.387,51	323.180,00		437.729,93	-114.549,93	135,4
▪ TOIMINTAKATE	17.102.220,60	17.562.180,00	-108.950,00	16.582.149,22	871.080,78	95,0
▪ Verotulot ja valtionrahoitus	-21.505.547,27	-21.520.000,00	500.000,00	-21.067.815,31	47.815,31	100,2
▪ Verotuskulut	303.645,76	305.000,00		289.506,76	15.493,24	94,9
▪ Keskusrahastomaksut	1.761.912,00	1.742.000,00		1.738.350,00	3.650,00	99,8
▼ Rahoitustuotot- ja kulut	-832.024,41	-194.000,00		-1.253.023,14	1.059.023,14	645,9
▪ Korkotuotot	-116.445,00	-105.000,00		-116.357,08	11.357,08	110,8
▪ Muut rahoitustuotot	-1.087.672,12	-396.000,00		-1.293.849,15	897.849,15	326,7
▪ Arvon muutokset sijoituksista	-197.203,52			-82.029,36	82.029,36	0,0
▪ Korkokulut	107.913,76	37.000,00		40.138,44	-3.138,44	108,5
▪ Muut rahoituskulut	461.382,47	270.000,00		199.074,01	70.925,99	73,7
▪ VUOSIKATE	-3.169.793,32	-2.104.820,00	391.050,00	-3.710.832,47	1.997.062,47	216,5
▼ Poistot ja arvonalentumiset	1.661.585,40	1.775.740,00		1.895.519,80	-119.779,80	106,7
▪ Suunnitelman mukaiset poistot	1.661.585,40	1.775.740,00		1.895.519,80	-119.779,80	106,7
▼ Erilliskirjanpitoa hoidetut rahastot	0,00			0,00	0,00	0,0
▪ Tuotot	-785.537,22			-665.005,49	665.005,49	0,0
▪ Kulut	619.460,66			588.720,87	-588.720,87	0,0
▪ Siirrot rahastosta/rahastoon	166.076,56			76.284,62	-76.284,62	0,0
▪ TILIKAUDEN TULOS	-1.508.207,92	-329.080,00	391.050,00	-1.815.312,67	1.877.282,67	-2.929,3
▪ Poistoerojen lisäys (-) tai vähennys (+)	-80.319,64	-78.253,00		-78.253,40	0,40	100,0
▪ Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-1.588.527,56	-407.333,00	391.050,00	-1.893.566,07	1.877.283,07	11.629,1

Verotulojen erittely

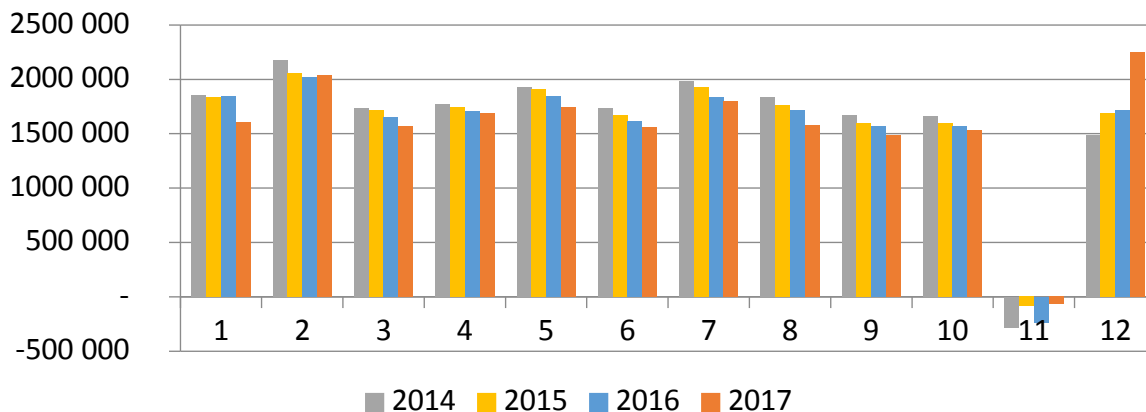
Verotulojen erittely

Lahden seurakuntayhtymän kirkollisveroprosentti on 1,50. Kirkollisverotuloa kertyi vuonna 2017 63.000 euroa (0,3 %) talousarviota enemmän ja 83.000 euroa (0,4 %) edellistä vuotta vähemmän. Yhteisöveron aikaisempien vuosien osuuksia oikaistiin -10.000 eurolla. Yhteisöveron korvannutta valtionrahoitusta kertyi lähes talousarvon mukaisesti 2.315.000 euroa.

Verotulojen toteuma	TA 2017	TP 2017	TA:n ylitys/-alitus	Ero, %	Muutos, % 2016-2017
Kirkollisverotulo	18.700.000	18.762.518	62.518	0,30	-0,44
Yhteisövero	-	-10.137	-10.137		-97,02
Valtionrahoitus	2.320.000	2.315.434	-4.566	-0,20	-0,20
VEROTULOT	21.020.000	21.067.815	47.815	0,20	-2,04

Kirkollisverotuloja kertyi 233 euroa/jäsen (230 euroa v. 2016).

Kirkollisverotulo 2014-2017

Kirkollisvero on seurakuntalaisten ansio- ja pääomatuloista perittävä vero, joka lasketaan yhteisen kirkkovaltuuston määräämän tuloveroprosentin mukaan kunnallisverotuksen perusteena olevan verotettavan tulon määrästä.

Vuoden 2016 alusta alkaen yhteisöverotulon korvasi kunnan asukasmäärän perusteella laskettava valtionrahoitus. Yhteisöveron jakoperusteeseen on vaikuttanut asukasmäärän lisäksi kunnan alueella olevien yritysten toimipaikkojen lukumäärät ja metsien pinta-alat.

Investointiosan toteutuminen

Investointiosan toteutuminen**Kiinteistöt**

Ristinkirkon kunnostustöitä

Kirkon maanvastaisten seinien ja viemäri- ja vesijohtojen uusiminen siirrettiin toteutettavaksi juhluvuosien jälkeen vuosille 2018–2020.

Kiinteistö Oy Ilves

Rahoitusvastikkeen viimeinen osuus 300.000 euroa maksettiin 2017.

Kiinteistöautomaatiikan uusiminen

Seurakuntayhtymän kiinteistöissä on käytössä kiinteistöautomaatiikka. Automaatiikka on vanhentunut ja ohjelmaa ei saada enää kaikilta osin toimimaan eikä rikkoutuneita komponentteja uusittua. Kiinteistöautomaatiikan avulla hoidetaan talotekniikkaa sekä lämmön ja ilmanvaihdon toimintaa, joilla on suora vaikutus energian säästöön ja terveelliseen ilmaan. Automaatiikka uusittiin Upilan leirikeskukseen, Heinäsaaren leirikeskukseen ja Jalkarannan seurakuntakodille.

Jalkarannan seurakuntakodin peruskorjaus

Rakennuksessa tehtiin korjaussuunnitelman mukainen peruskorjaus. Rakennuksen peruskorjausurakka valmistui kesällä 2017 ja piha-alueen maanrakennusurakka syksyllä 2017. Rakennustyöt pysyivät aikataulussa ja rakennusurakoiden kustannukset olivat hankesuunnitelman mukaiset. Hankkeen kokonaiskustannukset ylittyivät rakennusaikaisen valvonnan ja suunnitelmatarpeiden ylittäessä selvästi arvioitun työmäärän.

Rakennuksessa uusittiin vesikatto, lvi-järjestelmät, sähköjärjestelmät sekä automaatiojärjestelmä. Sisäpuolella tehtiin tiivistyskorjauksia, uusittiin sauna- ja keittiötilat sekä vanhan asunnon tiloja. Kiinteistön lattia ja seinäpintoja uudistettiin ja alakatot uusittiin. Kiinteistön turvallisuustekniikka uudistettiin ja hankittiin uusia kalusteita sekä av-laitteita.

Harjunalustan seurakuntakodin peruskorjaus

Peruskorjaus valmistui keväällä 2016. Vuoden 2017 aikana tehtiin sisäpuolen ja pihan viimeistelyitä sekä hankittiin jätekatos.

Siikaniemen leirikeskuksen kunnostustöitä

Vesikatteen uusimisen suunnittelu ja toteutus siirrettiin vuodelle 2018.

Ristinkirkon pysäköintihallin rakentaminen

Yhteishankkeesta Yhteiskoulun kanssa luovuttiin. Alueen kaavamuutos on valmistunut ja oman hankkeen valmistelut on tarkoitus käynnistää 2018–2019.

Investointiosan toteutuminen

Salpausselän kirkon kunnostustöitä

Piharakennuksen tiloissa tehtiin tiivistyskorjauksia. Kirkon vesikatto uusittiin kokonaan ja samalla uusittiin huonokuntoiset kattoikkunat ja parannettiin iv-huoneiden tuuletusta. Kirkkosalin valaisinten uusimisesta tehtiin malliasennuksia, mutta uusimista ei toteutettu, vaan jäätin odottamaan led-tekniikan parantumista. Harmaantuneet lämpölaselementit tilattiin, mutta asennus siirtyi vuoden 2018 alkupuolelle.

Mustankallion kappelin ja huoltorakennuksen piha-alueen muutos

Kappelin piha-alueen muutos- ja vesieristystyöt siirrettiin vuodelle 2018. Huoltorakennuksessa tehtiin kuntotutkimus.

Hautausmaiden ulkovalaistuksien uusiminen

Uusia vaihtoehtoja hautausmaan valaistukseen on testattu eri kohteissa. Toteutukset siirtyivät tuleville vuosille Läntisellä ja Mustankallion hautausmaalla tapahtuvien maanrakennustöiden yhteyteen.

Levon aluetyöt

Levon hautausmaalla tehtyjen viemäri- ja lämpöputkistojen kaivuutöiden takia on alueella tehtävä käytävien asfaltoinnin korjaus- ja uusimistöitä sekä maisemointia. Asfaltointityöt kilpailutettiin ja pohjatyöt tehtiin syksyn 2017 aikana. Asfaltointityö siirtyi tehtäväksi keväällä 2018 sääolosuhteiden vuoksi.

Nastolan puukirkon katonkorjaus ja maalaus

Nastolan kirkon paanukaton korjaus ja julkisivun kunnostuksen suunnittelu käynnistettiin. Suunnitteluryhmän jäsenet ja kuntotutkimuksen tekijät valittiin. Paanukaton korjauksen ja kuntotutkimuksen aloituskokous pidettiin ja alustava aikataulu laadittiin. Kuntotutkimus ja rakennehistoriaselvitys tehdään alkuvuoden 2018 aikana.

Nastolan hautausmaa

Hautausmaan sadevesijärjestelmää ei ole uusittu vaan sen kunto ja laajuus on kartoitettu kesän 2016 ja 2017 aikana. Ulkovalaistusta ei ole uusittu vaan on kokeiltu valaisimissa uudenlaisia led-lamppuja.

Kirkkovirsikirjojen hankinta

Uudet virsikirjat on hankittu kirkkoille, seurakuntakeskuksiin, leirikeskuksiin ja kappeleille.

Liipolan seurakuntakeskuksen hankeselvitys

Liipolan seurakuntakeskuksessa tehtiin julkisivun kuntotutkimus. Liipolan seurakuntakeskuksen hanketta on valmisteltu Launeen seurakunnan perustaman tilatyöryhmän kanssa.

Kasvatustyön kalustehankinnat

Kasvatustyö hankki uusia av-laitteita j erityisnuorisotyöhön pelikoneita. Varhaisnuoristyyölle ja yhteisiin tapahtumiin hankittiin kota, jota voidaan käyttää yleisötapahtumissa ja varhaisnuorten toiminnassa. Kasvatustyön kanssa yhteistyössä hankittiin kiinteistötoimeen liikuteltava esiintymislava, jota voidaan käyttää yleisötapahtumissa ja omassa toiminnassa.

Investointiosan toteutuminen

Ohjelmistohankinnat

Prime-ohjelmistoon hankittiin tilastouudistusohjelmisto. Lisäksi hankittiin sähköisen asioinnin mahdollistava ohjelmisto kastevarauksiin.

Hautausmaat**Mustankallion hautausmaa**

Osastolle D2 rakennettiin lisää uurnahautoja seurakunnalle palautuneiden arkkuhautojen tilalle.

Läntinen hautausmaa

Uusille uurnahautaosastoille AU1 ja AU2 hankittiin ja istutettiin kasvillisuutta ja rakennettiin katos yhteistyössä kiinteistötoimen kanssa. Katoksen viimeistelytyöt tehdään keväällä 2018.

Levon hautausmaa

Muistolehdon muistelualueen kunnostaminen siirrettiin vuoteen 2018. Osaston B4 levähdysalueen rakentamisen sijaan rakennettiin osastolle B3 lisää uurnahautoja seurakunnalle palautuneiden arkkuhautojen tilalle. Levonkadun eteläpuolella olevan metsäalueen nuorta istutusmetsikköä harvennettiin.

Nastolan hautausmaa

Nastolan hautausmaalle hankittiin ja pystytettiin opaskarttavitriini.

Koneiden hankinta

Hautausmaiden pienkalustoa uusittiin. Läntiselle hautausmaalle hankittiin uusi ajoruohonleikkuri. Mustankallion ja Levon hautausmaiden pyöräkuormaajiin hankittiin uudet lumilingot. Vanhan ja Nastolan hautausmaan Kubota-traktoreita ei vaihdettu, koska Levon korjaamoyrittäjä sai ne hyvään toimintakuntoon.

Kiinteistöjen myynti

Vuonna 2017 ei myyty kiinteistöjä.

Vuonna 2017 myytiin seuraavat asunto-osakehuoneistot, yhteensä 310.000 euroa:

- Asunto Oy Anttilanrinne: osakkeet 1293–1628	(3h+k)	67.000 euroa
- Asunto Oy Anttilanrinne: osakkeet 8491–8796	(2h+k)	58.000 euroa
- Asunto Oy Anttilanrinne: osakkeet 9648–10000	(3h+k)	69.000 euroa
- Asunto Oy Anttilanrinne: osakkeet 6805–7107 (asunto on myyty diakoniatyön tukirahastolle)	(2h+k)	50.000 euroa
- Asunto Oy Anttilanmäki: osakkeet 957–1292	(3h+k)	66.000 euroa

Investointiosa toteumavertailu 2017

Tilaus		TA kuluva2017	Talousarviomuutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma 2017	Yli/ali	T-%
2000288	Harjunalustan srkkodin peruskorjaus	20.000,00		20.000,00	9.746,25	10.253,75	48,7
2000295	Ristinkirkon pysäköintitason korjaus	10.000,00		10.000,00		10.000,00	
2000298	Siikaniemen leirikeskuksen kunnostustyöt	60.000,00		60.000,00	2.953,68	57.046,32	4,9
2000302	Liipolan seurakuntakeskus	200.000,00		200.000,00	37.928,17	162.071,83	19,0
2000307	Jalkarannan seurakuntakoti	750.000,00		750.000,00	865.493,69	-115.493,69	115,4
1000016	ATK-ohjelmistot	40.000,00		40.000,00	55.490,00	-15.490,00	138,7
1000017	Kiinteistöautomaattikka	20.000,00		20.000,00	9.458,16	10.541,84	47,3
2000427	Salpausselän kirkon kunnostus	50.000,00	150.000,00	200.000,00	109.312,00	90.688,00	54,7
2000428	Liipolan seurakuntakesk kosteongelmat				-27.373,29	27.373,29	0,0
2000429	Muut koneet ja kalusto				60.735,20	-60.735,20	0,0
2000432	K Oy Ilveksen rah.vastikkeen pääomaosuus	300.000,00		300.000,00	300.000,00	0,00	100,0
2000438	Hautausmaiden koneet ja kalusto	106.000,00		106.000,00	53.499,89	52.500,11	50,5
2000441	Kiinteän omaisuuden myynti	-300.000,00		-300.000,00		-300.000,00	
2000487	Läntisen h-maan uusi uurnahautaosasto	50.000,00		50.000,00	29.823,82	20.176,18	59,6
2000540	Investointisuunn./kiinteistöt 2016-17				-212,04	212,04	0,0
2000552	Hautausmaiden valojen uusiminen	20.000,00		20.000,00		20.000,00	
2001396	Mustankallion kappelin piha-alue	15.000,00		15.000,00		15.000,00	
2001397	Levon aluetyöt	250.000,00		250.000,00	25.613,87	224.386,13	10,2
2001405	Kasvatustyön hankinnat	20.000,00		20.000,00	23.358,30	-3.358,30	116,8
2001802	Nastolan h-maan sadevesijärjestelmä	30.000,00		30.000,00		30.000,00	
2001803	Nastolan h-maan mittaus ja kartoitus				6.600,00	-6.600,00	0,0
2001804	Nastolan h-maan maanrakentaminen				-2.224,94	2.224,94	0,0
2002398	Virsikirjat	35.000,00		35.000,00	31.356,35	3.643,65	89,6
2002399	Nastolan puukirkon katon korjaus	20.000,00		20.000,00	990,35	19.009,65	5,0
2002400	Mustank. h-maan hautaos. rakentaminen	20.000,00		20.000,00	2.077,88	17.922,12	10,4
2002401	Levon h-maan hautaos. rakentaminen	34.000,00		34.000,00	1.323,72	32.676,28	3,9
2002402	Kartta-vitriini	11.000,00		11.000,00	5.987,34	5.012,66	54,4
Kokonaistulos		1.761.000,00	150.000,00	1.911.000,00	1.601.938,40	309.061,60	83,8

LAHDEN SEURAKUNTAYHTYMÄ, RAHOITUSOSA TOTEUMAVERTAILU

	TP edellinen vuosi 2016	TA kuluva 2017	TA muutokset 2017	TA Yhteensä 2017	Toteuma 2017	Yli-ali	T-%
▼ Tulorahoitus	-2.678.470,90	-2.104.820,00	391.050,00	-1.713.770,00	-3.400.549,83	1.686.779,83	198
▪ Vuosikate	-3.169.793,32	-2.104.820,00	391.050,00	-1.713.770,00	-3.710.832,47	1.997.062,47	217
▪ Tulorahoituksen korjauserät	491.322,42				310.282,64	-310.282,64	0
▼ Investoinnit	1.653.768,32	1.761.000,00	150.000,00	1.911.000,00	1.291.178,93	619.821,07	68
▪ Investointimenot	2.276.550,72	1.761.000,00	150.000,00	1.911.000,00	1.601.938,40	309.061,60	84
▪ Pysyvien vastaavien myyntitulot	-622.782,40				-310.759,47	310.759,47	0
▪ Varsinaisen toiminnan ja investointien nettorahavirta	-1.024.702,58	-343.820,00	541.050,00	197.230,00	-2.109.370,90	2.306.600,90	-1.069
▼ Antolainauksen muutokset	-18.644,03						
▪ Antolainauksen lisäys	-18.644,03						
▼ Lainakannan muutokset	339.055,57	787.500,00		787.500,00	814.167,00	-26.667,00	103
▪ Pitkäaikaisten lainojen lisäys	-5.500.000,00						
▪ Pitkäaikaisten lainojen vähennys	5.716.135,04	787.500,00		787.500,00	430.417,00	357.083,00	55
▪ Lyhytaikaisten lainojen muutos	122.920,53				383.750,00	-383.750,00	0
▼ Muut maksuvalmiuden muutokset	-192.382,96				218.692,21	-218.692,21	0
▪ Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-171.196,87				-49.274,50	49.274,50	0
▪ Vaihto-omaisuuden muutos	-6.736,27				-3.814,46	3.814,46	0
▪ Lyhytaikaisten saamisten muutos	-27.520,83				69.535,16	-69.535,16	0
▪ Korottomien pitkä- ja lyhytaikaisten velkojen muutos	13.071,01				202.246,01	-202.246,01	0
▪ Rahoitustoiminnan nettorahavirta	128.028,58	787.500,00		787.500,00	1.032.859,21	-245.359,21	131
▪ Rahavarojen muutos	-896.674,00	443.680,00	541.050,00	984.730,00	-1.076.511,69	2.061.241,69	-109
▪ Rahavarojen muutos (tase)	-896.674,00				-1.236.164,69	1.236.164,69	0

Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus / Tuloslaskelma ja sen tunnusluvut

Tuloslaskelma ja sen tunnusluvut

Vuosikate oli 3,7 miljoonaa euroa. Tilikauden tulos oli 1,8 miljoonaa euroa ja ylijäämä 1,9 miljoonaa euroa.

Tilikaudelle jaksotettujen tuottojen riittävyys jaksotettuihin kuluihin osoitetaan tuloslaskelman välitulosten eli toimintakatteen, vuosikatteen ja tilikauden tuloksen avulla.

Toimintakate osoittaa, paljonko käyttötalouden nettokuluista jää katettavaksi verotuloilla ja rahoitustuotoilla. 1.1.2016 alkaen toimintakate sisältää myös kiinteistöjen myyntivoitot.

Vuosikate osoittaa tulo-rahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin ja lainojen lyhennyksiin. Talouden voidaan katsoa olevan tasapainossa, kun vuosikate riittää investointeihin ja lainanlyhennyksiin.

Tilikauden tulos on tilikaudelle jaksotettujen tuottojen ja kulujen erotus eli tulos ennen tuloksen järjestelyeriä.

	1.1. - 31.12.2017	1.1. - 31.12.2016
Toimintatuotot	5 042 051,29	4 752 627,26
Toimintakulut	-21 624 200,51	-21 854 847,86
Henkilöstökulut	-12 773 143,40	-13 038 628,12
Palvelujen osto	-3 762 625,11	-3 802 446,50
Vuokrakulut	-1 169 717,29	-1 165 100,35
Aineet ja tarvikkeet	-2 421 542,04	-2 423 178,70
Annetut avustukset	-1 059 442,74	-1 052 106,68
Muut toimintakulut	-437 729,93	-373 387,51
TOIMINTAKATE	-16 582 149,22	-17 102 220,60
Verotulot ja valtionrahoitus	21 067 815,31	21 505 547,27
Verotuskulut	-289 506,76	-303 645,76
Keskusrahastomaksut	-1 738 350,00	-1 761 912,00
Rahoitustuotot ja -kulut	1 253 023,14	832 024,41
VUOSIKATE	3 710 832,47	3 169 793,32
Poistot ja arvonalentumiset	-1 895 519,80	-1 661 585,40
TILIKAUDEN TULOS	1 815 312,67	1 508 207,92
Poistoerojen lisäys (-) tai vähennys (+)	78 253,40	80 319,64
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	1 893 566,07	1 588 527,56

Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan
rahoitus / Tuloslaskelma ja sen tunnusluvut

Toimintatuotoilla katettiin 23 prosenttia toimintakuluista. Verotulojen osuus kokonaistuloista oli 77 prosenttia vuonna 2017. Henkilöstökulujen osuus toimintakuluista oli 59 prosenttia. Vuosikate oli 287 prosenttia investointimenoista. Talous on ylijäämäinen ja tasapainoinen.

TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
	2017	2016
Toimintatuottojen osuus toimintakuluista	23 %	22 %
Vuosikatteen osuus poistoista	196 %	191 %
Vuosikatteen osuus investoinneista	287 %	191 %
Vuosikate, euroa/jäsen	46	39
Henkilöstökulujen osuus toimintakuluista	59 %	60 %
Henkilöstökulujen osuus verotuloista	61 %	61 %
Verotulojen osuus kokonaistuloista	77 %	78 %
Kirkollisverotulot euroa/jäsen	233	230
Kirkollisvero	1,50 %	1,50 %

Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus / Rahoituslaskelma ja sen tunnusluvut

Rahoituslaskelma ja sen tunnusluvut

Vuosikate kattoi investointimenot ja lainanlyhennykset vuonna 2017. Rahavarojen muutos oli 1,2 milj. euroa.

	1.1. -31.12.2017	1.1. - 31.12.2016
Varsinaisen toiminnan ja investointien rahavirta		
Tulorahoitus	3 400 549,83	2 678 470,90
Vuosikate	3 710 832,47	3 169 793,32
Tulorahoituksen korjauserät	-310 282,64	-491 322,42
Investoinnit	-1 291 178,93	-1 653 768,32
Investointimenot	-1 601 938,40	-2 276 550,72
Pysyvien vastaavien myyntitulot	310 759,47	622 782,40
Varsinaisen toiminnan ja investointien nettorahavirta	2 109 370,90	1 024 702,58
Antolainauksen muutokset		18 644,03
Antolainauksen lisäys		18 644,03
Lainakannan muutokset	-814 167,00	-339 055,57
Pitkäaikaisten lainojen lisäys		5 500 000,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-430 417,00	-5 716 135,04
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-383 750,00	-122 920,53
Muut maksuvalmiuden muutokset	-218 692,21	192 382,96
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	49 274,50	171 196,87
Vaihto-omaisuuden muutos	3 814,46	6 736,27
Lyhytaikaisten saamisten muutos	-69 535,16	27 520,83
Korottomien pitkä- ja lyhytaikaisten velkojen muutos	-202 246,01	-13 071,01
Rahoitustoiminnan nettorahavirta	-1 032 859,21	-128 028,58
Rahavarojen muutos	1 076 511,69	896 674,00
Rahavarojen muutos (tase)	1 236 164,69	896 674,00

	2017	2016
Investointien tulorahoitusprosentti %	232	139
Rahavarojen riittävyys. pv	181	131
Lainanhoitokate	8	1

Investointien tulorahoitusprosentti on 232. Investoinnit on pystytty rahoittamaan tulorahoituksella. Rahoitusarvopapereissa ja pankissa olevat varat riittäisivät 181 päiväksi (6 kuukaudeksi) toiminnan ylläpitämiseen. Rahoitusarvopapereilla ja rahoilla ja pankkisaamisilla voitaisiin maksaa kassasta maksut 6 kuukautta ilman verotulokertymiä. Lainanhoitokate kertoo tulorahoitukseen riittävyyden vieraan pääoman korkojen ja lainanlyhennysten maksuun. Tulorahoitus on riittänyt, kun tunnusluku on yksi tai suurempi.

Tilikauden tuloksen muodostuminen ja
toiminnan rahoitus/ Tase ja sen tunnusluvut

Tase ja sen tunnusluvut

Tasearvo kasvoi 1,4 %, 0,9 milj. euroa. Rahoitusvarallisuus kasvoi 1,2 miljoonaa euroa.

	31.12.2017	31.12.2016
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT	46 234 268,89	46 528 327,12
Aineettomat hyödykkeet	314 992,79	399 813,79
Aineelliset hyödykkeet	36 535 444,11	37 044 413,51
Sijoitukset	9 383 831,99	9 084 099,82
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	2 658 982,56	2 765 116,06
VAIHTUVAT VASTAAVAT	14 004 073,17	12 702 187,78
Vaihto-omaisuus	0,00	3 814,46
Saamiset	375 182,19	305 647,03
Rahoitusarvopaperit	9 517 638,41	10 281 415,68
Rahat ja pankkisaamiset	4 111 252,57	2 111 310,61
VASTAAVAA YHTEENSÄ	62 897 324,62	61 995 630,96
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA	-48 695 750,77	-46 642 531,70
Peruspääoma	-27 658 906,43	-27 658 906,43
Edellisten tilikausien ylijäämä/alijäämä	-19 143 278,27	-17 395 097,71
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	-1 893 566,07	-1 588 527,56
POISTOERO JA VAPAAEHTOSET VARAUKSET	-2 303 687,11	-2 381 940,51
Poistoero	-2 303 687,11	-2 381 940,51
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	-3 829 297,58	-3 886 156,58
Lahjoitusrahastojen pääomat	-2 236 439,03	-2 120 956,02
Muut toimeksiantojen pääomat	-1 592 858,55	-1 765 200,56
VIERAS PÄÄOMA	-8 068 589,16	-9 085 002,17
Pitkäaikainen vieras pääoma	-4 244 996,50	-4 675 413,50
Lyhytaikainen vieras pääoma	-3 823 592,66	-4 409 588,67
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	-714 167,00	-1 097 917,00
Ostovelat	-555 314,11	-725 439,69
Muut velat	-471 624,12	-487 402,91
Siirtovelat	-2 082 487,43	-2 098 829,07
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	-62 897 324,62	-61 995 630,96

Tilikauden tuloksen muodostuminen ja
toiminnan rahoitus/ Tase ja sen tunnusluvut

Omavaraisuusaste oli 86 %. Nettorahoitusvarallisuus oli 74 euroa jäsentä kohden. Suhteellinen velkaantuneisuus kertoo, kuinka monta prosenttia käyttötuloista (toimintatuotot ja verotulot) tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Yhtymän tunnusluku oli 31 %. Lainakanta oli 62 euroa jäsentä kohden.

TASEEN TUNNUSLUVUT		
	2017	2016
Omavaraisuusaste	86 %	84 %
Rahoitusvarallisuus, 1.000 euroa	5.935	3.613
Rahoitusvarallisuus, euroa/jäsen	74	44
Suhteellinen velkaantuneisuus	31 %	35 %
Lainakanta, euroa/jäsen	62	71

Yhteisen kirkkoneuvoston esitys tilikauden tuloksen käsittelystä

Yhteisen kirkkoneuvoston esitys tilikauden tuloksen käsittelystä

Tilinpäätöksen laatimisen yhteydessä on tehtävä esitys tilikauden tuloksen käsittelystä ja toimenpiteistä talouden tasapainottamiseksi (KJ 15.5).

Helposti rahaksi realisoitavissa olevien omaisuuserien yhteismäärä (14.004.073 euroa) alittaa oman pääoman ylijäämien yhteismäärän (21.036.844 euroa) 7.032.771 eurolla. Vajaus voidaan kattaa pysyvien vastaavien eriä realisoimalla.

Vuonna 2016 omaisuuserien yhteismäärä (12.698.373 euroa) alitti rahastojen ja ylijäämien yhteismäärän (18.983.625 euroa) 6.285,252 eurolla. Vajauksesta osa katettiin vuonna 2017 pysyvien vastaavien eriä realisoimalla.

Tuloslaskelman osoittama tilikauden tulos on 1.815.312,67 euroa. Poistoeroa on tuloutettu 78.253,40 euroa. Tilikauden ylijäämä on 1.893.566,07 euroa, mikä esitetään siirrettäväksi taseen tilikauden yli-/alijäämätilille.

LAHDEN SEURAKUNTAYHTYMÄ

TULOSLASKELMA

	1.1. - 31.12.2017	1.1. - 31.12.2016
▼ Toimintatuotot	5.042.051,29	4.752.627,26
▪ Korvaukset	760.574,06	641.351,42
▪ Myyntituotot	89.545,15	85.723,57
▪ Maksutuotot	2.572.086,10	2.209.123,43
▪ Vuokratuotot	1.188.795,71	1.104.678,88
▪ Metsätalouden tuotot	2.125,10	67.432,74
▪ Kolehdit, keräykset ja lahjoitusvarat	122.343,45	152.345,37
▪ Tuet ja avustukset	175.244,44	204.128,94
▪ Muut toimintatuotot	131.337,28	287.842,91
▼ Toimintakulut	-21.624.200,51	-21.854.847,86
▼ Henkilöstökulut	-12.773.143,40	-13.038.628,12
▪ Palkat ja palkkiot	-10.095.157,66	-10.204.152,53
▪ Henkilösivukulut	-2.792.136,46	-2.962.312,45
▪ Henkilökulujen oikaisuerät	114.150,72	127.836,86
▪ Palvelujen osto	-3.762.625,11	-3.802.446,50
▪ Vuokrakulut	-1.169.717,29	-1.165.100,35
▼ Aineet ja tarvikkeet	-2.421.542,04	-2.423.178,70
▪ Ostot tilikauden aikana	-2.417.727,58	-2.416.442,43
▪ Varastojen lisäys (+) tai vähennys (-)	-3.814,46	-6.736,27
▪ Annetut avustukset	-1.059.442,74	-1.052.106,68
▪ Muut toimintakulut	-437.729,93	-373.387,51
▪ TOIMINTAKATE	-16.582.149,22	-17.102.220,60
▪ Verotulot ja valtionrahoitus	21.067.815,31	21.505.547,27
▪ Verotuskulut	-289.506,76	-303.645,76
▪ Keskusrahastomaksut	-1.738.350,00	-1.761.912,00
▼ Rahoitustuotot ja -kulut	1.253.023,14	832.024,41
▪ Korkotuotot	116.357,08	116.445,00
▪ Muut rahoitustuotot	1.293.849,15	1.087.672,12
▪ Arvon muutokset sijoituksista	82.029,36	197.203,52
▪ Korkokulut	-40.138,44	-107.913,76
▪ Muut rahoituskulut	-199.074,01	-461.382,47
▪ VUOSIKATE	3.710.832,47	3.169.793,32
▼ Poistot ja arvonalentumiset	-1.895.519,80	-1.661.585,40
▪ Suunnitelman mukaiset poistot	-1.895.519,80	-1.661.585,40
▼ Erilliskirjanpitoa hoidetut rahastot		
▪ Tuotot	665.005,49	785.537,22
▪ Kulut	-588.720,87	-619.460,66
▪ Siirrot rahastosta/rahastoon	-76.284,62	-166.076,56
▪ TILIKAUDEN TULOS	1.815.312,67	1.508.207,92
▪ Poistoerojen lisäys (-) tai vähennys (+)	78.253,40	80.319,64
▪ Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	1.893.566,07	1.588.527,56

LAHDEN SEURAKUNTAYHTYMÄ

RAHOITUSLASKELMA

	1.1. -31.12.2017	1.1. - 31.12.2016
▼ Tulorahoitus	3.400.549,83	2.678.470,90
▪ Vuosikate	3.710.832,47	3.169.793,32
▪ Tulorahoituksen korjauserät	-310.282,64	-491.322,42
▼ Investoinnit	-1.291.178,93	-1.653.768,32
▪ Investointimenot	-1.601.938,40	-2.276.550,72
▪ Pysyvien vastaavien myyntitulot	310.759,47	622.782,40
▪ Varsinaisen toiminnan ja investointien nettorahavirta	2.109.370,90	1.024.702,58
▼ Antolainauksen muutokset		18.644,03
▪ Antolainauksen lisäys		18.644,03
▼ Lainakannan muutokset	-814.167,00	-339.055,57
▪ Pitkäaikaisten lainojen lisäys		5.500.000,00
▪ Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-430.417,00	-5.716.135,04
▪ Lyhytaikaisten lainojen muutos	-383.750,00	-122.920,53
▼ Muut maksuvalmiuden muutokset	-218.692,21	192.382,96
▪ Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	49.274,50	171.196,87
▪ Vaihto-omaisuuden muutos	3.814,46	6.736,27
▪ Lyhytaikaisten saamisten muutos	-69.535,16	27.520,83
▪ Korottomien pitkä- ja lyhytaikaisten velkojen muutos	-202.246,01	-13.071,01
▪ Rahoitustoiminnan nettorahavirta	-1.032.859,21	-128.028,58
▪ Rahavarojen muutos	1.076.511,69	896.674,00
▪ Rahavarojen muutos (tase)	1.236.164,69	896.674,00
	1.1. -31.12.2017	1.1. - 31.12.2016
Rahavarojen muutos	1.236.164,69	896.674,00
Rahavarat kauden lopussa	13.628.890,98	12.392.726,29
Rahavarat kauden alussa	12.392.726,29	11.496.052,29

LAHDEN SEURAKUNTAYHTYMÄ

TASE

	31.12.2017	31.12.2016
▼ VASTAAVAA		
▼ PYSYVÄT VASTAAVAT	46.234.268,89	46.528.327,12
▼ Aineettomat hyödykkeet	314.992,79	399.813,79
▪ Aineettomat oikeudet	61.634,54	8.558,52
▪ Muut pitkävaikutteiset menot	253.358,25	391.255,27
▼ Aineelliset hyödykkeet	36.535.444,11	37.044.413,51
▪ Maa- ja vesialueet	1.631.829,45	1.632.038,45
▪ Hautaustoimen aineelliset hyödykkeet	2.247.171,53	2.452.525,20
▪ Rakennukset	28.633.215,67	28.616.108,52
▪ Kiinteät rakenteet ja laitteet	1.131.402,83	1.386.486,53
▪ Koneet ja kalusto	330.801,58	287.935,74
▪ Muut aineelliset hyödykkeet	152.731,65	152.731,65
▪ Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	2.408.291,40	2.516.587,42
▼ Sijoitukset	9.383.831,99	9.084.099,82
▪ Osakkeet ja osuudet	9.371.631,99	9.071.899,82
▪ Saamiset	12.200,00	12.200,00
▼ TOIMEKSIANTOJEN VARAT	2.658.982,56	2.765.116,06
▪ Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	1.065.609,85	999.672,52
▪ Muut toimeksiantojen varat	1.593.372,71	1.765.443,54
▼ VAIHTUVAT VASTAAVAT	14.004.073,17	12.702.187,78
▼ Vaihto-omaisuus	0,00	3.814,46
▪ Aineet- ja tarvikkeet	0,00	3.814,46
▼ Saamiset	375.182,19	305.647,03
▼ Lyhytaikaiset saamiset	375.182,19	305.647,03
▪ Myytisaamiset	210.537,90	157.627,06
▪ Muut saamiset	80.274,81	39.052,73
▪ Siirtosaamiset	84.369,48	108.967,24
▼ Rahoitusarvopaperit	9.517.638,41	10.281.415,68
▪ Osakkeet ja osuudet	5.982.405,82	6.212.112,69
▪ Muut arvopaperit	3.535.232,59	4.069.302,99
▪ Rahat ja pankkisaamiset	4.111.252,57	2.111.310,61
▪ VASTAAVAA YHTEENSÄ	62.897.324,62	61.995.630,96
▼ VASTATTAVAA		
▼ OMA PÄÄOMA	-48.695.750,77	-46.642.531,70
▪ Peruspääoma	-27.658.906,43	-27.658.906,43
▪ Edellisten tilikausien ylijäämä/alijäämä	-19.143.278,27	-17.395.097,71
▪ Tilikauden ylijäämä/alijäämä	-1.893.566,07	-1.588.527,56
▼ POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET	-2.303.687,11	-2.381.940,51
▪ Poistoero	-2.303.687,11	-2.381.940,51
▼ TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	-3.829.297,58	-3.886.156,58
▪ Lahjoitusrahastojen pääomat	-2.236.439,03	-2.120.956,02
▪ Muut toimeksiantojen pääomat	-1.592.858,55	-1.765.200,56

LAHDEN SEURAKUNTAYHTYMÄ

TASE

	31.12.2017	31.12.2016
▼ VIERAS PÄÄOMA	-8.068.589,16	-9.085.002,17
▼ Pitkäaikainen vieras pääoma	-4.244.996,50	-4.675.413,50
▪ Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	-4.244.996,50	-4.675.413,50
▼ Lyhytaikainen vieras pääoma	-3.823.592,66	-4.409.588,67
▪ Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	-714.167,00	-1.097.917,00
▪ Ostovelat	-555.314,11	-725.439,69
▪ Muut velat	-471.624,12	-487.402,91
▪ Siirtovelat	-2.082.487,43	-2.098.829,07
▪ VASTATTAVAA YHTEENSÄ	-62.897.324,62	-61.995.630,96

KONSERNITASE 31.12.2017

T A S E	2017	2016
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
* Aineettomat oikeudet	61 634,54	8 558,52
* Muut pitkävaikutteiset menot	253 358,25	391 255,27
** Aineettomat hyödykkeet yht.	314 992,79	399 813,79
Aineelliset hyödykkeet		
* Maa- ja vesialueet	1 749 813,28	1 750 022,28
* Liittymismaksut	29 753,23	29 753,23
* Hautausmaat	2 247 171,53	2 452 525,20
* Rakennukset	37 250 540,16	38 247 118,25
* Kertyneet sumupoistot	-1 879 029,44	-1 582 648,85
* Kiinteät rakenteet ja laitt	2 658 004,32	1 778 017,62
* Kertyneet sumupoistot	-288 554,09	-79 707,76
* Koneet ja kalusto	691 261,78	634 924,98
* Kertyneet sumupoistot	-300 527,01	-268 412,71
* Muut aineelliset hyödykkeet	152 731,65	152 731,65
* Ennakkomaksut ja kesk.er.h.	2 408 291,40	2 516 587,42
** Aineelliset hyödykkeet yht.	44 719 456,81	45 630 911,31
Sijoitukset		
* Osakkuusyhteisöosakkeet ja -osuudet	101 646,66	101 702,00
* Osakkeet ja osuudet	1 079 936,56	1 080 149,05
* Saamiset	12 200,00	12 200,00
** Sijoitukset yht.	1 193 783,22	1 194 051,05
***** PYSYVÄT VASTAAVAT YHT.	46 228 232,82	47 224 776,15
TOIMEKSIANTOJEN VARAT		
* Lahj.rahastojen erityiskatt.	1 065 609,85	999 672,52
* Muut toimeksiantojen varat	1 593 372,71	1 765 443,54
***** TOIMEKSIANTOJEN VARAT	2 658 982,56	2 765 116,06
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
** Vaihto-omaisuus		3 814,46
Lyhytaikaiset saamiset		
* Myyntisaamiset	200 131,10	147 389,12
* Muut saamiset	80 274,81	43 476,89
* Siirtosaamiset	69 085,80	109 109,54
* ALV-saamiset	21 854,21	22 052,31
** Lyhytaikaiset saamiset yht.	371 345,92	322 027,86
*** Saamiset yht.	371 345,92	322 027,86

	Rahoitusarvopaperit		
*	Osakkeet ja osuudet	5 982 405,82	6 212 112,69
*	Muut arvopaperit	3 535 232,59	4 069 302,99
**	Rahoitusarvopaperit yht.	9 517 638,41	10 281 415,68
	Rahat ja pankkisaamiset		
**	Rahat ja pankkisaamiset yht.	4 332 351,94	2 329 528,98
****	VAIHTUVAT VASTAAVAT YHT.	14 221 336,27	12 936 786,98
*****	VASTAAVAA YHTEENSÄ	63 108 551,65	62 926 679,19
	VASTATTAVAA		
	OMA PÄÄOMA		
*	Peruspääoma	-27 658 906,43	-27 658 906,43
*	Ed.tilikausien yli-/alijäämä	-16 745 946,63	-15 188 192,38
*	Tilikauden yli-/alijäämä	-1 675 222,83	-1 398 101,26
***	Oma pääoma yhteensä	-46 080 075,90	-44 245 200,06
	VÄHEMMISTÖOSUUKSET	-332 724,24	-357 419,39
	POISTOERO JA VAPAAEHT.VARAUK.		
*	Vapaaehtoiset varaukset		
*	Poistoero	-2 341 436,91	-2 419 690,31
***	Poistoero ja vapaaeht.var.yht.	-2 341 436,91	-2 419 690,31
	PAKOLLISET VARAUKSET		
	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
*	Lahjoitusrahastojen pääomat	-2 236 439,03	-2 120 956,02
*	Muut toimeksiantojen pääomat	-1 592 858,55	-1 765 200,56
***	Toimeksiantojen pääomat yht.	-3 829 297,58	-3 886 156,58
	VIERAS PÄÄOMA		
	Pitkäaikainen		
*	Lainat vakuutus- ja rah.lait	-6 494 996,50	-7 105 413,50
**	Pitkäaik.vieras pääoma yht.	-6 494 996,50	-7 105 413,50
	Lyhytaikainen		
*	Lainat rahoitus- ja vak.lait	-894 167,00	-1 577 917,00
*	Ostovelat	-547 012,10	-732 858,64
*	Muut velat	-474 526,69	-487 520,91
*	Siirtovelat	-2 114 314,73	-2 114 502,80
**	Lyhytaikainen vieras pääoma	-4 030 020,52	-4 912 799,35
***	Vieras pääoma yhteensä	-10 525 017,02	-12 018 212,85
*****	VASTATTAVAA	-63 108 551,65	-62 926 679,19

Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Seurakuntayhtymän, jolla on kirjanpitolaissa tarkoitetulla tavalla määräysvalta jossakin kirjanpitovelvollisessa, tulee laatia ja sisällyttää tilinpäätökseensä konsernitase liitteineen. Konsernitaseen laadinnassa noudatetaan soveltuvin osin kirjanpitolakia (KJ 15:5,2). Seurakuntakonsernin tuloslaskelman ja rahoituslaskelman laatiminen on vapaaehtoista.

Konsernitilinpäätös sisältää Lahden seurakuntayhtymän ja sen tytäryhtiöt Kiinteistöosakeyhtiö Ilveksen ja Kiinteistöosakeyhtiö Levon krematorion.

Seurakuntakonsernin keskinäinen omistus voidaan eliminoida nimellis- eli pariarvomenetelmällä tai hankintamenomenetelmällä. Lahden seurakuntayhtymässä eliminointi on tehty nimellismenetelmällä.

Taseen yhdistämisen lisätiedot

- tytäryhtiöiden osakkeiden kirjanpitoarvo on vähennetty tytäryhtiöiden osakepääomasta
- taseet on yhdistelty rivi riviltä
- Ilveksen rakennuksen arvonorotus 336.000 euroa on eliminoitu
- keskinäiset saatavat ja velat on eliminoitu
- Ilveksen poistoja ei ole oikaistu vastaamaan yhtymän poistosuunnitelmaa olennaisuuden periaatteen mukaisesti

Konsernitaseen rakennetta ja esitystapaa on muutettu aiemmasta osakkuusyhteisöosakkeiden ja vähemmistöosuudet-erien osalta vastaamaan kirkkohallituksen ohjeita. Myös vertailuvuoden tiedot on oikaistu.

TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT**Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot**

Kirjanpitolakiin ja kirkkolakiin tuli muutoksia 1.1.2016 alkaen. Seurakunnan ja seurakuntayhtymän kirjanpitoon ja tilinpäätökseen sovelletaan kirjanpitolakia (KL § 4). Vanhan lakitekstin mukaan seurakunnat noudattivat kirjanpitolakia soveltuvien osin.

Kiinteistöjen myynnistä saadut myyntivoitot kirjataan 1.1.2016 voimaan tulleiden kirjanpitolain muutosten takia kiinteistötoimen toiminnan tuotoiksi. Voitot on kirjattu satunnaisina erinä 31.12.2015 asti.

Nastolan seurakunta on kuulunut Lahden seurakuntayhtymään 1.1.2016 alkaen.

Yhteinen kirkkovaltuusto päätti lakkauttaa eläkerahaston sekä kunnossapito- ja rakennusrahaston toukokuussa 2016 kirkkohallituksen ohjeiden mukaisesti. Rahastojen pääomat siirrettiin peruspääomaan.

Tilinpäätöstä laadittaessa maksuperusteiset kirjaukset on oikaistu vähäisiä liiketapahtumia lukuun ottamatta ja täydennetty suoriteperusteisiksi. Verotulot kirjataan verohallinnon tilitysten suoritusajankohdan mukaan.

Tilinpäätöshetkellä maksamatta olevat vuosilomapalkat ja lomarahat sekä niiden henkilösivukulut on kirjattu kuluiksi ja siirtovelaksi. Lomapalkkajaksotuksesta aiheutuva siirtovelka on tilinpäätöksessä yhteensä 1.896.700 euroa (1.916.900 euroa 2016).

Toukokuusta 2017 alkaen hoitovastikkeet on kirjattu tileille asuin- ja toimitilahuoneistojen hoitovastikkeet rakennusten ja huoneistojen vuokrien sijaan.

Lahden ja Nastolan missiokaupat eivät sisälly Lahden seurakuntayhtymän tilinpäätökseen.

Lahden seurakuntayhtymän ja Nastolan hautainhoitorahaston vuoden 2017 edellisten tilikausien ylijäämä/alijäämä on oikaistu 159.653 euroa viiden (5) vuoden palkkakirjauskorjausten vuoksi. Seurakuntayhtymän ja Nastolan hautainhoitorahaston vertailuvuoden tietoja ei ole edellä mainittuun oikaisuun liittyen oikaistu.

Tuloslaskelman liitetiedot**Toiminnan tuotot**

1.1.2016 alkaen kiinteistöjen myynnit kirjataan toiminnan tuotoiksi satunnaisten tuottojen sijaan. Pysyvien vastaavien myyntivoitot 1.266 euroa koostui Anttilan tilan tontin osan myynnistä.

Henkilöstö ja henkilöstökulut

Seurakuntayhtymässä ja sen seurakunnissa oli 31.12. henkilöstöä yhteensä 328 (338 vuonna 2016). Kilpailukykyopimuksen mukaisesti lomapalkkavarauksessa on huomioitu 30 % lomarahavähennys.

Tilinpäätöksen liitetiedot

Tilikauden kuluiksi kirjatut palkat ja henkilösivukulut oikaisuerineen:

	2017	2016
Palkat ja palkkiot	10.095.158	10.204.153
Sosiaalivakuutusmaksut	413.080	543.707
Eläkevakuutusmaksut	2.379.056	2.418.606
Henkilösivukulut yhteensä	2.792.136	2.962.312
Henkilökulujen oikaisuerät	-114.151	-127.837
Henkilöstökulut yhteensä	12.773.143	13.038.628
Aktivoidut henkilöstökulut	19.596	6.441

Muut tilikauden kuluksi kirjatut henkilöstökulut:

	2017	2016
Matkat, majoitus- ja kuljetuspalvelut	197.962	197.976
Henkilöstön ravitsemuspalvelut	117.190	102.042
Työntekijöiltä perityt aterialippumaksut	-25.104	-28.075
Koulutus (sis. Matkat)	93.156	98.309
Kulttuuri/liikuntasetelit	27.075	21.540
Työntekijöiltä perityt kulttuurisetelimaksut	-2.700	-2.645
Työnohjaus	9.482	9.410
Työterveyshuolto	243.738	214.740
Korvaus työterveyshuollosta (KELA)	-68.658	-70.936
Henkilökunnan muistamiset	14.890	13.862
	607.031	556.223

Seurakuntayhtymän vakuutukset

Vakuutukset on otettu OP Vakuutus Oy:stä. Seurakuntayhtymällä on seuraavat jatkuvasti voimassa olevat vakuutukset:

Henkilövakuutukset

1. Henkilöstön lakisääteiset vakuutukset eli työtapaturma- ja ammattitautivakuutus sekä työntekijän ryhmähenkivakuutus sekä matkavakuutukset (matkustaja- ja matkatavara)
2. Julkisyhteisön ryhmätapaturmavakuutus seurakunnan pääjärjestäjänä järjestämään toimintaan osallistuville (ei-työsuhteisille henkilöille)

Työttömyysvakuutus on siirtynyt 1.1.2013 Työttömyysvakuutusrahaston (TVR) hoidettavaksi.

Omaisuuksien vakuutukset

1. Kohteesta riippuen vakuutusturvana omaisuusriskivakuutus (All Risk), palovakuutus ja kirkkovakuutus (sakraalikohteille)
2. Laitevakuutus mukava kuljetettaville laitteille ja soittimille luettelon mukaan (voimassa kaikkialla maailmassa)

Tilinpäätöksen liitetiedot

Toiminnan vakuutukset

1. Julkisyhteisön vastuuvakuutus (toiminnan vastuuvakuutus), hallinnon vastuuvakuutus nimetyille hallinnolle

Ajoneuvovakuutukset

1. Liikennevakuutus, valituille kohteille vapaaehtoiset vakuutukset tarpeen mukaisesti

Suunnitelman mukaiset poistot

Poistot lasketaan tasapoistomenetelmällä. Yhteinen kirkkovaltuusto vahvisti 8.9.2016 seurakuntayhtymän tarkistetun poistosuunnitelman 1.1.2017 alkaen. Käytännössä poistot ovat uuden suunnitelman mukaiset.

Seurakuntayhtymän pysyvät vastaavat arvostetaan alkuperäiseen hankintamenoon. Yhteinen kirkkovaltuusto päätti 8.12.1999 omaisuuden alkuarvostuksesta ja poistosuunnitelmasta. Taseeseen aktivoitiin vuoteen 2004 asti pitkäaikainen omaisuus, jonka alkuperäinen hankintahinta ylitti 8.409 euroa (50.000 markkaa). Vuodesta 2005 alkaen koneiden ja kaluston aktivointirajaksi päätettiin 1.000 euroa (YKV 12/2004). Vuodesta 2014 alkaen aktivointirajaksi muutettiin 5.000 euroa (YKV 3/2014). Yhteinen kirkkovaltuusto vahvisti 30.3.2016 investointien aktivointirajaksi koneiden ja kaluston osalta 5.000 euroa ja muiden investointien osalta 10.000 euroa vuoden 2017 talousarviosta alkaen.

Ennen vuotta 1989 hankitut taide- ja museoesineet on merkitty taseeseen 16,82 euron (100 markan) arvoon. Taide- ja museoesineistä ei tehdä poistoja.

Ennen vuotta 1989 hankittu pitkäaikainen omaisuus on merkitty taseeseen 168,19 euron (1.000 markan) arvoon eikä siitä lasketa poistoja. Poikkeuksena on leiri- ja kurssikeskuksiin hankittu omaisuus tai siihen kohdistunut peruskorjaus. Hankintahinta on selvitetty ja siitä on laskettu poistot poistosuunnitelman mukaisesti. Pitkäaikaisiin sijoituksiin kuuluvat arvopaperit (mm. asunto-osakkeet) ja lahjoituksena saatu omaisuus on arvostettu vuoden 1999 verotusarvoon.

Poistoero koostuu Nastolan seurakunnan aikaisesta poistoerosta.

Normaalit kunnossapito- ja korjauskustannukset kirjataan kuluksi syntymishetkellä. Merkittävät uudistus- ja parannusinvestoinnit aktivoidaan taseeseen ja poistetaan taloudellisena vaikutusaikana.

Tilinpäätöksen liitetiedot

Poistosuunnitelma		Poistoaajat vuosina	
AINEETTOMAT HYÖDYKKEET		1.1.2017–	8.12.1999
Aineettomat oikeudet		YKV 28.9.2016	5
100000	Tietojärjestelmät	2–5	
100500	Muut aineettomat oikeudet	2–5	
100700	Hautaustoimen aineettomat oikeudet	2–5	
101000	Muut pitkävaikutteiset menot	2–5	
AINEELLISET HYÖDYKKEET			
Maa- ja vesialueet		ei poisteta	
Hautaustoimen aineelliset hyödykkeet			
104500	Hautaustoimen it-laitteet	3	
105000	Hautausmaiden maa- ja vesialueet	ei poisteta	
105700	Krematoriot	10–30	
105800	Vainajien säilytystilat	10–40	
106000	Hautaustoimen muut rakennukset	10–40	15–20
106100	Hautaustoimen maa- ja vesirakenteet	10–20	
106300	Hautaustoimen kiinteät rakenteet	10–20	
107000	Hautaustoimen koneet ja laitteet	4–10	5
107500	Hautaustoimen muut aineelliset hyödykkeet	käyttöajan mukaan	
Rakennukset			
108000	Kirkot	40–70	60
108500	Kellotapulit	30–40	
109000	Siunauskappelit	30–60	60
111000	Seurakuntatalot	30–40	30–40
113000	Kappelit ja muut kirkkorakennukset	15–40	
114000	Leiri- ja kurssikeskukset	20–40	20–40
115000	Asuinrakennukset	20–40	40
116000	Hallinto- ja laitosrakennukset	20–40	
117000	Liikerakennukset	20–40	
117500	Huoltorakennukset	10–20	15–20
118000	Muut rakennukset	10–30	20
Kiinteät rakenteet ja laitteet			
120000	Maa- ja vesirakenteet	15–30	20
121000	Urut	15–30	15
122000	Muut kiinteät rakenteet ja laitteet	5–30	
Koneet ja kalusto			
123000	Kuljetusvälineet	5–10	5
124500	Tietotekniikkalaitteisto	3	3
125000	Muut koneet ja kalusto	5–10	3
Muut aineelliset hyödykkeet			
126500	Sakraali-, arvo- ja taide-esineet	ei poisteta	

Tilinpäätöksen liitetiedot

Muut rahoitustuotot

Asunto-osakkeiden myyntivoitot kirjataan kirjanpitolain muutosten takia 1.1.2016 alkaen rahoitus-toiminnan tuotoiksi. Tuotot sisältävät asunto-osakkeiden myyntivoittoa 309.017 euroa vuonna 2017.

Muut tuloslaskelman liitetiedot

Seurakuntayhtymän liikevaihtoa vastaava summa oli 26.108.600 euroa (26.096.502 euroa 2016). Summaan lasketaan toimintatuotot (ilman pysyvien vastaavien myyntivoittoa) ja verotulot.

Tilinpäätöksen liitetiedot

Taseen liitetiedot

Taseen vastaavia koskevat liitetiedot

PYSYVÄT VASTAAVAT	Arvo/TkAlk	Lisäys	Myynti	Siirtokirjaus	Poistot 2017	nyk. KirjArvo
100000 Tietojärjestelmät	8 559	55 490	0	0	-2 414	61 635
Aineettomat oikeudet	8 559	55 490	0	0	-2 414	61 635
101000 Muut pitkävaikutteiset menot	382 729	0	0	0	-129 371	253 358
101500 Keskeneräiset aineettomat oikeudet	8 526	0	0	-8 526	0	0
Muut pitkävaikutteiset menot	391 255	0	0	-8 526	-129 371	253 358
103000 Maa- ja vesialueet	1 632 038	0	-209	0	0	1 631 829
Maa- ja vesialueet	1 632 038	0	-209	0	0	1 631 829
105000 Hautausmaiden maa- ja vesialueet	2 545	0	0	0	0	2 545
105700 Krematoriot	93 676	0	0	0	-4 685	88 991
105800 Vainajien säilytystilat	173 591	0	0	0	-12 541	161 050
106000 Hautaustoimen muut rakennukset	742 256	0	0	0	-61 211	681 044
106100 Hautaustoimen maa-, vesirakenteet	437 892	0	0	0	-47 269	390 623
106300 Hautaustoimen kiinteät rakenteet	82 283	0	0	0	-5 486	76 798
107000 Hautaustoimen koneet ja laitteet	176 891	59 487	0	0	-70 810	165 569
107500 Hautaustoimen muut aineell. hyödykkeet	743 390	0	0	14 392	-77 231	680 551
Hautaustoimen aineelliset hyödykkeet	2 452 525	59 487	0	14 392	-279 233	2 247 172
108000 Kirkot	6 128 392	0	0	0	-287 159	5 841 233
109000 Siunauskappelit	740 877	0	0	0	-49 002	691 876
111000 Seurakuntatalot	11 479 485	9 746	0	770 171	-427 159	11 832 244
113000 Kappelit ja muut kirkkorakennukset	243 410	0	0	0	-13 113	230 297
114000 Leiri- ja kurssikeskukset	8 434 019	2 954	0	504 835	-376 140	8 565 667
117500 Huoltorakennukset	17	0	0	0	0	17
118000 Muut rakennukset	1 589 908	0	0	0	-118 026	1 471 882
Rakennukset	28 616 109	12 700	0	1 275 006	-1 270 599	28 633 216
121000 Urut	707 139	0	0	0	-51 845	655 294
122000 Muut kiinteät rakenteet ja laitteet	679 347	9 458	0	-123 223	-89 474	476 108
Kiinteät rakenteet ja laitteet	1 386 487	9 458	0	-123 223	-141 319	1 131 403
123000 Kuljetusvälineet	11 187	0	0	0	-3 207	7 980
124500 IT-laitteisto	3 803	0	0	0	-2 684	1 119
125000 Muut koneet ja kalusto	272 946	115 450	0	0	-66 693	321 703
Koneet ja kalusto	287 936	115 450	0	0	-72 584	330 802
126500 Sakraali-, arvo- ja taide-esineet	123 961	0	0	0	0	123 961
127000 Muut aineelliset hyödykkeet	28 770	0	0	0	0	28 770
Muut aineelliset hyödykkeet	152 732	0	0	0	0	152 732
128000 Keskeneräiset työt	2 516 587	1 049 353	0	-1 157 649	0	2 408 291
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	2 516 587	1 049 353	0	-1 157 649	0	2 408 291
130000 Asunto-osakkeet	1 084 659	0	-268	0	0	1 084 391
132000 Kiinteistöosakkeet	7 952 185	300 000	0	0	0	8 252 185
134000 Muut osakkeet ja osuudet	35 056	0	0	0	0	35 056
Osakkeet ja osuudet	9 071 900	300 000	-268	0	0	9 371 632
Saamiset	12 200					12 200
PYSYVÄT VASTAAVAT yhteensä	46 528 327	1 601 938	-477	0	-1 895 520	46 234 269

Tilinpäätöksen liitetiedot

OSAKKEET JA OSUUDET	Osakkeet	1.1.2017	Muutos	31.12.2017	Omistus	Ääni- valta	Koti- paikka
As Oy Kiveriönkatu 11	876-929	24 068	-	24 068	1 %		
As Oy Kotihovi	5222-5600	44 000	-	44 000			
As Oy Koti Lahdessa	2230-2261	17 007	-	17 007	1 %		
As Oy Koulupuisto	35190-36379	16 011	-	16 011			
As Oy Koulupuisto	80047-82733	36 167	-	36 167	1 %		
As Oy Lahden Jukolan Eero	7533-8000	160 528	-	160 528	14 %		
As Oy Lahden Mariankatu 16	1162-1321	31 216	-	31 216			
As Oy Lahden Mariankatu 16	3207-3390	35 898	-	35 898			
As Oy Lahden Mariankatu 16 A 14	1788-1893	20 680	-	20 680			
As Oy Lahden Mariankatu 16	3795-3978	35 898	-	35 898			
As Oy Lahden Mariankatu 16	4186-5063	171 296	-	171 296			
As Oy Lahden Mariankatu 16	5204-5720	100 866	-	100 866	35 %	35 %	Lahti
As Oy Lahden Vapaudenkatu 1	1266-1327	37 227	-	37 227	1 %		
As Oy Lahden Vuorikatu 14	6797-7288	54 000	-	54 000	2 %		
As Oy Vuorikatu 16	144-146	50 900	-	50 900	2 %		
As Oy Lahti	18-22	69 320	-	69 320	5 %		
As Oy Rauhankatu 19	23440-24024	33 453	-	33 453	2 %		
As Oy Kirjosiipi	1-29	14 642	-	14 642	2 %		
As Oy Sutionmäki	1-100	33 358	-	33 358	18 %		
As Oy Puutarharinne	1-73	39 709	-	39 709	7 %		
As Oy Suppalanrinne	10001-10540	56 306	-	56 306			
As Oy Anttilanrinne		1 273	-213	1 060	67 %		
As Oy Anttilanmäki		836	-55	781	45 %		
130000 Asunto-osakkeet		1 084 659	-268	1 084 391			
Kiinteistö Oy Ilves	1500	7 363 561	300 000	7 663 561	100 %	100 %	Lahti
Kiinteistö Oy Levon krematorio	5855	526 950	-	526 950	58,55 %	100 %	Lahti
Kiint. Oy Tenavahansa	491-680	61 675	-	61 675	14 %		
132000 Kiinteistöosakkeet		7 952 185	300 000	8 252 185			
Kustannus Oy Kotimaa	100	3 700	-	3 700			
Vuontispirtti Oy	2	8 886	-	8 886			
PHP Holding Oy, A ja K	28	22 470	-	22 470			
134000 Muut osakk. osuudet		35 056	-	35 056			
Osakkeet ja osuudet yhteensä		9 071 900	299 732	9 371 632			

Tilinpäätöksen liitetiedot

OSAKKEET JA OSUUDET	Osakkeet	Omistus
As Oy Sibeliuksenharju, HHR	1678-1736	
Asunto Oy Lahden Mariankatu 16, HHR	1460-1583	
As Oy Sibeliuksenharju, Keski-Lahden srk-työn testamenttirahasto	392-451	4 %
As Oy Lahden Keijukainen, HHR	1103-1138	
As Oy Lahden Keijukainen, Ojaniemen rahasto	2855-2917	2 %
Asunto Oy Honkakaari, Juhakkalan rahasto	2281-2376	4 %
Asunto Oy Lounaanportti, Känkäsen rahasto	1-72	3 %
Asunto Oy Päijänteentkatu 13, Keski-Lahden diakoniarahasto	2311-2362	2 %
Asunto Oy Lahden Mariankatu 25, Keski-Lahden diakoniarahasto	775-804	3 %
Asunto Oy Lahden Villa Paavola, Hietalan rahasto	801-1290	1 %
Asunto Oy Ruolala, Diakoniarahasto	17786-18286	3 %
Asunto Oy Lahden Mariankatu 16, Tukiasuntorahasto	1368-1459	
Asunto Oy Lahden Mariankatu 16, Tukiasuntorahasto	1744-1787	
Asunto Oy Lahden Kiekko, Tukiasuntorahasto	6583-6751	2 %
Asunto Oy Sarvikatu 8 - 10, Tukiasuntorahasto	2349-2391	1 %
Asunto Oy Mukkulanrinne, Tukiasuntorahasto	2866-3241	1 %
Asunto Oy Tornannurkka, Tukiasuntorahasto	196-229	3 %
Asunto Oy Lehto-Mukkula, Tukiasuntorahasto	3536-3571	1 %
Asunto Oy Kiveriöntornit, Tukiasuntorahasto	616-648	1 %
Asunto Oy Juustilankatu 5 - 7, Tukiasuntorahasto	2231-2268	1 %
Asunto Oy Puusepänpuisto, Tukiasuntorahasto	367-398	3 %
Asunto Oy Vaahterakatu 1 - 3, Tukiasuntorahasto	9842-9904	1 %
Asunto Oy Anttilanrinne, Tukiasuntorahasto	6805-7107	3 %
Asunto Oy Lahden Tuhkimo, Makkosen rahasto	3453-3513	
Asunto Oy Lahden Susihukka, Makkosen rahasto	501-566	2 %
Asunto Oy Pohjanakka, Makkosen rahasto	116-177	1 %
Asunto Oy Kiveriönkatu16-18, Ekholmin rahasto	571-607	1 %
Asunto Oy Rajatorni, Keski-Lahden diakoniarahasto	800-901	3 %
Asunto Oy Nuolikatku 4, Pihlajan rahasto	8763-9323	

Toimeksiantojen varat

	2017	2016
Lahjoitus- ja testamenttivarat	1.065.610	999.673
Kolehtivarat	132.752	112.140
Hautainhoitorahaston varat	1.460.620	1.653.304
Muut toimeksiantojen varat	1.593.373	1.765.444
Toimeksiantojen varat yhteensä	2.658.983	2.765.116

Muut saamiset

Muut saamiset koostuvat saamisista Nastolan hautainhoitorahastolta ja Nastolan Missiokaupalta.

Tilinpäätöksen liitetiedot

Siirtosaamiset

	2017	2016
Tresor	45.237	46.658
Sosiaalikulujaksotus	17.187	31.343
Kiint.Oy Levon Krematorio	-	2.706
KELA	3.422	9.546
Muut siirtosaamiset	3.240	18.714
Kiinteistö Oy Ilves	15.284	
Siirtosaamiset yhteensä	84.369	108.967

Rahoitusarvopaperit

	Hankinta-arvo	Arvon-alennus	Kirjanpito-arvo	Markkina-arvo
Varainhoidon osakkeet	5.948.075	-72.679	5.875.396	7.935.154
Muut osakkeet			107.010	115.121
Osakkeet ja osuudet			5.982.406	
Varainhoidon rahamarkkinasijoitukset	891.470		891.470	892.450
Joukkovelkakirjat	2.562.909	-19.315	2.543.594	2.630.698
Muut rahoitusarvopaperit			100.168	
Muut arvopaperit			3.535.232	

Taseen vastattavia koskevat liitetiedot**Oma pääoma**

	Perus-pääoma	Eläke-rahasto	Rakennus-rahasto	Edellisten tilikausien yli/alijäämä	Oma pää-oma yht.
1.1.2016	18 206 544	672 752	8 779 611	17 395 098	41 678 712
Tilikauden ylijäämä				1 588 528	
Rahastojen purku		- 672 752	- 8 779 611		
31.12.2016	27 658 906	0	0	17 395 098	46 642 532
HHR Nastolan oman pääoman oikaisu.				159.653	
Tilikauden ylijäämä				1 893 566	
31.12.2017	27 658 906	-	-	19 143 278	48 695 751

Poistoero	
1.1.2016	2 453 671
poistoeron muutos	- 71.730
31.12.2016	2 381 940
poistoeron muutos	- 78.253
31.12.2017	2.303.687

Tilinpäätöksen liitetiedot

Toimeksiantojen pääomat**Erityiskatteiset rahastot**

Testamenttirahastot	2017	2016
Hietalan rahasto	128.568	117.252
Keski-Lahden seurakuntatyön rahasto	92.728	92.931
Juhakkalan rahasto	41.732	39.972
Karilan rahasto	10.579	12.468
Känkäsen rahasto	38.634	41.968
Makkosen rahasto	186.527	185.577
Keski-Lahden diakoniarahasto	521.788	496.370
Ojaniemen rahasto	28.818	27.944
Sillanpään rahasto	18.374	17.099
Väyrysen rahasto	32.225	29.447
Ekholmin rahasto	192.674	182.579
Pihlajan rahasto	114.682	108.651
Keski-Lahden lähetystyön rahasto	75.187	73.345
Tuomelan rahasto	202.132	192.868
Anelma Uiheron rahasto	2.754	2.402
Beda Lehtisen rahasto	8.950	8.219
Pöyryn rahasto	19.830	18.314
Lahjoitusrahastot		
Diakoniarahasto	117.935	105.496
Keski-Lahden nuorten rahasto	4.354	3.997
Lähetyskorttirahasto	2.158	1.980
Tukiasuntorahasto	341.313	321.886
Työttömien tuki	46.660	33.371
Ruokapankki	7.837	6.821
Lahjoitusrahastojen pääomat yhteensä	2.236.439	2.120.956
Lahden HHR:n taseen loppusumma	1.353.417	1.445.311
Nastolan HHR:n taseen loppusumma	107.203	207.992
Kolehtivarat	132.238	111.897
Muut toimeksiantojen pääomat yhteensä	1.592.859	1.765.201
Toimeksiantojen pääomat yhteensä	3.829.298	3.886.157

Erityiskatteisten rahastojen kirjanpito hoidetaan seurakuntayhtymän muun kirjanpidon yhteydessä tuloslaskelmatilien kautta.

Tilinpäätöksen liitetiedot

Lainat

	Pitkäaikainen	Lyhytaikainen	Yhteensä
S-pankki	4.125.000	687.500	4.812.500
Nordea	119.996	26.667	146.663
Yhteensä	4.244.996	714.167	4.959.163

Muut lyhytaikaiset velat

	2017	2016
ALV-velka	7.966	16.649
Ennakonpidätykset	177.487	189.176
Sosiaaliturvamaksut	10.163	18.249
Eläkevakuutusmaksut	236.588	236.857
Jäsenmaksut	7.229	6.928
Vuokratakuut	31.093	19.545
Muut lyhytaikaiset velat	1.098	0
Muut velat yhteensä	471.624	487.403

Siirtovelat

	2017	2016
Lomapalkkajaksotus	1.896.700	1.916.900
Tuntipalkkajaksotus	66.801	79.068
Muut siirtovelat		
Tresor	49.312	39.453
Lahden Kohtaamispaikan avustus 2017	5.000	-
Kirkon keskusrahasto, diakonia-avustuksia	8.474	7.063
Palveluryhmä Laune	4.732	3.832
Koy Levon Krematorio	8.740	
Vuokratuotot 1-2/2018	1.100	546
Joulukonsertin palkkiot	1.252	-
Fazer Food Services Oy		2.429
Kirkkopalvelut ry	1.220	3.405
Kirkon keskusrahasto	9.586	9.586
Korkovelat	17.405	20.961
Muut siirtovelat	12.165	15.587
Muut siirtovelat yhteensä	118.986	102.861
Siirtovelat yhteensä	2.082.487	2.098.829

Tilinpäätöksen liitetiedot

Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot**Laskennallinen eläkevastuuvajaus**

Seurakunnat vastaavat yhteisvastuullisesti Kirkon eläkelain (KiEL) mukaan määräytyvistä eläkesitoumuksista. Eläkesitoumuksista aiheutuvaa vastuuta voidaan arvioida jakamalla seurakuntayhtymän maksamat palkat (10.120.015 euroa) koko kirkon palkkasummalla (498.181.811 euroa) ja kertomalla näin saatu luku koko kirkon eläkevastuuvajauksella (3.088.345.949 euroa).

Seurakuntayhtymän laskennallinen osuus kirkon yhteisestä eläkevastuuvajauksesta on 62,74 milj. euroa (63,88 milj. euroa 2016).

Haudanhoitovastuut

Hautainhoitorahasto hoidetaan omana taseyksikkönä. Vastuut on ilmoitettu hautainhoitorahaston tilinpäätöksen liitetiedoissa.

Muut vakuudet ja vastuusitoumukset**Takaukset**

Lahden seurakuntayhtymä on antanut omavelkaisen takaussitoumuksen 31.12.2015 yhtymän 58,55 % omistaman tytäryhtiön Kiinteistöosakeyhtiö Levon krematorion euron lainasopimuksen ja koronsuojassopimuksen vakuudeksi. Suojassopimuksessa yhtymän maksama korko on kiinteä koko laina-ajan, 10 vuotta. Sopimus erääntyy 3.2.2026. Lainapääomaa vastaava nimellisarvo on yhteensä 2.430.000 euroa. Käypä arvo per 31.12.2017 on -83.294 euroa.

Nastolan seurakunta on tehnyt takaussitoumuksen S-pankin kanssa Nastolan palvelusäätiön lainasta 150.000 euroa. Lainan viimeinen erä maksetaan vuonna 2025.

Vuokravastuut

Nordea Rahoitus Suomi Oyj:n kanssa on voimassa leasingrahoitusta koskeva sopimus tietotekniikkahankintoja varten. Leasinglimiittejä koskevat vuokravastuut ovat 302.931 euroa (302.749 euroa 2016). Seuraavan 12 kuukauden leasingvastuu on 123.865 euroa.

Rahoitusvastuut

Hankintoihin oikeutetuille työntekijöille on hankittu First Card -yrityskortteja, joiden rahoitusvastuu 31.12.2017 oli 21.172 euroa (15.795 euroa 2016), kortinhaltijoita 97.

Omistuksia muissa yhteisöissä koskevat liitetiedot

	Kotipaikka	Omistusosuus, %
Asunto Osakeyhtiö Lahden Mariankatu 16	Lahti	35,00
Kiinteistöosakeyhtiö Ilves	Lahti	100,00
Kiinteistöosakeyhtiö Levon krematorio	Lahti	58,55
As.Oy Anttilanmäki	Lahti	45,00
As.Oy Anttilanrinne	Lahti	67,00

Hautainhoitorahaston omistusosuus Mariankatu 16 asunto-osakeyhtiöstä on 4,2 %, Tukiasuntorahaston osuus 2,3 %.

Tilinpäätöksen liitetiedot

Yhteistyösopimukset

Lahden seurakuntayhtymä vastaa Päijät-Hämeen keskussairaalan sairaalasielunhoidosta ja palvelevan puhelimen toiminnan järjestämisestä. Toiminnan kustannuksista vastaavat Lahden seurakuntayhtymän lisäksi 11 sopijaseurakuntaa.

Yhtymä toimii isäntäseurakuntana Lahden IT-aluekeskuksen 11 sopijaseurakunnalle.

Yhtymä vastaa Asikkalan, Hartolan, Hollolan ja Sysmän seurakuntien ja Lahden seurakuntayhtymään kuuluvien seurakuntien manuaalisista kirkonkirjoista ja jäsenrekisteritietojen ylläpitämisestä. Kärkölän, Kuhmoisten ja Padasjoen seurakunnat liittyivät Hollolan seurakuntaan 1.1.2017 alkaen.

Kanta- ja Päijät-Hämeen alueen seurakunnat ovat sopineet 11.10.2016 yhteistoimintana kehitysvammaisten hengellisen työn järjestämisestä siten kuin kirkkolain 12 luvun 1 §:ssä tarkoitetaan 1.1.2017 alkaen. Sopimuksen mukaisesti kehitysvammaistyön pastorin virka sijoitettiin työnjohdolisesti Lahden seurakuntayhtymään. Uusi virka perustettiin muuttamalla seurakuntayhtymän seurakuntapastorin virka kehitysvammaistyön pastorin viraksi 1.1.2017 alkaen. Tehtävää on hoidettu vuodesta 1983 alkaen Lammin seurakunnassa.

Nastola on kuulunut Lahden seurakuntayhtymään 1.1.2016 alkaen.

Lahden seurakuntayhtymän seurakuntien ystävyysseurakunnat:

Keski-Lahti: Pecs Unkari, Hosianna Namibian Windhoek, Zizin Romania, Aunus Venäjän Karjala

Laune: Hatsinan seurakunta Inkerinmaa Venäjä

Joutjärvi: Kelton luterilainen seurakunta Venäjä, Brasovin rovastikunnan luterilaiset seurakunnat Romania, Bielsko-Bialan luterilaiset seurakunnat Puola

Salpausselkä: Viljandin Jaanin seurakunta Viro, Aunuksen seurakunta Venäjä

Nastola: Haapakankaan seurakunta Venäjä, Mtwaran seurakunta Tansania

Hautainhoitorahastot

Tehtävä

Lahden seurakuntayhtymällä on kaksi hautainhoitorahastoa, kun vuoden 2016 alussa Nastolan seurakunnan hautainhoitorahasto siirtyi Lahden seurakuntayhtymän hallinnoitavaksi. Hautainhoitorahastot ovat seurakuntayhtymän talouteen kuuluvia erillisiä rahastoja, joiden varoilla hoidetaan ne Lahden hautausmailla ja Nastolan hautausmaalla olevat haudat, joista omaiset ovat tehneet haudanhoitosopimuksen seurakuntayhtymän kanssa. Rahastot on tarkoitettu yhdistää vuodesta 2019 alkaen.

Seurakuntayhtymän strategian ja vuoden 2017 painopisteiden toteuttaminen

Noudatamme kestävän kehityksen periaatteita. Pidämme hautainhoitorahaston talouden tasapainossa.

Vuoden 2017 tavoitteet ja niiden toteutuminen

1. Tavoitteena kustannustehokas hautojen hoito
  - Hoitohautojen ryhmäkasvit kilpailutettiin ja hoitohautojen kukkina käytettiin pääasiallisesti vain muutamia lajeja. Hautojen hoidossa keskityttiin olennaisiin hoitotöihin. Hautainhoitorahastojen hinnastoa selkeytettiin vuodelle 2016. Nurmikon perushoito siirtyi hautausmaan yleishoitoon. Tulot kattoivat menot.
2. Ympäristötavoite: Perennahoito vaihtoehtona kesäkukkahoidolle
  - Perennahoito on ympäristöystävällisempi ja edullisempi vaihtoehto. Perennahoidon voi tilata viideksi vuodeksi. Vuonna 2015 perennahoitoja oli 25 kpl. Vuonna 2016 perennahoitoja oli 44 kpl ja vuonna 2017 perennahoitoja oli 84 kpl.
3. Nastolan hautausmaan hoitohautojen hoitamisen toimintatapojen yhtenäistäminen Lahden hautausmaiden kanssa
  - Toimintatavat yhtenäistettiin Nastolan hoitohautojen hoidossa ja hautoja hoidettiin samalla tavoin kaikilla hautausmailla.

Hautainhoitorahasto, Lahti

Hautojen hoito ja hautapaikat

Vuonna 2017 hautojen hoitosopimuksia oli 5 402 kpl ja hoidossa olevia hautametrejä 8 021. Uusia hoitosopimuksia tehtiin 300 kpl ja uusia hautapaikkoja tuli hoidettavaksi 453.

Talousarvion toteutuminen

Hautainhoitorahaston toiminnan tuotot olivat 514.951 euroa ja kulut 505.368 euroa. Vuoden 2017 tuloarvio alittui 112.849 eurolla ja toteutumisprosentti oli 82,0, joka johtui kesähoitomaksujen alituksesta. Nurmenleikkuu siirrettiin kuulumaan hautausmaan yleishoitoon, minkä vuoksi asiakkaat tekivät vähemmän kesähoitosopimuksia. Kulut toteutuivat 82,9 %:sti, alitus oli 104.062 euroa ja se aiheutui henkilöstökulujen ja tarvikkeiden ostojen alituksesta. Henkilöstökulut olivat yhteensä 428.615 euroa ja ne toteutuivat 82,7 %:sti.

Hautainhoitorahastot

Hautainhoitorahastolla on omistuksessaan kolme asunto-osaketta. Asunto-osakkeiden tuotot olivat 16.815 euroa ja kulut 8.979 euroa eli nettotuotto oli 7.836 euroa. Toimintakate muodostui 9.583 euroa ylijäämäiseksi. Talousarviossa tavoitteena oli, että tuotot kattavat kulut. Hautainhoitorahaston maksut pysyivät samana, mutta pitkäaikaisia hoitoja vähennettiin ja nurmahoito ilman kukkia poistettiin. Rahoituserät olivat 77.389 euroa. Vuosikatetta kertyi 86.973 euroa. Rahoituserissä on sijoitusten arvonnäytysten vaikutusta 11.011 euroa. Poistojen määrä on 907 euroa ja tilikauden tulokseksi tulee 86.065 euron ylijäämä. Taseessa on edellisten vuosien alijäämää 99.967 euroa. Alijäämän määrä taseessa laskee nyt 13.902 euroon.

Hautainhoitovastuun laskennallinen määrä on 1.210.038 euroa. Taseen varat ovat 1.353.417 euroa, joten kate on 143.379 euroa (58.828 euroa vuonna 2016). Taseen liitetiedoissa on laskelma hautainhoitorahaston hoitovastuusta.

Hautojen hoito	2017	2016	2015	2014	2013	2012
Hautojen hoitosopimuksia	5 402	7 396	7 386	7 474	7 389	7 625
Uusia hoitosopimuksia (määräaikaiset)	300	441	374	416	383	441

Hautainhoitorahasto, Nastola**Hautojen hoito ja hautapaikat**

Vuonna 2017 hoitohautoja oli 646 kpl ja hoidossa olevia hautametrejä 1 427. Uusia hoitosopimuksia tehtiin 45 kpl ja uusia hautoja tuli hoidettavaksi 92.

Talousarvion toteutuminen

Hautainhoitorahaston toiminnan tuotot olivat 53.354 euroa ja kulut 63.183 euroa. Vuoden 2017 tuloarvio ylittyi 3.354 eurolla ja toteutumisprosentti oli 106,7. Kulut ylittyivät 18.043 eurolla (+40 %) aiheutuen pääosin palvelujen ostojen ja henkilöstökulujen ylityksestä. Henkilöstökulut olivat yhteensä 49.306 euroa ja ylittivät talousarvion 45,7 %:lla.

Toimintakate muodostui 9.830 euroa alijäämäiseksi. Kuluissa on ensimmäistä kertaa huomioitu kaikki hautainhoitorahaston kulut. Talousarviossa tavoitteena oli, että tuotot kattavat kulut. Hautainhoitorahaston maksut pysyivät samana, mutta pitkäaikaisia hoitoja vähennettiin ja nurmahoito ilman kukkia poistettiin. Nurmenleikkuu siirrettiin kuulumaan hautausmaan yleishoitoon. Rahoituserät olivat 49 euroa. Vuosikatetta kertyi -9.781 euroa. Tilikauden tulokseksi tulee 9.781 euron alijäämä. Taseessa on edellisten vuosien alijäämää 106.450 euroa. Alijäämän määrä taseessa nousee nyt 116.231 euroon.

Hautainhoitovastuun laskennallinen määrä on 133.898 euroa. Taseen varat ovat 107.203 euroa, joten kate on -26.695 euroa. Taseen liitetiedoissa on laskelma hautainhoitorahaston hoitovastuusta.

Hautojen hoito	2017	2016	2015	2014	2013	2012
Hautojen hoitosopimuksia	646	724	827	853	870	888
Uusia hoitosopimuksia (määräaikaiset)	45	35	55	54	48	106

LAHDEN HAUTAINHOITORAHASTO TOTEUMAVERTAILU

	TP edellinen vuosi 2016	TA kuluva 2017	TA muutokset 2017	Toteuma 2017	Yli-ali	T-%
▼ Toimintatuotot	-612.392,08	-627.800,00		-514.951,00	-112.849,00	82,0
▪ Maksutuotot	-595.962,99	-610.000,00		-498.136,49	-111.863,51	81,7
▪ Vuokratuotot	-16.429,09	-17.800,00		-16.814,51	-985,49	94,5
▼ Toimintakulut	567.923,70	609.430,00		505.367,70	104.062,30	82,9
▼ Henkilöstökulut	503.971,11	518.230,00		428.614,79	89.615,21	82,7
▪ Palkat ja palkkiot	390.498,11	398.230,00		336.198,42	62.031,58	84,4
▪ Henkilösivukulut	115.013,78	120.000,00		94.400,66	25.599,34	78,7
▪ Henkilöstökulujen oikaisuerät	-1.540,78			-1.984,29	1.984,29	0,0
▪ Palvelujen ostot	10.526,46	11.850,00		14.496,60	-2.646,60	122,3
▪ Vuokrakulut	8.103,16	8.400,00		8.979,15	-579,15	106,9
▼ Aineet ja tarvikkeet	44.848,71	70.750,00		53.277,16	17.472,84	75,3
▪ Ostot tilikauden aikana	44.848,71	70.750,00		53.277,16	17.472,84	75,3
▪ Muut toimintakulut	474,26	200,00			200,00	
▪ TOIMINTAKATE	-44.468,38	-18.370,00		-9.583,30	-8.786,70	52,2
▼ Rahoitustuotot- ja kulut	-105.352,44	-20.000,00		-77.389,40	57.389,40	386,9
▪ Muut rahoitustuotot	-110.001,30	-40.000,00		-96.651,78	56.651,78	241,6
▪ Arvon muutokset sijoituksista	-44.465,27			11.010,68	-11.010,68	0,0
▪ Muut rahoituskulut	49.114,13	20.000,00		8.251,70	11.748,30	41,3
▪ VUOSIKATE	-149.820,82	-38.370,00		-86.972,70	48.602,70	226,7
▼ Poistot ja arvonalentumiset	2.113,60	2.800,00		907,40	1.892,60	32,4
▪ Suunnitelman mukaiset poistot	2.113,60	2.800,00		907,40	1.892,60	32,4
▪ TILIKAUDEN TULOS	-147.707,22	-35.570,00		-86.065,30	50.495,30	242,0
▪ Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-147.707,22	-35.570,00		-86.065,30	50.495,30	242,0

NASTOLAN HAUTAINHOITORAHASTO TOTEUMAVERTAILU

	TP edellinen vuosi 2016	TA kuluva 2017	TA muutokset 2017	Toteuma 2017	Yli-ali	T-%
▼ Toimintatuotot	-63.030,47	-50.000,00		-53.353,71	3.353,71	106,7
▪ Maksutuotot	-63.030,47	-50.000,00		-53.353,71	3.353,71	106,7
▼ Toimintakulut	44.774,50	45.140,00		63.183,39	-18.043,39	140,0
▼ Henkilöstökulut	33.637,66	33.840,00		49.305,97	-15.465,97	145,7
▪ Palkat ja palkkiot	25.963,08	26.000,00		38.485,97	-12.485,97	148,0
▪ Henkilösivukulut	7.674,58	7.840,00		10.820,00	-2.980,00	138,0
▪ Palvelujen ostot	648,10	300,00		2.153,06	-1.853,06	717,7
▼ Aineet ja tarvikkeet	10.488,74	11.000,00		11.724,36	-724,36	106,6
▪ Ostot tilikauden aikana	10.488,74	11.000,00		11.724,36	-724,36	106,6
▪ TOIMINTAKATE	-18.255,97	-4.860,00		9.829,68	-14.689,68	-202,3
▼ Rahoitustuotot- ja kulut	-113,37			-49,00	49,00	0,0
▪ Korkotuotot	-113,37			-49,00	49,00	0,0
▪ VUOSIKATE	-18.369,34	-4.860,00		9.780,68	-14.640,68	-201,2
▪ TILIKAUDEN TULOS	-18.369,34	-4.860,00		9.780,68	-14.640,68	-201,2
▪ Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-18.369,34	-4.860,00		9.780,68	-14.640,68	-201,2

LAHDEN HAUTAINHOITORAHASTON TULOSLASKELMA

	1.1. - 31.12.2017	1.1. - 31.12.2016
▼ Toimintatuotot	514.951,00	612.392,08
▪ Maksutuotot	498.136,49	595.962,99
▪ Vuokratuotot	16.814,51	16.429,09
▼ Toimintakulut	-505.367,70	-567.923,70
▼ Henkilöstökulut	-428.614,79	-503.971,11
▪ Palkat ja palkkiot	-336.198,42	-390.498,11
▪ Henkilösivukulut	-94.400,66	-115.013,78
▪ Henkilökulujen oikaisuerät	1.984,29	1.540,78
▪ Palvelujen osto	-14.496,60	-10.526,46
▪ Vuokratulot	-8.979,15	-8.103,16
▼ Aineet ja tarvikkeet	-53.277,16	-44.848,71
▪ Ostot tilikauden aikana	-53.277,16	-44.848,71
▪ Muut toimintakulut		-474,26
▪ TOIMINTAKATE	9.583,30	44.468,38
▼ Rahoitustuotot ja -kulut	77.389,40	105.352,44
▪ Muut rahoitustuotot	96.651,78	110.001,30
▪ Arvon muutokset sijoituksista	-11.010,68	44.465,27
▪ Muut rahoituskulut	-8.251,70	-49.114,13
▪ VUOSIKATE	86.972,70	149.820,82
▼ Poistot ja arvonalentumiset	-907,40	-2.113,60
▪ Suunnitelman mukaiset poistot	-907,40	-2.113,60
▪ TILIKAUDEN TULOS	86.065,30	147.707,22
▪ Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	86.065,30	147.707,22

NASTOLAN HAUTAINHOITORAHASTON TULOSLASKELMA

	1.1. - 31.12.2017	1.1. - 31.12.2016
▼ Toimintatuotot	53.353,71	63.030,47
▪ Maksutuotot	53.353,71	63.030,47
▼ Toimintakulut	-63.183,39	-44.774,50
▼ Henkilöstökulut	-49.305,97	-33.637,66
▪ Palkat ja palkkiot	-38.485,97	-25.963,08
▪ Henkilösivukulut	-10.820,00	-7.674,58
▪ Palvelujen osto	-2.153,06	-648,10
▼ Aineet ja tarvikkeet	-11.724,36	-10.488,74
▪ Ostot tilikauden aikana	-11.724,36	-10.488,74
▪ TOIMINTAKATE	-9.829,68	18.255,97
▼ Rahoitustuotot ja -kulut	49,00	113,37
▪ Korkotuotot	49,00	113,37
▪ VUOSIKATE	-9.780,68	18.369,34
▪ TILIKAUDEN TULOS	-9.780,68	18.369,34
▪ Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-9.780,68	18.369,34

NASTOLAN HAUTAINHOITORAHASTON TASE

	31.12.2017	31.12.2016
▼ VASTAAVAA		
▼ VAIHTUVAT VASTAAVAT	107.202,73	207.992,44
▼ Rahoitusarvopaperit	100.000,00	100.000,00
▪ Muut arvopaperit	100.000,00	100.000,00
▪ Rahat ja pankkisaamiset	7.202,73	107.992,44
▪ VASTAAVAA YHTEENSÄ	107.202,73	207.992,44
▼ VASTATTAVAA		
▼ OMA PÄÄOMA	87.350,84	-82.082,84
▪ Muut omat rahastot	-28.879,97	-28.879,97
▪ Edellisten tilikausien ylijäämä/alijäämä	106.450,13	-34.833,53
▪ Tilikauden ylijäämä/alijäämä	9.780,68	-18.369,34
▼ VIERAS PÄÄOMA	-194.553,57	-125.909,60
▼ Pitkäaikainen vieras pääoma	-87.778,16	-95.635,90
▪ Saadut ennakot	-87.778,16	-95.635,90
▼ Lyhytaikainen vieras pääoma	-106.775,41	-30.273,70
▪ Muut velat	-79.356,84	-5.722,00
▪ Saadut ennakot	-27.418,57	-24.551,70
▪ VASTATTAVAA YHTEENSÄ	-107.202,73	-207.992,44

LAHDEN HAUTAINHOITORAHASTON TASE

	31.12.2017	31.12.2016
▼ VASTAAVAA		
▼ PYSYVÄT VASTAAVAT	58.720,32	59.627,72
▼ Aineelliset hyödykkeet	907,40	1.814,80
▪ Hautaustoimen aineelliset hyödykkeet	907,40	1.814,80
▼ Sijoitukset	57.812,92	57.812,92
▪ Osakkeet ja osuudet	57.812,92	57.812,92
▼ VAIHTUVAT VASTAAVAT	1.294.697,16	1.385.683,52
▼ Saamiset	474,20	0,00
▼ Lyhytaikaiset saamiset	474,20	0,00
▪ Muut saamiset	137,38	
▪ Siirtosaamiset	336,82	0,00
▼ Rahoitusarvopaperit	650.415,78	1.228.839,39
▪ Osakkeet ja osuudet	650.415,78	730.653,27
▪ Muut arvopaperit	0,00	498.186,12
▪ Rahat ja pankkisaamiset	643.807,18	156.844,13
▪ VASTAAVAA YHTEENSÄ	1.353.417,48	1.445.311,24
▼ VASTATTAVAA		
▼ OMA PÄÄOMA	13.901,57	99.966,87
▪ Edellisten tilikausien ylijäämä/alijäämä	99.966,87	247.674,09
▪ Tilikauden ylijäämä/alijäämä	-86.065,30	-147.707,22
▼ VIERAS PÄÄOMA	-1.367.319,05	-1.545.278,11
▼ Pitkäaikainen vieras pääoma	-1.081.226,60	-1.223.271,88
▪ Saadut ennakot	-1.081.226,60	-1.223.271,88
▼ Lyhytaikainen vieras pääoma	-286.092,45	-322.006,23
▪ Ostovelat	-109,89	-267,97
▪ Muut velat	-1.830,00	-32.768,23
▪ Siirtovelat	-23.615,60	-24.419,42
▪ Saadut ennakot	-260.536,96	-264.550,61
▪ VASTATTAVAA YHTEENSÄ	-1.353.417,48	-1.445.311,24

Hautainhoitorahasto

Hautainhoitorahaston tilinpäätöksen liitetiedot**Tilinpäätöksen laadintaperiaatteet**

Hautainhoitorahaston tilinpäätös on laadittu samoin periaattein kuin seurakuntayhtymän tilinpäätös ja se on osa yhtymän tilinpäätöksen liiteaineistoa. Hautainhoitorahaston tilinpäätöksen taseen loppusumma on kirjattu yhtymän tilinpäätöksen toimeksiantojen varoihin ja pääomiin. Tuloslaskelman tuotot, kulut ja tulos esitetään yhtymän tuloslaskelman kohdassa Erilliskirjanpitoa hoidetut erityiskatteiset rahastot.

Hautainhoitorahastossa omaan pääomaan kirjataan yli- ja alijäämät. Nastolan hautainhoitorahaston vuoden 2017 edellisen tilikausien ylijäämä/alijäämää on oikaistu 159.653 euroa viiden (5) vuoden palkkakirjauskorjauksien vuoksi. Vertailuvuoden tietoja ei ole oikaistu. Määräaikaishoitojen pääomat ovat vieraan pääoman saatujen ennakkojen tileillä.

Lahden seurakuntayhtymän ja Nastolan hautainhoitorahastot on toistaiseksi pidetty erillään. Rahastot on tarkoitus yhdistää vuodesta 2019 alkaen.

Tuloslaskelman liitetiedot

Hautainhoitorahaston tuotot koostuvat hoitosopimuksista saaduista maksuista, asuinhuoneistojen vuokratuotoista ja sijoituksista saaduista rahoitustuotoista. Kulut koostuvat sopimushautojen hoitokuluista, asuntojen vastikkeista ja sijoitusten rahoituskuluista.

Henkilöstökulut on kirjattu suoraan hautainhoitorahaston tulokseen, eivätkä ne näy yhtymän tuloslaskelmassa.

Taseen liitetiedot**Aineelliset hyödykkeet – Lahti**

	2017	2016
Koneet ja laitteet	907	1.815

Sijoitukset – Lahti

	2017	2016
As. Oy Sibeliuksenharju	18.060	18.060
As. Oy Lahden Mariankatu 16	24.192	24.192
As. Oy Lahden Keijukainen	15.561	15.561
Sijoitukset yhteensä	57.813	57.813

Vuoden 2017 saamiset koostuvat muista saamisista ja siirtosaamisista. Vuonna 2016 ei ollut saamisista.

Rahoitusarvopaperit

	hankinta-arvo	arvon-alennus	kirjanpito-arvo	markkina-arvo
Varainhoidon sijoitukset	691.089	-41.850	649.239	804.563
Muut rahoitusarvopaperit			1.177	
Yhteensä			650.416	

Hautainhoitorahasto

Muut velat – Lahti

	2017	2016
Vuokravakuus	1.830	1.830
Lahden seurakuntayhtymä	-	30.938
Muut velat yhteensä	1.830	32.768

Muut velat – Nastola

	2017	2016
Lahden seurakuntayhtymä	79.357	5.722

Siirtovelat – Lahti

	2017	2016
Lomapalkkajaksotus	22.300	23.000
Varainhoito	1.316	1.419
Yhteensä	23.616	24.419

Laskelma hautainhoitorahaston hoitovastuiden määrästä tilinpäätöspäivänä

Lahti	2017	2016
Toimintakulut	505.368	567.924
/Hoidettavien hautojen lkm	5.401	7.396
=Yhden haudan laskennallinen hoitokustannus	93,57	76,79
*Jäljellä olevat hoitosopimusvuodet	12.932	18.056
Laskennallinen hoitovastuu	1.210.038	1.386.484

Laskelma hautainhoitorahaston yli- tai alikatteisuudesta

Lahti	2017	2016
Taseen loppusumma	1.353.417	1.445.311
-Laskennallinen hoitovastuu	-1.210.038	-1.386.484
+Yli/-Alikate	143.380	58.827

Hautainhoitorahaston ylikate on 143.000 euroa.

Hautainhoitorahasto

Nastola	2017	2016
Toimintakulut	63.183	78.413
/Hoidettavien hautojen lkm	646	724
=Yhden haudan laskennallinen hoitokustannus	97,81	108,31
*Jäljellä olevat hoitosopimusvuodet	1.369	2.020
Laskennallinen hoitovastuu	133.898	218.777

Yli/alikatelaskelma

Nastola	2017	2016
Taseen loppusumma	107.203	48.399
-Laskennallinen hoitovastuu	-133.898	-218.777
+Yli/-Alikate	-26.695	-170.438

Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot**Laskennallinen eläkevastuuvajaus – Lahti**

Seurakunnat vastaavat yhteisvastuullisesti Kirkon eläkelain (KiEL) mukaan määräytyvistä eläkesitoumuksista. Eläkesitoumuksista aiheutuvaa vastuuta voidaan arvioida jakamalla hautainhoitorahaston maksamat palkat (336.198 euroa) koko kirkon palkkasummalla (498.181.811 euroa) ja kertomalla näin saatu luku koko kirkon eläkevastuuvajauksella (3.088.345.949 euroa).

Hautainhoitorahaston laskennallinen osuus kirkon yhteisestä eläkevastuuvajauksesta on 2,08 miljoonaa euroa (2,41 milj. euroa 2016).

Laskennallinen eläkevastuuvajaus – Nastola

Eläkesitoumuksista aiheutuvaa vastuuta voidaan arvioida jakamalla hautainhoitorahaston maksamat palkat (38.486 euroa) koko kirkon palkkasummalla (498.181.811 euroa) ja kertomalla näin saatu luku koko kirkon eläkevastuuvajauksella (3.088.345.949 euroa).

Hautainhoitorahaston laskennallinen osuus kirkon yhteisestä eläkevastuuvajauksesta on 238.584 euroa.

Tilinpäätöksen allekirjoitus ja
tilinpäätösmerkintä

TILINPÄÄTÖKSEN ALLEKIRJOITUS JA PÄIVÄYS

Lahdessa 8. maaliskuuta 2018

Heikki Pelkonen, kirkkoherra
Yhteisen kirkkoneuvoston puheenjohtaja

Hannu Sarikka, hallintojohtaja

Yhteisen kirkkoneuvoston jäsenet:

TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ

Suoritetusta tilintarkastuksesta on tänään annettu kertomus.

Lahdessa 20. maaliskuuta 2018

KPMG Julkishallinnon Palvelut Oy
JHTT-yhteisö - Tilintarkastusyritys

Esko Säilä
JHT, HT

Kirjanpitokirjoja ja tositteita koskevat
luettelot ja selvitykset

LUETTELO KIRJANPITOKIRJOISTA

Pysyvästi säilytettäviä kirjanpitokirjoja ovat sidottu tasekirja ja tilintarkastuskertomus.

Määräajan säilytettävät kirjanpitokirjat:

- päiväkirja
- pääkirja
- talousarviovertailu
- tuloslaskelma
- tase
- tase-erittelyt ja muut tilinpäätösasiakirjat
- palkkakirjanpito.

Kirjanpitokirjat säilytetään paperitulosteena tilivuoden ajan taloustoimistossa, josta ne tilinpäätöksen tultua hyväksytyksi siirretään Lahden seurakuntayhtymän päätearkistoon. Päivä- ja pääkirja arkistoidaan pdf-tiedostoina asianhallintajärjestelmään.

LUETTELO TOSITTEIDEN LAJEISTA

Kassa- ja muistiotositteet

AB	Automaattikirjaus
K1	Kirjanpitoliittymä
K2	Kirjanpitoliittymä, verokäsittely
K3	Kirjanpitoliittymä
K4	Verkkomaksut
PK	Kassajärjestelmä
SA	Kipan muistiotosite/pääkirjatosite
SE	Sisäiset erät (vyörytys)
SK	Seurakuntatalouden muistiotosite/pääkirjatosite
SN	Kolehdit muistiotosite
SR	Sijoituskirjanpidon muistiotosite
SZ	Peruutusmuistiotosite
T1	Maksuliikenneohjelman tiliöinti
TO	Tiliote
ZA	Tilin avaussaldo
ZM	M2 Kirjanpitoliittymä
ZY	Yhdistyvät seurakunnat

Käyttöomaisuus

AA	Käyttöomaisuus kirjaus
AF	Poistokirjaukset
AI	Investointituet käyttöomaisuus
AM	Käyttöomaisuuden myynti
AZ	Purku käyttöomaisuuteen

Kirjanpito- ja tosittelukirjoja ja tositteita koskevat luettelot ja selvitykset

---

Myyntilaskut

AV	Diakonia-avustusten ”kuittaustositteet”
DA	Asiakastosite
DG	Asiakkaat — hyvitys
DP	Perintätoimiston suoritukset (viite- ja tilitysaineistot)
DR	Asiakkaat — lasku
DV	Viivästyskorkolasku
DZ	Asiakkaat — maksukirjaus
M1	Liittymälaskut (Prime ja Status)
M2	Liittymälaskut (Prime)
M3	Liittymälaskut (Haahtela)
MV	Maksuvapautuksen ”kuittaustositteet”
RV	Laskun siirto
ZD	Luottotappio

Ostolaskut

KA	Toimittajatosite
KG	Toimittajat — hyvitys
KR	Toimittajat — lasku
KZ	Toimittajat — lasku
TM	Matkalaskut — ostoreskontra

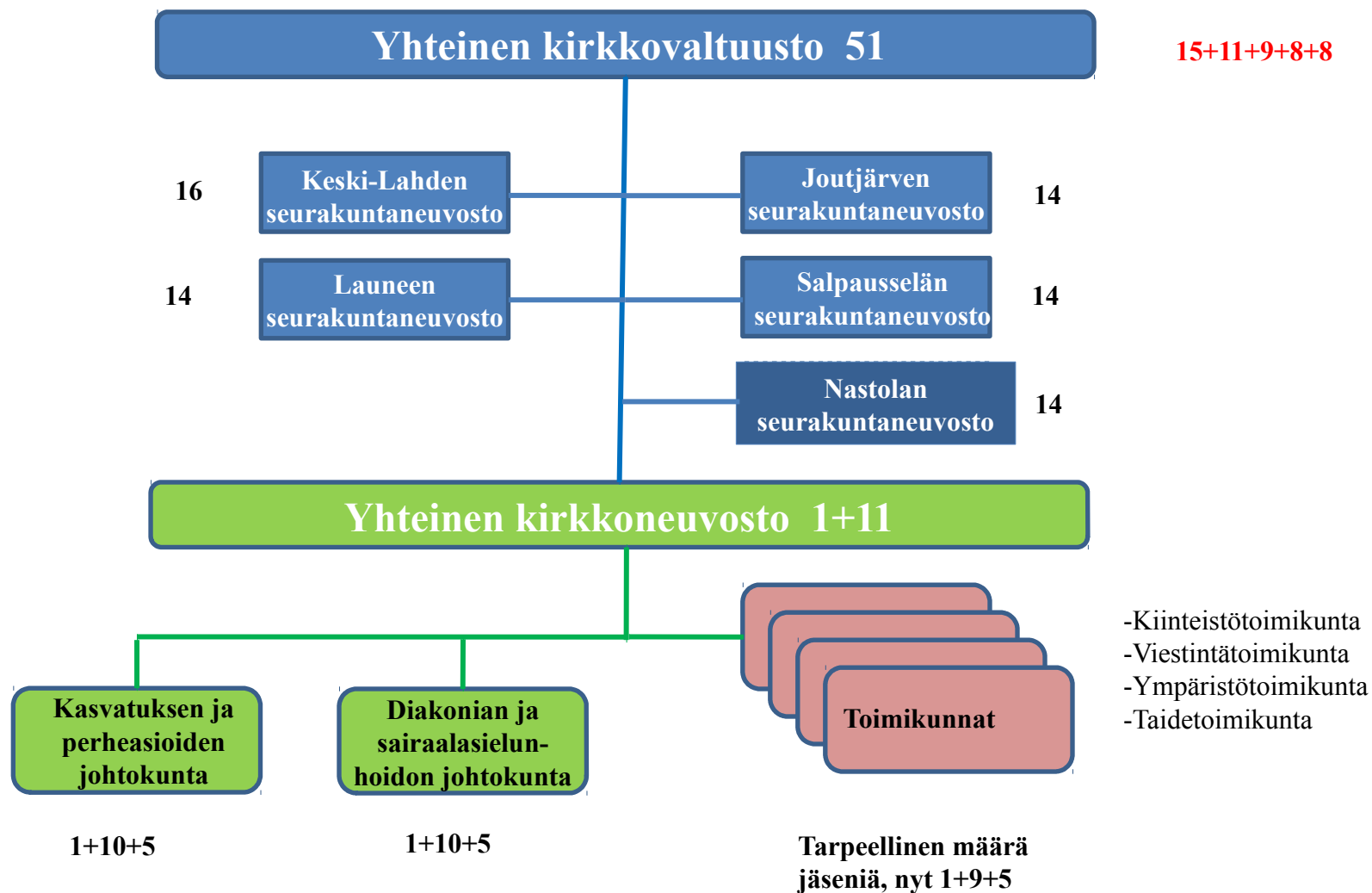
Palkat

PV	Lomapalkkavaraus
P1	Palkat — verokäsittely

Ostolaskut ja muut KIPAN tekemät tositteet säilytetään sähköisenä Kirkon Palvelukeskuksen SAP järjestelmässä.

Lahden seurakuntayhtymän tekemät tositteet säilytetään sähköisenä Kirkon Palvelukeskuksen SAP järjestelmässä. Lisäksi ne säilytetään tilivuoden ajan taloustoimistossa, josta ne tilinpäätöksen tultua hyväksytyksi siirretään Lahden seurakuntayhtymän päätearkistoon.

S e u r a k u n t a v a a l i t

Luottamushenkilöpaikkoja n. 190, lisäksi varajäsenet

YHTEINEN KIRKKONEUVOSTO

YKN:n PUH.JOHTAJA

HALLINTOJOHTAJA

26 Diakonian ja sairaalasielunhoidon
yksikkö

74 Kasvatuksen ja perheasioiden
yksikkö

20 Päijät-Hämeen keskusrekisteri
Toimistoyksikkö

Hallintotoimisto
- henkilöstöhallinto
- IT-aluekeskus

11

Taloustoimisto

4

Leirikeskusyksikkö

22

Hautaustoimi

31

Kiinteistötoimi

43

Viestintätoimisto

5

Yhtymä 231

Seurakunnat 97

Yhteensä 328

Kausityöntekijöitä kesällä n. 100